

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ**

*"Ποσοτικές προσεγγίσεις της ποιότητας των σχολικών μονάδων της
ανώτερης Δ.Ε.: η περίπτωση των Λυκείων της Π.Ε. Ευρυτανίας"*

Βασιλική Ηλιοπούλου

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Νικόλαος Ζυγούρης

Λαμία, 2021

UNIVERSITY OF THESSALY

SCHOOL OF SCIENCE

INFORMATICS AND COMPUTATIONAL BIOMEDICINE

"Quantitative Approaches to the quality of the schools of the upper Secondary Education: The case of the Lyceums of the Regional Unit of Evrytania"

Vasiliki Iliopoulou

Master thesis

Supervisor : Nikolaos Zygouris

Lamia, 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «Πληροφορική και Τεχνολογία Πληροφοριών και
Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στην Εκπαίδευση»**

**“Ποσοτικές προσεγγίσεις της ποιότητας των σχολικών μονάδων της ανώτερης
Δ.Ε.: η περίπτωση των Λυκείων της Π.Ε. Ευρυτανίας”**

Βασιλική Ηλιοπούλου

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Νικόλαος Ζυγούρης

Λαμία, 2021

«Υπεύθυνη Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, και γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα και ενυπογράφως ότι η παρούσα εργασία με τίτλο **"Ποσοτικές προσεγγίσεις της ποιότητας των σχολικών μονάδων της ανώτερης Δ.Ε.: η περίπτωση των Λυκείων της Π.Ε. Ευρυτανίας"** αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές από τις οποίες χρησιμοποίησα δεδομένα, ιδέες, φράσεις, προτάσεις ή λέξεις, είτε επακριβώς (όπως υπάρχουν στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε με παράφραση, έχουν δηλωθεί κατάλληλα και ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Αναλαμβάνω πλήρως, ατομικά και προσωπικά, όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναται να προκύψουν στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής.

Η ΔΗΛΟΥΣΑ

Λαμία, 2021

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

**“Ποσοτικές προσεγγίσεις της ποιότητας των σχολικών μονάδων της
ανώτερης Δ.Ε.: η περίπτωση των Λυκείων της Π.Ε. Ευρυτανίας”**

Βασιλική Ηλιοπούλου

Τριμελής Επιτροπή:

Νικόλαος Ζυγούρης, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κωνσταντίνος Τσαμαδιάς, Ομότιμος Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Αντώνιος Δαδαλιάρης, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Επιστημονικός Σύμβουλος: Κωνσταντίνος Τσαμαδιάς, Ομότιμος Καθηγητής,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**

Περιεχόμενα

Κατάλογος Εικόνων	4
Κατάλογος Πινάκων	5
Πρόλογος	7
Abstract	8
Εισαγωγή	9
Πρώτο Κεφάλαιο: Η έννοια της ποιότητας στους οργανισμούς.....	11
1.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις της ποιότητας στο δημόσιο τομέα.....	13
1.2.1 Σχολική μονάδα και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας	16
1.2.2 Το σχολείο που ενστερνίζεται την ποιότητα	17
1.2.3 Πολιτικές για την ποιότητα της εκπαίδευσης στην ΕΕ	19
Δεύτερο κεφάλαιο: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα και η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	22
2.1 Γενικά στοιχεία	22
2.2 Το σύγχρονο περιβάλλον και η εκπαίδευση	23
2.3 Οι προσεγγίσεις της εκπαίδευσης σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς	24
2.4 Η διοικητική πυραμίδα του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα.....	29
2.5 Η Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος.....	33
2.5.1 Το κατώτερο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.....	35
2.5.2 Το ανώτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	37
2.5.3 Τα γενικά λύκεια	42
2.5.4 Τα επαγγελματικά λύκεια	42
2.5.5 Σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης....	43
2.6 Ωρολόγια προγράμματα	45
2.6.1 Γενικών Λυκείων.....	45
2.6.2 Ωρολόγια προγράμματα ΕΠΑΛ	48
Τρίτο κεφάλαιο: Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα	52

3.1 Χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.....	52
3.2 Χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκούς πόρους.....	53
3.3 Χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης.....	54
3.4 Παρουσίαση ποσοτικών στοιχείων προϋπολογισμού για την εκπαίδευση.....	56
3.5 Η διαχρονική πορεία των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση.....	59
Τέταρτο κεφάλαιο: Η Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας.....	61
4.1 Η Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας.....	61
4.2 Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Π.Ε. Ευρυτανίας.....	63
Κεφάλαιο 5 Ερευνητικό μέρος.....	66
5.1 Σκοπός της έρευνας.....	66
5.2 Χρησιμοποιούμενοι δείκτες.....	66
5.3 Ερευνητικό εργαλείο.....	70
5.4 Στατιστική ανάλυση.....	72
5.4.1 Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων.....	72
5.5 Βασικά μεγέθη σχολικών μονάδων.....	75
5.5.1 Μαθητές και εκπαιδευτικοί.....	75
5.5.2 Υλικοτεχνική υποδομή.....	77
5.5.3 Δημόσιες δαπάνες.....	80
5.5.5 Εκπαιδευτικά Προγράμματα.....	82
5.6 Δείκτες ποιότητας Λυκείων Ευρυτανίας.....	83
5.6.1 Μέγεθος σχολικών μονάδων.....	84
5.6.2 Δείκτες υποδομών.....	88
5.6.2.1 Δείκτης Δ ₃ -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ.....	88
5.6.2.2 Δείκτης Δ ₄ -Αναλογία εκπαιδευτικών και Η/Υ.....	90
5.6.2.3 Δείκτες Δ ₅ & Δ ₆ (τ.μ. ανά μαθητή).....	91
5.6.2.4. Δείκτες Δ ₇ έως Δ ₉ μορφωτικό επίπεδο εκπαιδευτικών.....	92
5.6.2.5 Ποσοστά εκπαιδευτικών ανά σχέση εργασίας- Δ ₁₀ , Δ ₁₁ , Δ ₁₂	93
5.6.2.6 Δαπάνες ανά μαθητή Δ ₁₃	94
5.7 Μέτρηση ικανοποίησης διευθυντών.....	96

5.8 Συμπεράσματα	99
5.9 Περιορισμοί - προτάσεις περαιτέρω έρευνας.....	100
Αναφορές	102
Παράρτημα.....	106
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	106

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 Κύκλος εκμάθησης για την συνεχή βελτίωση (Murray & Chapman, 2003, σ. 278)	19
Εικόνα 2 Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, πηγή: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/greece_el	33
Εικόνα 3 Ποσοστιαία κατανομή δαπανών μεταξύ τακτικού προϋπολογισμού και προγράμματος δημοσίων επενδύσεων	57
Εικόνα 4 Πορεία του ποσοστού δαπανών για την εκπαίδευση	59
Εικόνα 5 Κατανομή των δαπανών ανά κατηγορία εκπαίδευσης.....	60
Εικόνα 6 Συχνότητα ηλικίας μικρότερου παιδιού στην Ευρυτανία	62
Εικόνα 7 Συχνότερες αριθμού παιδιών ανά μητέρα	63
Εικόνα 8 Χάρτης Σχολικών Μονάδων Ευρυτανίας - Πηγή: ΔΙΔΕ Ευρυτανίας.....	65
Εικόνα 9 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Φύλο	72
Εικόνα 10 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Ηλικία	73
Εικόνα 11 Διάγραμμα συχνοτήτων με βάση τα Έτη υπηρεσίας	74
Εικόνα 12 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Επίπεδο σπουδών.....	75
Εικόνα 13 M10: Αριθμός Η/Υ για μαθητές/τριες	78
Εικόνα 14 M11: Αριθμός Η/Υ για εκπαιδευτικούς.....	78
Εικόνα 15 Ύπαρξη εποπτικών μέσων διδασκαλίας	79
Εικόνα 16 Διάγραμμα χώρων σχολικών μονάδων	80
Εικόνα 17 Ιστόγραμμα Δαπανών ανά σχολική μονάδα	81
Εικόνα 18 Ιστόγραμμα Δεικτών μαθητικού δυναμικού	85
Εικόνα 19 Ιστόγραμμα Δείκτης Δ3 -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ	89
Εικόνα 20 Ιστόγραμμα εκπαιδευτικών ανά Η/Υ	91
Εικόνα 21 Ιστόγραμμα χώρων ανά μαθητή.....	92
Εικόνα 22 Περιγραφικά στατιστικά προσόντων εκπαιδευτικών.....	92
Εικόνα 23 Ιστόγραμμα συχνοτήτων δεικτών προσόντων εκπαιδευτικών.....	93
Εικόνα 24 Συσχετίσεις Ιστόγραμμα συχνοτήτων δεικτών προσόντων εκπαιδευτικών	93
Εικόνα 25 Διάγραμμα στατιστικών δεικτών εκπαιδευτικού προσωπικού	94
Εικόνα 26 Ιστόγραμμα Δαπανών ανά μαθητή και συνολικών δαπανών.....	95
Εικόνα 27 Boxplot δαπανών ανά μαθητή.....	96
Εικόνα 28 Ιστόγραμμα συχνοτήτων ικανοποίησης σε σχέση με τους ερευνητικούς άξονες	98

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού οργανισμού ποιότητας (Πετρίδου, 2005).	17
Πίνακας 2 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α΄ Τάξης Γενικού Λυκείου	45
Πίνακας 3 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Β΄ Τάξης Γενικού Λυκείου	46
Πίνακας 4 Πίνακας 5 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ΄ Τάξης Γενικού Λυκείου Γενικής Παιδείας	47
Πίνακας 6 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ΄ Τάξης Γενικού Λυκείου Μαθημάτων Προσανατολισμού ..	48
Πίνακας 7 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας	49
Πίνακας 8 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Προσανατολισμού	49
Πίνακας 9 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Επιλογής	50
Πίνακας 10 Β ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας	50
Πίνακας 11 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας	51
Πίνακας 12 Τακτικός Προϋπολογισμός για την Εκπαίδευση πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019).....	56
Πίνακας 13 Τακτικός Προϋπολογισμός για την Εκπαίδευση - ΠΔΕ πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019)	56
Πίνακας 14 Χρηματοδότηση και Προϋπολογισμός της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019).....	57
Πίνακας 15 Χρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, πηγή: (Υπουργείο Παιδείας, 2020) ..	58
Πίνακας 16 Χρηματοδότηση της Δια Βίου Μάθησης, πηγή: (Υπουργείο Παιδείας, 2020)	58
Πίνακας 17 Κατανομή πληθυσμού στην Ευρυτανία. Πηγή :Εθνική Στατιστική Αρχή	61
Πίνακας 18 Συχνότητες ηλικιών του μικρότερου παιδιού στην Ευρυτανία.....	62
Πίνακας 19 Σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ευρυτανίας	64
Πίνακας 20 Ορισμός των μεταβλητών ποιότητας της έρευνας	66
Πίνακας 21 Άξονες ομαδοποίησης των μεταβλητών	68
Πίνακας 22 Δείκτες ποιότητας	69
Πίνακας 23 Πίνακας συχνοτήτων ανά Φύλο.....	72
Πίνακας 24 Πίνακας συχνοτήτων ανά Ηλικία	73
Πίνακας 25 Πίνακας συχνοτήτων ανά Έτη υπηρεσίας	74
Πίνακας 26 Πίνακας συχνοτήτων ανά Επίπεδο σπουδών	74
Πίνακας 27 Συχνότητες μεταβλητών μεγέθους σχολικών μονάδων	75
Πίνακας 28 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών μαθητών	76
Πίνακας 29 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών εκπαιδευτικών	76
Πίνακας 30 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών υλικοτεχνικής υποδομής	77
Πίνακας 31 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών Η/Υ	79
Πίνακας 32 Δαπάνες ανά σχολική μονάδα.....	81
Πίνακας 33 Περιγραφικά στατιστικά ανά κατηγορία δαπάνης.....	81
Πίνακας 34 Αριθμός Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων.....	82
Πίνακας 35 Δείκτες μαθητικού δυναμικού Ευρυτανίας.....	84
Πίνακας 36 Δείκτες μαθητικού δυναμικού ανά Δήμο.....	84

Πίνακας37 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού	85
Πίνακας38 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού Δήμος Αγράφων.....	86
Πίνακας39 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού Δήμος Καρπενησίου	86
Πίνακας40 Εκπαιδευτικοί ανά Δήμο	87
Πίνακας41 Αναλογία μονίμων με αναπληρωτές ανά δήμο	88
Πίνακας42 Περιγραφικά στατιστικά Δείκτης Δ3 -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ	88
Πίνακας43 Περιγραφικά στατιστικά Δ4 Εκπαιδευτικοί ανά Η/Υ	90
Πίνακας44 Περιγραφικά στατιστικά χώρων ανά μαθητή	91
Πίνακας45 Περιγραφικά στατιστικά δεικτών εκπαιδευτικού προσωπικού.....	94
Πίνακας46 Δείκτης Δ13 - Δαπάνες ανά μαθητή και σχολική μονάδα	95
Πίνακας47 Περιγραφικά στατιστικά δαπανών ανά μαθητή/τρια	96

Πρόλογος

Η έννοια της ποιότητας στους οργανισμούς έχει έρθει δυναμικά στο προσκήνιο τα τελευταία έτη, παράλληλα με την συνειδητοποίηση της ανάγκης για συνεχή προσαρμογή, εξέλιξη και ανάπτυξη των οργανισμών για την επίτευξη των στόχων τους.

Ως εκπαιδευτικός οργανισμός, τα σχολεία οφείλουν να ενστερνιστούν αυτή την τάση. Τα πιθανά οφέλη από την αποδοχή της ποιότητας στα σχολεία αναφέρονται στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών στους μαθητές – «πελάτες»-χρήστες των υπηρεσιών μάθησης, προσωπικής ανάπτυξης αλλά και κοινωνικοποίησης, που παρέχονται από τα σχολεία.

Παράλληλα, η αποδοχή τέτοιων προσεγγίσεων προάγει την εκπλήρωση της υποχρέωσης λογοδοσίας των ασκούντων την εκπαιδευτική διοίκηση. Η υποχρέωση της διαρκούς βελτίωσης συμβάλλει στην εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων για την αύξηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Το ζήτημα της ποιότητας στην εκπαίδευση έχει απασχολήσει τα ευρωπαϊκά όργανα από την δεκαετία του 1980. Αν και η πολιτική για την εκπαίδευση εξακολουθεί να αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών – μελών της Ένωσης, η ανάγκη για σύγκλιση των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών οδήγησε τους εμπειρογνώμονες των μελών στην ανάπτυξη δεικτών ποιότητας για την αξιολόγηση των εθνικών συστημάτων.

Στην παρούσα έρευνα διερευνώνται οι πτυχές της ποιότητας στις σχολικές μονάδες των Λυκείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας κατά το σχολικό έτος 2018-19. Πέρα από την καταγραφή της τρέχουσας κατάστασης με συστηματικό τρόπο, μέσω δεικτών ποιότητας, καταγράφηκαν και οι απόψεις των εκπαιδευτικών στελεχών πρώτης γραμμής σε σχέση με το αποτύπωμα της κατάστασης στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία.

Abstract

The concept of quality in organizations has come strongly to the fore in recent years, along with the awareness of the need for continuous adaptation, evolution, and development organizations to achieve their goals.

As educational organizations, schools must embrace this trend. The possible benefits of accepting quality in schools refer to the provision of better services to students - "customers" - users of learning services, personal development and socialization, provided by schools.

At the same time, the acceptance of such approaches promotes the fulfillment of the accountability of those exercising educational administration. The commitment to continuous improvement contributes to the implementation of innovative teaching approaches to increase the interest and participation of students and teachers.

The issue of quality in education has been a concern of the European institutions since the 1980s. Although education policy remains the responsibility of the Member States of the Union, the need for convergence of national education policies has led member experts to develop quality indicators for the evaluation of national systems.

In the present research, the aspects of quality in the school units of the Lyceums of Secondary Education of the Regional Unit of Evrytania during the current school year 2020-21 are investigated. In addition to recording the current situation in a systematic way, through quality indicators, the views of first-line educators were recorded in relation to the imprint of the situation in the daily educational process.

Εισαγωγή

Αντικείμενο της τρέχουσας εργασίας είναι η έννοια της ποιότητας στους δημόσιους οργανισμούς και ιδιαίτερα στα σχολεία. Πρόκειται για μία έννοια που έχει έρθει δυναμικά στο προσκήνιο τα τελευταία χρόνια, ως ανταπόκριση στην ανάγκη για συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η ανάγκη αυτή έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία έχει θεσπίσει αντίστοιχους ποσοτικούς δείκτες μέτρησης της ποιότητας. Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αποσαφηνίζεται η έννοια της ποιότητας σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς, παρουσιάζονται ορισμένα γενικώς αποδεκτά μοντέλα καθώς και εννοιολογικές προσεγγίσεις της ποιότητας στο δημόσιο τομέα. Αναλύονται τα οφέλη από την αποδοχή της έννοιας της ποιότητας στις σχολικές μονάδες και παρουσιάζονται ορισμένες εκπαιδευτικές πολιτικές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται το δημόσιο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και το σύγχρονο περιβάλλον στο οποίο καλείται να λειτουργήσει η εκπαίδευση. Επίσης παρουσιάζονται ορισμένες προσεγγίσεις της σύγχρονης εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις απόψεις διεθνών οργανισμών. Στην συνέχεια, αναλύεται η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην χώρα μας, η οποία αποτελεί και το πεδίο έρευνας της εργασίας, Μέσα από την παρουσίαση της δομής και των διαδικασιών, εντοπίζονται και τα επιμέρους πεδία εφαρμογής των αρχών της ποιότητας.

Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελεί επιμέρους κατηγορία, που μετράται στους δείκτες ποιότητας και παρουσιάζεται στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας. Παρουσιάζονται ποσοτικά στοιχεία της χρηματοδότησης από διαφορετικές πηγές, όπως ο Κρατικός Προϋπολογισμός και οι Ευρωπαϊκοί πόροι. Αναλύεται επίσης η διαχρονική πορεία των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση, για τον εντοπισμό τυχόν προβλημάτων υποχρηματοδότησης κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται διεξοδικά το ειδικότερο πεδίο της έρευνάς μας, που είναι η Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας. Παρουσιάζονται αναλυτικά δημογραφικά στοιχεία της περιοχής, τονίζοντας τα δημογραφικά προβλήματα που

παρουσιάζει. Γίνεται επίσης, αναλυτική παρουσίαση της δομής της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Π.Ε. Ευρυτανίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας, που αποτελεί και το ερευνητικό μέρος, παρουσιάζονται ποσοτικά περιγραφικά στοιχεία του συνόλου των σχολικών μονάδων της Ανώτερης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας. Μέσα από τα συγκεκριμένα στοιχεία προκύπτουν οι δείκτες ποιότητας, οι οποίοι έχουν προταθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι συγκεκριμένοι δείκτες αφορούν α) το μέγεθος των σχολικών μονάδων, μετρούμενο μέσω του αριθμού των μαθητών και εκπαιδευτικών, β) η κατάσταση υποδομών των σχολικών μονάδων, μετρούμενη μέσω της κτιριακής υποδομής, όσο και των εποπτικών μέσων διδασκαλίας και γ) οι Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, μετρούμενες με βάση την κατά κεφαλή δαπάνη για λειτουργικό κόστος, κόστος μεταφοράς μαθητών και την μισθοδοσία των εκπαιδευτικών. Στο τέλος του κεφαλαίου παρουσιάζεται μία μέτρηση της ικανοποίησης των διευθυντών/ντριών των σχολικών μονάδων ως προς τις συγκεκριμένες κατηγορίες δεικτών.

Τα βασικά ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας αφορούν α) στον χαμηλό αριθμό των μαθητών ανά τάξη και ανά εκπαιδευτικό, β) στην ιδιαιτερότητα της ορεινότητας και της γεωμορφολογίας της περιοχής, γ) στην επάρκεια χώρων διδασκαλίας αλλά και αύλειων χώρων των σχολείων, που συνδέεται με την έλλειψη μαθητικού δυναμικού, δ) στην θετική συσχέτιση μεταξύ του ποσοστού αναπληρωτών και του ποσοστού εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό τίτλο, ε) στην έντονη διακύμανση των δεικτών των δαπανών ανά μαθητή, λόγω της διακύμανσης του αριθμού των μαθητών και στ) στην διαφοροποίηση της ικανοποίησης των στελεχών, ανά κατηγορία δεικτών ποιότητας.

Πιστεύουμε ότι παρ' όλους τους περιορισμούς, που υπάρχουν στο πλαίσιο μιας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, η έρευνα μπόρεσε να αποτυπώσει ποσοτικά τις συγκεκριμένες κατηγορίες δεικτών ποιότητας για την Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας, παρέχοντας μια βάση για αντίστοιχες έρευνες και συγκρίσεις με άλλες περιοχές.

Πρώτο κεφάλαιο: Η έννοια της ποιότητας στους οργανισμούς

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια επιταχυνόμενη μεταβολή στο κοινωνικό, οικονομικό και επιχειρησιακό περιβάλλον. Το σύνολο του παγκόσμιου «χωριού» στο οποίο δρούμε γνωρίζει διαρκείς μεταβολές. Έτσι, η συνεχής προσαρμογή, η εξέλιξη, και ανάπτυξη των οργανισμών είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επιβίωση, την ανάπτυξη και την επίτευξη των στόχων τους. Τα τελευταία χρόνια τονίζεται η ανάγκη ανάπτυξης και διαρκούς βελτίωσης της παρεχόμενης ποιότητας των εκροών των οργανισμών, παράλληλα με την συνεχή βελτίωση του εσωτερικών των διαδικασιών τους (Πασιαρδής, 2004), (Πασιαρδής, 2015).

Έτσι, η έννοια της ποιότητας στους οργανισμούς έχει έρθει δυναμικά στο προσκήνιο. Ως έννοια χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη ποικιλομορφία στην προσέγγισή της και παρουσιάζει έναν εξελισσόμενο χαρακτήρα, αποτελεί τόσο προϋπόθεση όσο και ζητούμενο για την πρόοδο και την επίτευξη των στόχων των οργανισμών. Λόγω αυτής της δυνατότητας προσέγγισης της ποιότητας από διαφορετικές σκοπιές και διαφορετικούς παράγοντες ένας ακριβής ορισμός της έννοιας γίνεται σχετικά δύσκολος. Αποτέλεσμα αυτού είναι η ύπαρξη διαφορετικών ορισμών της έννοιας στην διεθνή βιβλιογραφία.

Η εφαρμογή της ποιότητας είναι μια φιλοσοφία και ένα σύστημα για την συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών ή / και προϊόντων που προσφέρονται στους πελάτες. Παράλληλα, αποτελεί και μια συνεχή διαδικασία αυτοβελτίωσης, κατά τα πρότυπα του ιαπωνικού Management (Μπαμπινιώτης, 1998), (Σφακιανάκη, 2015).

Ο Deming θεωρούσε ότι με την κατάλληλη διοίκηση, οι οργανισμοί είναι δυνατόν να βελτιώσουν την ποιότητα και να μειώσουν το κόστος. Απαραίτητο χαρακτηριστικό είναι συνεχής βελτίωση και η θεώρηση του οργανισμού ως σύστημα. Η συγκεκριμένη θεώρηση αναφέρει ότι όταν οι οργανισμοί επικεντρώνονται στην ποιότητα, τότε η ποιότητα μπορεί να βελτιωθεί και τα κόστη να περιοριστούν. Αντίθετα, η εστίαση στο κόστος έχει την τάση να οδηγεί τα κόστη σε αύξηση και την ποιότητα σε μείωση.

Ο Deming όρισε δεκατέσσερις αρχές για τον μετασχηματισμό που αφορά στην αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων. Αυτές οι αρχές παρουσιάστηκαν πρώτη φορά στο βιβλίο του “Out of Crisis” (Deming, 1986).

1. Προσήλωση στη βελτίωση των εκροών, ώστε η επιχείρηση να γίνει ανταγωνιστική.
2. Υιοθέτηση μια φιλοσοφίας ποιότητας.
3. Περιορισμός της ανάγκης πολλών ελέγχων μέσω της ανάπτυξης ποιοτικών προϊόντων.
4. Προσπάθεια μείωσης του μακροπρόθεσμου κόστους προμηθειών μέσω της σύναψης μακροχρόνιων συμφωνιών με τους προμηθευτές.
5. Προσπάθεια συνεχούς βελτίωσης του συστήματος παραγωγής
6. Παροχή κατάρτισης για την εργασία.
7. Ηγεσία για την συνεισφορά στους παραγωγικούς συντελεστές
8. Απόρριψη του φόβου για τις αλλαγές
9. Κατάργηση των εμποδίων επικοινωνίας μεταξύ των τμημάτων.
10. Εξάλειψη των παραινέσεων στους εργαζόμενους για μηδενικά προβλήματα και αύξηση της παραγωγικότητας.
11. Αποφυγή των ποσοτικών στόχων.
12. Εξαφάνιση των περιορισμών που στερούν από τους εργαζόμενους την δυνατότητα να υπερηφανεύονται για την εργασία τους. Κατάργηση της αξιολόγησης που βασίζεται σε ποσοτικούς στόχους.
13. Οργάνωση αποτελεσματικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και αυτοβελτίωσης.
14. Εμπλοκή όλου του προσωπικού στην προσπάθεια επίτευξης της αλλαγής.

Ένα πολύ γνωστό εργαλείο προώθησης της ποιότητας, το οποίο προτάθηκε από τον Deming, είναι ο κύκλος βελτίωσης (Plan-Do-Check-Act).

- ✚ Plan: Ο ορισμός στόχων και διαδικασιών για να προκύψουν αποτελέσματα σύμφωνα με τα αναμενόμενα. Ο ορισμός προδιαγραφών αποτελεί μέρος της διαδικασίας βελτίωσης.
- ✚ Do: Εφαρμογή καινούριων διαδικασιών σε περιορισμένη κλίμακα.
- ✚ Check: Μέτρηση των αποτελεσμάτων των διαδικασιών, σύγκριση, με τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- ✚ Act: Ανάλυση των αποκλίσεων και προσδιορισμός των αιτιών τους.

Η κάθε αιτία απόκλισης είναι μέρος νέου κύκλου PDCA. Καθορίζονται οι περιοχές που πρέπει να εφαρμοστούν οι βελτιώσεις. Ο κύκλος εφαρμόζεται σπειροειδώς, έτσι η γνώση αυξάνεται σε μια σπειροειδή ανοδική κίνηση (Deming, 1986). Οι σύγχρονοι οργανισμοί οφείλουν λοιπόν να συνδέουν την ποιότητα με τη διαρκή προσπάθεια ανάπτυξης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους. Παράλληλα η ποιότητα αποτελεί βασικό παράγοντα για την ομαλή συνεργασία μεταξύ των τμημάτων των οργανισμών καθώς η όποια παραγωγική διαδικασία απαιτεί την συνεργασία και την αλληλεξάρτηση μεταξύ τμημάτων, διευθύνσεων και ατόμων (Σφακιανάκη, 2015).

1.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις της ποιότητας στο δημόσιο τομέα

Τα χαρακτηριστικά της που αναμένεται να έχει η εφαρμογή της ποιότητας στους δημόσιους οργανισμούς και στις δημόσιες σχολικές μονάδες έχουν καταγραφεί από τους Harvey και Green(2011)

Αριστεία:

Ο κλασικός ορισμός της αριστείας αναφέρεται στην επίτευξη υψηλών προδιαγραφών των παραγόμενων αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με τους παραπάνω συγγραφείς η αριστεία αναφέρεται στις βέλτιστες εισροές και στα βέλτιστα αποτελέσματα. Σε σχέση με την εκπαίδευση αναφέρεται στα καλύτερα δυνατά μέσα διδασκαλίας (εξοπλισμός εργαστηρίων, βιβλιοθήκες κλπ) σε συνδυασμό με αντίστοιχα

ποιοτικά αποτελέσματα μάθησης. Μεγάλη σημασία πρέπει να δίνεται στις προδιαγραφές καθώς η τήρηση υψηλών standards σχετίζεται με την βελτίωση της ποιότητας.

Συνοχή:

Η ποιότητα σχετίζεται και με τις διαδικασίες και τον καθορισμό προδιαγραφών για την διασύνδεσή τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η σωστή εφαρμογή έχει δύο εκφάνσεις, α) τα μηδενικά ελαττώματα και β) το να γίνουν όλα σωστά την πρώτη φορά. Οι προδιαγραφές και η ποιότητα δεν συνδέονται όπως στην αριστεία. Η ποιότητα σχετίζεται με την προσαρμογή σε συγκεκριμένες προδιαγραφές και μέσω της συμμόρφωσης αυτής κρίνεται η ποιότητα της υπηρεσίας.

Καταλληλότητα για τον σκοπό:

Με βάση αυτό το χαρακτηριστικό η ποιότητα έχει σχέση με τον βαθμό που συμφωνεί με τις προδιαγραφές του πελάτη. Οι προδιαγραφές ορίζονται εξωτερικά και μπορεί να μεταβάλλονται. Ακόμα οι προδιαγραφές στις οποίες προσπαθεί ο οργανισμός να ανταπεξέλθει είναι αποτέλεσμα εκτίμησης. Η δυσκολία αυτής της προσέγγισης αναφέρεται στο ότι η ποιότητα δεν μπορεί να εκτιμηθεί μακροπρόθεσμα, λόγω της αδυναμίας πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών των πελατών. Τέλος, λόγω της εκτίμησης των προδιαγραφών, αυτές ενδέχεται να διαφέρουν από τις πραγματικές.

Σχέση ποιότητας και τιμής:

Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση η ποιότητα σχετίζεται με τις προδιαγραφές και το κόστος παραγωγής. Η σχέση ποιότητας - τιμής, συνδέει την έννοια της ποιότητας με αυτή της αποδοτικότητας και επισημαίνει την σημασία της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης. Επίσης, τονίζεται παράλληλα έννοια της λογοδοσίας των δημόσιων υπηρεσιών π.χ. προς τους φορολογούμενους γονείς. Ένα μειονέκτημα της προσέγγισης αυτής, είναι η εστίαση στο κόστος και συνεπώς ο ανταγωνισμός μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών για χρηματοδότηση από περιορισμένους πόρους.

Ποιότητα ως μετασχηματισμός:

Η προσέγγιση της ποιότητας ως μετασχηματισμός στηρίζεται στην ποιοτική αλλαγή των οργανισμών. Αποτελεί μια καθιερωμένη προσέγγιση η οποία όμως δεν ταιριάζει πολύ στις εκπαιδευτικές μονάδες. Τα σχολεία δεν μετασχηματίζουν βραχυπρόθεσμα τουλάχιστον το προϊόν τους αλλά κυρίως μετασχηματίζει τους μαθητές μέσα από μια διαρκή και μοναδική διαδικασία μετασχηματισμού διαφορετική για κάθε μαθητή.

Επίσης, ο Garvin(1988) προτείνει πέντε ακόμα προσεγγίσεις στην έννοια της ποιότητας: α) την φιλοσοφική προσέγγιση που η ποιότητα είναι συνώνυμη της έμφυτης αριστείας, β) την προσέγγιση με βάση το προϊόν που η ποιότητα θεωρείται μεταβλητή και αντανακλά τα χαρακτηριστικά του προϊόντος, γ) την προσέγγιση του χρήστη-πελάτη, την προσέγγιση της μεταποίησης των εκροών και δ) την προσέγγιση με βάση την προστιθέμενη αξία.

Μια συγκέντρωση των ορισμών από τους CheongCheng & MingTam(1997) χαρακτηρίζει την ποιότητα σαν αριστεία, αξία, καταλληλότητα για χρήση, συμμόρφωση προς τις προδιαγραφές, συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για την αποφυγήβλάβης, ταύτιση με τις προσδοκίες των πελατών. Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης ISO ορίζει την ποιότητα σαν ένα σύνολο χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας που προσδίδουν την δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών των πελατών (ISO 8402, 1994).

1.2 Ποιότητα και σχολείο

Τα πιθανά οφέλη της ποιότητας εντοπίζονται σε κάθε είδους οργανισμό, στα σχολεία μπορεί να βοηθήσει στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών στους μαθητές – «πελάτες»-χρήστες αυτών των υπηρεσιών μάθησης. Μπορεί επίσης να είναι ένας βασικός τρόπος για την εκπλήρωση της υποχρέωσης λογοδοσίας των ασκούντων την εκπαιδευτική διοίκηση. Η υποχρέωση της διαρκούς βελτίωσης συμβάλλει στην εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων για την αύξηση του ενδιαφέροντος και

της συμμετοχής των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Αποτέλεσμα τέτοιων δράσεων είναι συχνά η βελτίωση του ενδοσχολικού κλίματος.

Έτσι, μπορεί να αναπτυχθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα που, μέσω της συνδυασμένης προσπάθειας όλων μέσα στο σχολείο, θα οδηγήσει στην παραγωγή μιας υπηρεσίας που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των μαθητών, κάτω από τους συγκεκριμένους περιορισμούς του κόστους. Η εφαρμογή της διοίκησης ποιότητας συνδέεται με την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το τελικό αποτέλεσμα μπορεί να αξιολογηθεί με βάση διάφορους παράγοντες όπως το κόστος, η ευελιξία, ο χρόνος απόκρισης κ.α. (Ahmad Al-Tarawneh, 2011).

Σύμφωνα με τον Bonstingl(1992) υπάρχουν ορισμένες βασικές αρχές για την βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση.

- Επίκεντρο στους μαθητές και στα παρεχόμενα οφέλη.
- Συμμετοχή και συνεργασία των εκπαιδευτικών.
- Παροχή έμφασης στις διαδικασίες και στη συνεχή μάθηση για την βελτίωση των διαδικασιών.

1.2.1 Σχολική μονάδα και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας.

Η έννοια της ποιότητας δεν αναφέρεται μόνο στην διοίκηση σχολικών μονάδων (Βλάχος & Δαγκλής, 2008), αλλά διαπερνά όλες τις εκπαιδευτικές διαδικασίες μέχρι την τάξη. Η συνεχής προσπάθεια διορθώνει τις αδυναμίες του διδακτικού συστήματος μέσα από τον συνεχή έλεγχο και την βελτίωση. Μέσα από αυτή την διαδικασία προωθείται στην εκπαίδευση η ανταγωνιστικότητα και η καινοτομία. Ο Ζαβλανός(2003) χαρακτηρίζει τις σχολικές μονάδες που εφαρμόζουν τις αρχές της ποιότητας "σχολεία ποιότητας".

Στα συγκεκριμένα σχολεία πέρα από την αλλαγή του ρόλου της διοίκησης προφανώς μεταβάλλεται και ο ρόλος των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των άλλων ομάδων ενδιαφέροντος όπως του συλλόγου των γονέων. Πλέον απομακρυνόμαστε πλήρως από το δασκαλοκεντρικό πρότυπο της αυθεντίας και της πηγής γνώσης και μετατρέπεται σε συντονιστή μιας προσπάθειας (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 1993). Οι

μαθητές μετατρέπονται από παθητικοί αποδέκτες της γνώσης, σε ενεργά μέλη της διαδικασίας οι οποίοι ανακαλύπτουν τη γνώση. Οι γονείς πλέον δεν είναι θεατές μιας διαδικασίας, αλλά εταίροι με ενεργό ρόλο.

Παρατηρώντας το διαμορφωμένο περιβάλλον στο σχολείο γίνεται κατανοητό ότι το συγκεκριμένο σύστημα βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα συστήματα του εξωτερικού περιβάλλοντος. Με αυτό τον τρόπο πρέπει να θεωρείται ανοιχτό σύστημα όπου εισέρχονται πόροι και μετασχηματίζονται σε εκροές. Κάτω από αυτή την θεώρηση η διοίκηση της ποιότητας έχει ως αποτέλεσμα την προσπάθεια αριστοποίησης, μέσω της ελαχιστοποίησης του κόστους και της μεγιστοποίησης του οφέλους. Δημιουργείται η ανάγκη για μια δομή του σχολείου η οποία είναι ευέλικτη και αποτελεσματική. Για την αξιολόγηση αυτής της διαδικασίας οι στόχοι γίνονται περισσότερο και κατά το δυνατόν μετρήσιμοι και συνδυάζονται με τις δυνατότητες της σχολικής μονάδας, τις δυνατότητες, τις αδυναμίες της και το εξωτερικό περιβάλλον.

1.2.2 Το σχολείο που ενστερνίζεται την ποιότητα

Κύρια αποστολή των σχολικών μονάδων παραμένει η μετάδοση γνώσεων, όμως η ποικιλία των πηγών ενημέρωσης αμφισβητεί αυτήν την ικανότητα., με αποτέλεσμα το σχολείο ως θεσμός να απαξιώνεται. Προκύπτει λοιπόν, μια ανάγκη για αναδιάρθρωση του σχολείου που να δίνει έμφαση στο τελικό αποτέλεσμα της μάθησης. Απαιτείται επιπλέον η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της βιωματικής γνώσης, η προώθηση της αριστείας, της αυτοπεποίθησης και της αξιοπρέπειας, της κοινωνικής συμμετοχής. Κάτω από αυτό το πρίσμα το σχολείο καλείται να αλλάξει, σύμφωνα με την Πετρίδου(2005) υπάρχει εμφανής διαφορά μεταξύ του παραδοσιακού εκπαιδευτικού οργανισμού και του σχολείου ποιότητας.

Πίνακας 1 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού οργανισμού ποιότητας (Πετρίδου, 2005).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΗΘΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
Εστίαση στην ικανοποίηση αναγκών	Εστίαση στο εσωτερικό περιβάλλον
Εστίαση στην πρόληψη προβλημάτων	Εστίαση στην αντιμετώπιση
Στρατηγικός προγραμματισμός	Βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός.
Προσδιορισμός προτύπων ποιότητας	Ανυπαρξία προτύπων ποιότητας.
Αφοσίωση στην ποιότητα.	Εστίαση στον έλεγχο.

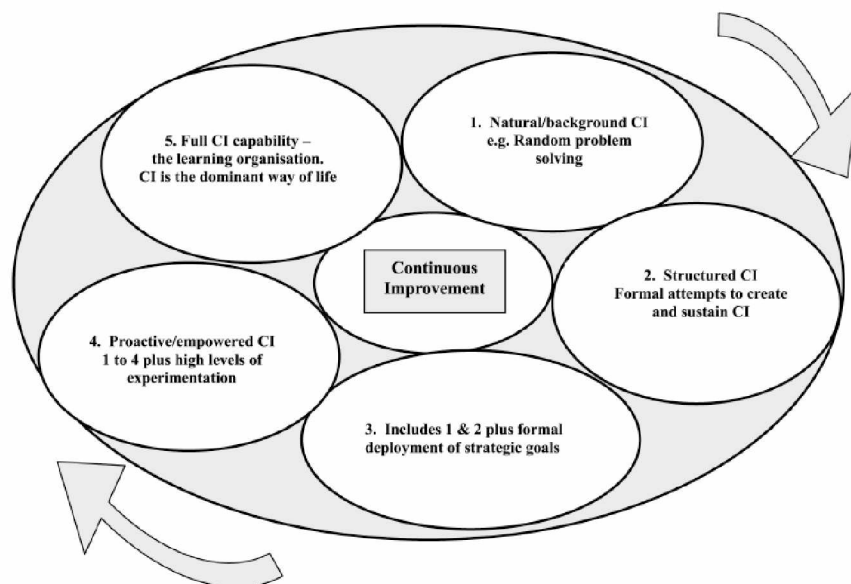
Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	Κόστος ανάπτυξης προσωπικού.
Συμμετοχή όλων ενδιαφερομένων	Διαχωρισμός των ομάδων.
Συνεχής επαναπληροφόρηση και	Ελλιπής επαναπληροφόρηση.
Η ποιότητα ως στοιχείο της κουλτούρας	Η ποιότητα ως θετικό αποτέλεσμα
Οι εργαζόμενοι ως ενεργοί «παίκτες» στην	Οι εργαζόμενοι ως υπάλληλοι

Σε τεχνικό επίπεδο για την εφαρμογή της διοίκησης ποιότητας στην σχολική μονάδα απαιτείται εφαρμογή των αρχών της διοικητικής επιστήμης, καθώς και βέλτιστη χρησιμοποίηση των πόρων (Πετρίδου, 2000). Η συμμετοχικότητα προϋποθέτει την εκχώρηση αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων και την εφαρμογή ευέλικτων διαδικασιών. Τα παραπάνω δεν συμφωνούν με το γραφειοκρατικό πρότυπο, αλλά με μια ηγεσία η οποία εμπυχώνει, βοηθά, συντονίζει και εμπνέει.

Οι εντός της σχολικής μονάδας εμπλεκόμενοι είναι ο διευθυντής και ο σύλλογος διδασκόντων, το διοικητικό, προσωπικό, το επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό. Εκτός από τα φυσικά πρόσωπα τεράστια είναι η σημασία άυλων – πνευματικών οντοτήτων (Ζωγόπουλος, 2011). Τέτοια είναι το σχολικό κλίμα, η σχολική κουλτούρα, οι σχέσεις, τα συστήματα ενδοσχολικής επικοινωνίας, ο συντονισμός, η αξιοποίηση των πόρων, τα συστήματα αμοιβών, αναγνώρισης κλπ.

Πρόκειται για μια διαδικασία στρατηγικού προγραμματισμού, καθορισμού στόχων, οργάνωσης, διοίκησης και ελέγχου για την επίτευξη του κοινού οράματος. Η επικοινωνία με τις ομάδες ενδιαφέροντος κρίνεται απαραίτητη και αποτελεί εισροή για την ανατροφοδότηση. Ακόμη, το σχολείο που εφαρμόζει τις αρχές της ποιότητας οφείλει να επιδιώκει την διαρκή επιμόρφωση του προσωπικού, να προωθεί μια κουλτούρα καινοτομίας, να εφαρμόζει νέες προσεγγίσεις και μεθόδους. Η διαρκής επικοινωνία βοηθά στον ειλικρινή διάλογο, στην αμφισβήτηση και στην προώθηση νέων ιδεών από τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας. Τελικά ένα σύγχρονο σχολείο που αποδέχεται τις αρχές της διοίκησης ολικής ποιότητας αναπτύσσει την δράση του μέσα από συνεχείς κύκλους βελτίωσης που παρουσιάζονται παρακάτω (Murray & Chapman, 2003). Πρόκειται για έναν κύκλο που ξεκινά από την τυχαία αντιμετώπιση των προβλημάτων, την κατανόηση προτύπων, την δομημένη αντιμετώπισή τους. Στην συνέχεια, δομείται η ανάπτυξη στρατηγικών στόχων, η ενίσχυση του πειραματισμού και η δημιουργία ενός οργανισμού που σε κανονική πλέον βάση επιδιώκει να μαθαίνει να εφαρμόζει και επαναλαμβάνει τον κύκλο.

Εικόνα 1 Κόκλος εκμάθησης για την συνεχή βελτίωση (Murray & Chapman, 2003, σ. 278)

1.2.3 Πολιτικές για την ποιότητα της εκπαίδευσης στην ΕΕ

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης το ζήτημα της ποιότητας στη εκπαίδευση έχει απασχολήσει τα ευρωπαϊκά όργανα από την δεκαετία του 1980. Η υπογραφή της "Magna Charta" για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια το 1988 (Observatory Manga Charta Universitatum, 1988) προωθούσε την ποιότητα στην εκπαίδευση στην Ευρώπη, μέσα από την συνεργασία, και την ανταλλαγή πρακτικών και γνώσεων. Επίσης, η Διακήρυξη της Σορβόνης προωθούσε της διαδικασίες εφαρμογής των αρχών της ποιότητας, ενώ η ποιότητα στην εκπαίδευση συνδέθηκε σταδιακά με την οικονομία. Παράλληλα είχε ξεκινήσει η πιλοτική εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων σε 97 σχολεία με βάση τον οδηγό αξιολόγησης της ποιότητας. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας τέθηκε ως στόχος να γίνει η Ευρώπη η ανταγωνιστικότερη οικονομία της γνώσης και ένα εργαλείο πολιτικής θεωρήθηκε η ποιοτική εκπαίδευση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000).

Η ανάγκη για σύγκλιση των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών οδήγησε τους εμπειρογνώμονες των μελών στην ανάπτυξη δεικτών ποιότητας για την αξιολόγηση των εθνικών συστημάτων. Οι δείκτες αυτοί περιλαμβάνουν 16 δείκτες ποιότητας σε τέσσερις τομείς (EUR-Lex, 2006)

- ✚ Μαθητικές ικανότητες: αναγνωστικές, μαθηματικών, θετικών επιστημών, ΤΠΕ., ξένων γλωσσών κλπ.
- ✚ Επιτυχία και μετάβαση: Μείωση των ποσοστών σχολικής εγκατάλειψης, ολοκλήρωση του δεύτερου κύκλου στην δευτεροβάθμια, μεγαλύτερη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- ✚ Παρακολούθηση: Αξιολόγηση της εκπαίδευσης συμμετοχή ομάδων ενδιαφερομένων .
- ✚ Πόροι και δομές: Επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών, αύξηση των ποσοστών παρακολούθησης της προσχολικής εκπαίδευσης, βελτίωση της αναλογίας μαθητών ανά Η/Υ, αύξηση δαπανών ανά μαθητή.

Μέσα από αυτή την δράση δόθηκε βαρύτητα στην δημιουργία διαφανών συστημάτων αξιολόγησης, στην προώθηση της συμμετοχής, στην αυτοαξιολόγηση και στην συνέργεια για την επίτευξη της ποιότητας (Κατσαρός, 2008). Αυτή η διαδικασία που ενσωματώνει την έννοια της ποιότητας στην εκπαιδευτική πολιτική και παράλληλα τονίζει την σημασία της αποτελεσματικότητας και της αυτονομίας των σχολείων.

Παράλληλα έχουν αναπτυχθεί εργαλεία για την μέτρηση της ποιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας (EQAVET) αποτελεί το εργαλείο για τη συνεχή βελτίωση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ. Λειτουργεί με βάση όρους που έχουν από κοινού συμφωνηθεί. Επιτρέπει την παρακολούθηση των μεταβολών που γίνονται μετά την άσκηση συγκεκριμένων πολιτικών.

Παρέχει βοήθεια στα κράτη μέλη προκειμένου να αναπτύξουν αποτελεσματικές προσεγγίσεις για την υποστήριξη της εφαρμογής του Πλαισίου Αναφοράς. Βοηθά στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας ποιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Υποστηρίζει τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην παρακολούθηση και εφαρμογή του Πλαισίου «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020». Λειτουργεί ως μια κοινότητα ανταλλαγής καλών πρακτικών βοηθώντας σε μια διαδικασία αμοιβαίας μάθησης και συναίνεσης για την ανάπτυξη κοινών αρχών, κριτηρίων αναφοράς, δεικτών και εργαλείων για την βελτίωση της ποιότητας στην ΕΕΚ. Έτσι οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα συνεργασίας μεταξύ των

κρατών μελών της ΕΕ σε θέματα που σχετίζονται με την διασφάλιση της ποιότητας της (EuropeanQualityAssuranceinVocationalEducationandTraining, 2020).

Επίσης το επίσημο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση («ΕΚ 2020») τονίζει, μεταξύ άλλων, την ανάγκη για ποιοτικά αποτελέσματα της εκπαίδευσης..

Οι στρατηγικοί στόχοι του πλαισίου «ΕΚ 2020» είναι η παρακάτω:

- Η εφαρμογή της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας σε πρακτικό επίπεδο.
- Η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της κατάρτισης
- Η περεταίρω ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής.
- Η ενίσχυση της καινοτομίας και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλα τα επίπεδα.

Θεσπίστηκαν επίσης συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι μέχρι την λήξη του πλαισίου, οι οποίοι είναι εναρμονισμένοι με τις αρχές της Ένωσης για την προσήλωση στην εκπαιδευτική ποιότητα.. Τα εργαλεία για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων αποτελούν, οι ομάδες εργασίας, εμπειρογνομόνων, η ανταλλαγή καλών πρακτικών (PLA), οι αξιολογήσεις από ομοτίμους κατά τις οποίες μια ομάδα κρατών μελών παρέχουν καθοδήγηση σε άλλο κράτος μέλος για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εθνικών προκλήσεων. Επίσης, κατά το ευρωπαϊκό εξάμηνο παρουσιάζεται η ετήσια έκθεση παρακολούθησης της ΕΕΚ, από τον αρμόδιο Επίτροπο (EuropeanCommission, 2019). Επιπροσθέτως, έχουν αναπτυχθεί κοινά εργαλεία αναφοράς και κοινές προσεγγίσεις. Τέλος, σημαντικότατο εργαλείο αποτελεί η χρηματοδότηση ομάδων στήριξης πολιτικής και καινοτόμων σχεδίων, μέσω του προγράμματος Erasmus + (Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (πλαίσιο «ΕΚ 2020»), 2020). Πολλά ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγής είχαν ως στόχο την βελτίωση της ποιότητας όπως, Leonardo daVinci, το " Comenius" και το "Grundwig". Επίσης, μέσω του δικτύου Ευρυδίκη προάγονται οι ανταλλαγές πρακτικών και εμπειριών και παρωθείται η ποιότητα.

Δεύτερο κεφάλαιο: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα και η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

2.1 Γενικά στοιχεία

Η εκπαίδευση ως κοινωνικός θεσμός, στοχεύει στην διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών μέσω της εκπαίδευσης και της αγωγής. Μέσα από την εκπαίδευση η κοινωνία διαμορφώνει και υποδέχεται άτομα με ολοκληρωμένες προσωπικότητες και ενεργούς πολίτες. Πέρα από την μετάδοση γνώσεων, δεξιοτήτων η εκπαίδευση καλλιεργεί αξίες αρχές, στάσεις και συμπεριφορές και συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση. Αποτελεί λοιπόν έναν εναλλακτικό φορέα κοινωνικοποίησης εκτός της οικογένειας(Τσαούσης, 1989).

Η πολιτεία ορίζει την αποστολή εκπαίδευσης στο άρθρο 16 του Συντάγματος (Σύνταγμα της Ελλάδος, 1974 -1986) το οποίο ορίζει τον σκοπό της ως εξής: «η εκπαίδευση αποσκοπεί στην καλλιέργεια της παιδείας», η οποία ορίζεται ως εξής: «παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.». Στο ίδιο πνεύμα και ο νόμος 1566/85, θέτει ως σκοπό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης «...να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». Πέρα λοιπόν από την πνευματική ανάπτυξη τονίζεται και ο ρόλος της εκπαίδευσης ως θεσμός που οφείλει να συμβάλλει στην ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των μαθητών(N.1566, 1985).

Η υποχρεωτικότητα της εκπαίδευσης τονίζει περεταίρω την σημασία της για την σύγχρονη κοινωνία και οικονομία. Η παροχή γνώσεων, δεξιοτήτων και η καλλιέργεια αξιών και στάσεων θεωρείται πλέον αγαθό για τους μαθητές. Σε αυτό έρχεται να συμφωνήσει η επιταγή του συντάγματος για την παροχή δωρεάν παιδείας (αρ 16παρ 4). Από την παιδαγωγική σκοπιά η εκπαίδευση αποτελεί συστηματική διαδικασία παροχής γνώσεων. Ως τέτοια οφείλει να έχει συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους, σε

συγκεκριμένο χρόνο. Αποτελεί έτσι συστηματική και οργανωμένη διαδικασία αγωγής και μάθησης. Οι φορείς πραγματοποίησης της αποτελούν τα σχολεία και τα λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ στην χώρα μας την ευθύνη και την εποπτεία τους έχει το κράτος, του οποίου η εκπαίδευση παραμένει κεντρική λειτουργία(Ξωχέλλης, 1997, σσ. 3-19).

Άμεση συνέπεια του ανωτέρω είναι η εφαρμογή συγκεκριμένων προγραμμάτων σπουδών και συγκεκριμένων πλαισίων, εντός των οποίων πραγματοποιείται η εκπαιδευτική διαδικασία. Το κράτος ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο του στόχους της εκπαίδευσης, σε επίπεδο γνώσεων και όχι μόνο. Η διαμόρφωση αυτών των στόχων επηρεάζεται από το ευρύτερο πλαίσιο, το οποίο κάθε φορά ισχύει. Οι στόχοι οφείλουν να είναι σαφείς και να καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες των μαθητών, ενώ αποτελούν και προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης, επιδρούν στην «εικόνα» των μαθητών, η οποία διαπλάθεται με βάση της ανάγκες της κοινωνίας κάθε εποχής (Τσουρέκης, 1987).

2.2 Το σύγχρονο περιβάλλον και η εκπαίδευση

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες διαπιστώνονται πολλές και μεγάλες αλλαγές σε όλους τους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς σε παγκόσμια κλίμακα. Η τεράστια επίδραση των νέων τεχνολογιών έχει δημιουργήσει ένα τελείως νέο και συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Οι μεταβολές επηρεάζουν όλους τους θεσμούς και δεν μπορεί να αφήσουν ανεπηρέαστη την εκπαίδευση. Εντός αυτού του περιβάλλοντος η εκπαίδευση καλείται να αναπροσαρμόσει όχι μόνο τα μέσα αλλά και τους σκοπούς της, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στην αποστολή της.

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα φαινόμενο που επιδρά σε όλες τις εκφάνσεις του εξωτερικού και του εσωτερικού περιβάλλοντος της εκπαίδευσης. Οι αλλαγές αφορούν στο κοινωνικό, στο πολιτικό, στο οικονομικό και στο τεχνολογικό περιβάλλον και δημιουργούν νέες προκλήσεις και παράλληλα την ανάγκη προσαρμογής στην σύγχρονη πραγματικότητα.

Βασικότερο χαρακτηριστικό της εποχής της παγκοσμιοποίησης, είναι η τεράστια ανάπτυξη της τεχνολογίας. Νέες δυνατότητες πληροφόρησης, άμεση πρόσβαση στην πληροφορία αυξάνουν την σημασία της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης αλλά και της διαδικασίας της μετατροπής της πληροφορίας σε γνώση. Η επανάσταση λοιπόν της πληροφορίας είναι παρούσα και διαρκώς επιταχυνόμενη και αναδεικνύει την τεράστια σημασία της εκπαίδευσης για μια ορθή προσαρμογή των ατόμων και των κοινωνιών (Καρατζιά- Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος, 2006).

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον η εκπαίδευση οφείλει να αλλάζει. Χρειάζεται εναπαροδιορισμός των εργαλείων αλλά και του ρόλου της, προκειμένου να μπορεί να επιτυγχάνει την αποστολή της. Η αναγνώριση και η αξιολόγηση της νέας πραγματικότητας είναι πλέον αναγκαιότητα. Παράλληλα οι υπεύθυνοι χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής καλούνται να εντοπίσουν τις απαραίτητες αλλαγές, οι οποίες θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις μεταβολές του περιβάλλοντος. Η μεταβολή όμως δεν σταματά εκεί ακόμα και τα ίδια τα εκπαιδευτικά συστήματα ίσως χρειαστούν να αλλάξουν, να εισάγουν νέες μορφές εκπαίδευσης, που να προετοιμάζουν τους μαθητές να διαχειρίζονται την πληροφορία, να λαμβάνουν αποφάσεις και να είναι ενεργοί χρήστες των νέων εργαλείων, τα οποία μας κατακλύζουν καθημερινά.

Στο πλαίσιο τόσο δραστικών μεταβολών οι έννοιες, στις οποίες δομείται το εκπαιδευτικό σύστημα μεταβάλλονται. Η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας, η ποιότητα του παρεχόμενου έργου, η αξιολόγηση αποτελούν έννοιες, το περιεχόμενο των οποίων μεταβάλλεται. Η αναπροσαρμογή των όρων αφορά σε επιστημονικό, ακαδημαϊκό και πολιτικό επίπεδο.

2.3 Οι προσεγγίσεις της εκπαίδευσης σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς

Η προσαρμογή και η αναμόρφωση της εκπαίδευσης και η στενότερη σχέση της με την οικονομία αποτελεί αντικείμενο ευρύτερων συζητήσεων τα τελευταία χρόνια. Πολλές είναι οι μελέτες και οι έρευνες, διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών. Βασική επιδίωξη αποτελεί η εναρμόνιση των εκπαιδευτικών μεθόδων με τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες, που προκύπτουν σε οικονομικό, κοινωνικό και επιχειρηματικό επίπεδο εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης. Η ανάγκη των επιχειρήσεων και των κρατών να

ανταγωνίζονται διαρκώς με νέους τρόπους και σε νέα πεδία απαιτεί την προσαρμογή των εργαζομένων – αποφοίτων της εκπαίδευσης και την απόκτηση διαφορετικών δεξιοτήτων των νέων που εκφράζονται στα διεθνή φόρα.

Στο πνεύμα της γενικότερης αλλαγής, οι διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ, η ΟΥΝΕΣΚΟ και το Συμβούλιο της Ευρώπης επιδιώκουν την ανάπτυξη ενός κοινού προσανατολισμού των εκπαιδευτικών συστημάτων. Στις μελέτες τους προτείνονται καλές πρακτικές και αρχές για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η ΟΥΝΕΣΚΟ εστιάζει στην ανάπτυξη του ανθρωπίνου κεφαλαίου, δείχνοντας την οικονομική σκοπιά και το αποτέλεσμα των εκπαιδευτικών συστημάτων. Παράλληλα τονίζεται η σημασία της σύνδεσης εκπαίδευσης και οικονομίας, επισημαίνεται η ανάγκη για την εφαρμογή της αρχής της βελτιστοποίησης στην εκπαίδευση, με παράλληλη ενίσχυση της χρηματοδότησης. Παράλληλα ενθαρρύνονται τα κράτη εκπαίδευσης να συνεργαστούν για την επίτευξη συντονισμού στην εκπαιδευτική πολιτική.

Μέσα από τις, δομικές μεταβολές τονίζεται η σημασία του ανθρώπινου παράγοντα στον σύγχρονο κόσμο. Η έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου αφορά εκτός από τους εκπαιδευόμενους και την ποιότητα των εκπαιδευτικών. Τονίζεται έτσι η ανάγκη αναβάθμισης των γνώσεων και ικανοτήτων των εκπαιδευτικών, τόσο σε αρχικό επίπεδο όσο και κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής. Κρίσιμος αναδεικνύεται ο ρόλος της επιμόρφωσης για την διασφάλιση της επικαιροποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών, σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο (Καρατζιά-Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος, 2006)].

Στην έκθεση «SCANS60» του αμερικανικού υπουργείου εργασίας εντοπίστηκαν πέντε ικανότητες και τριών ειδών δεξιότητες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις εργασιακές επιδόσεις των ατόμων. Οι ικανότητες που κατά την έκθεση παρέχουν μια σημαντική προετοιμασία στους νέους οφείλουν να γίνουν αναπόσπαστο μέρος των σχολικών διδακτικών προγραμμάτων και αναφέρονται στα παρακάτω (SCANS, 1991):

1. Στην διαχείριση των πόρων: ως πόροι εννοούνται τόσο χρηματικοί όσο και ο χρόνος, τα υλικά, η επιχειρηματικότητα κλπ.

2. Στην επικοινωνία και στην συνεργασία: Αφορά στην ικανότητα συμμετοχής σε ομάδες, στην διδασκαλία των συνεργατών την εξυπηρέτηση των πελατών, στην ηγεσία, τις διαπραγματευτικές ικανότητες και τη συνεργασία με άτομα από διαφορετικές κουλτούρες.
3. Στην διαχείριση των πληροφοριών Αφορά τόσο στην ικανότητα απόκτησης δεδομένων, στην οργάνωση και αξιολόγησή τους, στην σύνθεση και στην δημιουργία νέας πληροφορίας, αλλά και στην διαχείριση και μετάδοση των πληροφοριών.
4. Στην διαχείριση συστημάτων: Δηλαδή στην κατανόηση των συστημάτων, στα οποία συμμετέχει ή διαχειρίζεται. Έχει να κάνει με την δυνατότητα παρακολούθησης, εποπτείας και ελέγχου αλλά και με τις δυνατότητες και τις γνώσεις για την δημιουργία και ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων.
5. Στην διαχείριση της τεχνολογίας: Δηλαδή, στην ικανότητα επιλογής των κατάλληλων μέσων και εργαλείων για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων και στην κατοχή γνώσεων για την διόρθωση τυχόν προβλημάτων.

Οι ικανότητες αυτές δεν επαρκούν από μόνες τους, σύμφωνα με την έκθεση. Χρειάζεται ο συνδυασμός τους με συγκεκριμένες δεξιότητες και ατομικά χαρακτηριστικά:

1. Κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων: όπως η ανάγνωση, η γραφή, η αρίθμηση, ο λόγος και η ενεργητική ακρόαση.
2. Κατάκτηση των δεξιοτήτων της σκέψης: Η ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης, η ικανότητα λήψης αποφάσεων, η επίλυση προβλημάτων αλλά και η κατάκτηση του τρόπου να μαθαίνει νέα πράγματα.
3. Κατάκτηση ατομικών χαρακτηριστικών: όπως η υπευθυνότητα, η κοινωνικότητα, η αυτοεκτίμηση, ο αυτοέλεγχος και η ατομική ακεραιότητα.

Το σύνολο των παραπάνω δεξιοτήτων, ικανοτήτων και χαρακτηριστικών αποτελεί και στόχο των εκπαιδευτικών συστημάτων, σύμφωνα με την παραπάνω έκθεση.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα καλούνται να υποστηρίξουν τους παραδοσιακούς στόχους της παροχής γνώσεων στους νέους, αλλά και να εκπαιδεύσουν παρέχοντας νέες δεξιότητες για μια νέα εποχή(Morgan & Murgatroyd, 1994).

Ο ΟΟΣΑ έχει αναδείξει την σημασία της Δια Βίου Μάθησης αλλά και την ανάγκη προσαρμογής των αρχών της στο πλαίσιο των διαφορετικών χωρών. Στο Policy Brief «Δια Βίου Μάθηση για όλους» (OECD, 2004) αναφέρεται η ανάγκη να υπάρχει Δια Βίου Μάθηση για όλους και η ανάγκη πλήρους εφαρμογής της. Το βασικό επιχείρημα υπέρ της γενικής εφαρμογής τέτοιων αρχών αφορά στην βελτίωση των ικανοτήτων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο και στην προσαρμογή στις αλλαγές στην εργασία και στην κοινωνία.

Η εφαρμογή των αρχών της δια βίου μάθησης, βοηθά στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της εργασίας, μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Οι ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή, επιτρέποντας να εφαρμόζουν τέτοια εργαλεία σε όλες της βαθμίδες και τους τύπους της εκπαίδευσης. Τα θετικά αποτελέσματα αυτών των πολιτικών οδηγούν σε περαιτέρω ενίσχυση της δια βίου μάθησης, χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η αντίδραση των εκπαιδευτικών συστημάτων της Ευρώπης στην κρίση του κορωνοϊού. Συμπερασματικά, ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι η εκπαίδευση πρέπει να εφοδιάζει τους νέους με ικανότητες ανάλυσης, σύνθεσης και κατάκτησης της γνώσης με έναν συνεχή τρόπο μάθησης και παράλληλα να συμβάλει στην ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνία, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει από νωρίς αναλάβει πρωτοβουλίες για την εκπαίδευση. Αν και κατά τα πρώτα έτη η παιδεία δεν ήταν προτεραιότητα και ακόμα η εκπαιδευτική πολιτική είναι ευθύνη των κρατών - μελών, το Ευρωπαϊκό συμβούλιο από το 2004 ενέκρινε την έκθεση του συμβουλίου Παιδείας, που περιλάμβανε προτεινόμενους στόχους για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα κράτη έχουν εντάξει αυτούς τους στρατηγικούς στόχους στον σχεδιασμό των εκπαιδευτικών τους πολιτικών, οι οποίοι αποτελούν το βασικό πυρήνα σχεδιασμού των εκπαιδευτικών πολιτικών για τα κράτη-μέλη. Η έκθεση ήταν χωρισμένη σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος καταγράφηκαν οι

προκλήσεις σε επίπεδο ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος. Στο δεύτερο μέρος γινόταν αναφορά στους στόχους του «Προγράμματος Εκπαίδευση 2010» και στο τρίτο μέρος αναφέρονταν οι απώτεροι στόχοι της ΕΕ για την εκπαίδευση. Οι στόχοι του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» ήταν 13, όπως αναφέρονται παρακάτω (European Union, 2004, p. C104/1).

1. Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ.
2. Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών
3. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την κοινωνία της γνώσης
4. Εξασφάλιση της Πρόσβασης στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας για όλους.
5. Βέλτιστη χρήση των πόρων.
6. Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και την δια βίου κατάρτιση.
7. Ανοικτό περιβάλλον μάθησης.
8. Ελκυστικότερη μάθηση.
9. Υποστήριξη της ενεργοποίησης του πολίτη, της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής.
10. Συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ανοικτά στην ευρύτερη κοινωνία και στον κόσμο.
11. Ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας και της έρευνας.
12. Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος.
13. Βελτίωση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών.
14. Αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξειδίκευσε τους στρατηγικούς στόχους με συγκεκριμένους επιμέρους στόχους και δείκτες ανά στόχο. Παράλληλα οργανώθηκαν

ομάδες εργασίας που ήταν υπεύθυνες για τα κριτήρια και τους δείκτες μέτρησης της επίτευξης των στόχων των κρατών-μελών.

Η ΕΕ στη συνέχεια ανέπτυξε το πλαίσιο «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020» το οποίο ακόμα εφαρμόζεται. Το πλαίσιο δίνει ευκαιρίες δημιουργίας βέλτιστων πρακτικών για την εκπαιδευτική πολιτική, μέσα από την διάδοση γνώσεων από την προώθηση μεταρρυθμίσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής μεταξύ των χωρών - μελών. Μεγάλη βαρύτητα έχει δοθεί στην διά βίου μάθηση, με παράλληλη ενίσχυση των πολιτικών για την τυπική, την μη τυπική και την άτυπη εκπαίδευση.

Οι στρατηγικοί στόχοι σε επίπεδο ΕΕ αφορούν:

- Στην εφαρμογή της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας.
- Στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας
- Στην προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της συμμετοχής στα κοινά
- Στην ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Τέθηκαν επίσης συγκεκριμένα και μετρήσιμα κριτήρια όπως, τουλάχιστον το 95% των παιδιών να συμμετέχει στην προσχολική εκπαίδευση, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες πρέπει να είναι μικρότερο από 15% και άλλα. Για την επίτευξη αυτών των στόχων προτάθηκαν ορισμένα εργαλεία όπως: οι ομάδες εργασίας εμπειρογνομόνων, οι δραστηριότητες αλληλοδιδασχής μέσα από ορθές πρακτικές, οι αξιολογήσεις από ομοτίμους και άλλα(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χ.χ.).

2.4 Η διοικητική πυραμίδα του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα

Με τις ίδιες προκλήσεις έρχεται αντιμέτωπο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Για την εκπλήρωση των στόχων του δομείται ιεραρχικά, ενώ η εκπαίδευση αποτελεί κεντρική λειτουργία του κράτους. Έτσι η οργάνωση και δόμηση του ακολουθεί το συγκεντρωτικό (πρακτικά) πρότυπο σε αντιστοιχία με την διοικητική και οργανωτική

δομή του ελληνικού κράτους, παρά την διαφορετική συνταγματική πρόβλεψη (Σύνταγμα της Ελλάδος, 1974 -1986, σ. Άρθρο 101). Ως εκ τούτου, παρουσιάζει την ακόλουθη ιεραρχική διάρθρωση:

- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
- Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε επίπεδο περιφερειακών ενοτήτων, εκτός από την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη
- Σχολικές Μονάδες.

Η συνταγματική επιλογή στο άρθρο 16 του Συντάγματος αναφέρει ότι η παροχή εκπαίδευσης είναι βασική λειτουργία του κράτους με σκοπό την ηθική, την πνευματική, την επαγγελματική και την φυσική αγωγή καθώς και την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλαση ελευθέρων και υπεύθυνων πολιτών(N.1566, 1985, σσ. αρ. 21, παρ.3, εδ. β). Στο σύγχρονο πλαίσιο που προαναφέρθηκε, η εκπαιδευτική διαδικασία οφείλει να επιδιώκει την κατάρτιση των σύγχρονων αναλυτικών προγραμμάτων με πολλαπλούς στόχους. Οφείλει να επιδιώκει την ανάπτυξη της προσωπικότητας, των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και των χαρακτηριστικών των μαθητών, την επιτυχημένη κοινωνική και οικονομική ένταξή τους. Σε αυτό το πλαίσιο διαμορφώνονται οι παρακάτω κύριοι άξονες επιδίωξης:

- ✓ Η παροχή γενικής παιδείας.
- ✓ Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων των μαθητών και η ανάδειξη των ενδιαφερόντων τους.
- ✓ Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών στην μάθηση για όλους τους μαθητές ανεξαρτήτως κοινωνικού υποβάθρου.
- ✓ Η ενίσχυση της γλωσσικής και της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών εντός μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.
- ✓ Η ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και υιοθέτηση ενεργής ανάμειξης στα προβλήματα του περιβάλλοντος.

- ✓ Η προετοιμασία για την αξιοποίηση των ΤΠΕ εντός της εποχής της επικοινωνίας.
- ✓ Η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ✓ Η σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Ακολουθώντας το πρότυπο της πολυνομίας αλλά και την ανάγκη ρυθμίσεων των ζητημάτων που προκύπτουν από το μεταβαλλόμενο περιβάλλον ψηφίστηκαν τα παρακάτω ενδεικτικά νομικά κείμενα:

- ✓ Σύνταγμα της Ελλάδος (Σύνταγμα της Ελλάδος, 1974 -1986)(άρθρο 16).
- ✓ Νόμος 682/1977: «Περί ιδιωτικών σχολείων ιδιωτικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 1977).
- ✓ Νόμος 1566/1985: «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 1985).,όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
- ✓ Νόμος 2817/2000: «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις»,(Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2000).
- ✓ Ν.2916/2001: Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης και ρύθμιση θεμάτων του τεχνολογικού τομέα αυτής, (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2001).
- ✓ Νόμος 2986/2002: «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2002).
- ✓ Νόμος 3027/2002 «Ρύθμιση θεμάτων Οργανισμού Σχολικών Κτηρίων Ανώτατης Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2002).
- ✓ Υπ. Απ. 21072α/Γ2/2003 και Υπ. Απ. 21072β/Γ2/2003, «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Δημοτικού και Γυμνασίου» (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2003).
- ✓ Νόμος 3369/2005: «Συστηματοποίηση της Δια Βίου Μάθησης και Άλλες Διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2005).

- ✓ Νόμος 3467/2006: «Επιλογή στελεχών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ρύθμιση θεμάτων διοίκησης και εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2006).
- ✓ Νόμος 3549/2007: «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2007).
- ✓ Νόμος 3653/2008: «Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2008).
- ✓ Νόμος 3696/2008: «Ίδρυση και λειτουργία κολλεγίων και άλλες διατάξεις» (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2008).
- ✓ Νόμος 3699/2008: «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2008).
- ✓ Νόμος 3255/2004: Ρύθμιση θεμάτων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2004).
- ✓ Νόμος 3475/2006: Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις, (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2006).
- ✓ Νόμος 3549/2007: Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου ΑΕΙ (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2007).
- ✓ Νόμος 3653/2008: Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις
- ✓ ΥΑ. Φ.151/43612/Α5: Πρόσβαση αποφοίτων Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑ.Λ.) σε Σχολές, Τμήματα και Εισαγωγικές κατευθύνσεις Τμημάτων., (Υπουργείο Παιδείας, 2018)
- ✓ Νόμος 4610/2019: Συνέργειες Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις. (Εφημερίδα της Κυβέρνησης, 2019).

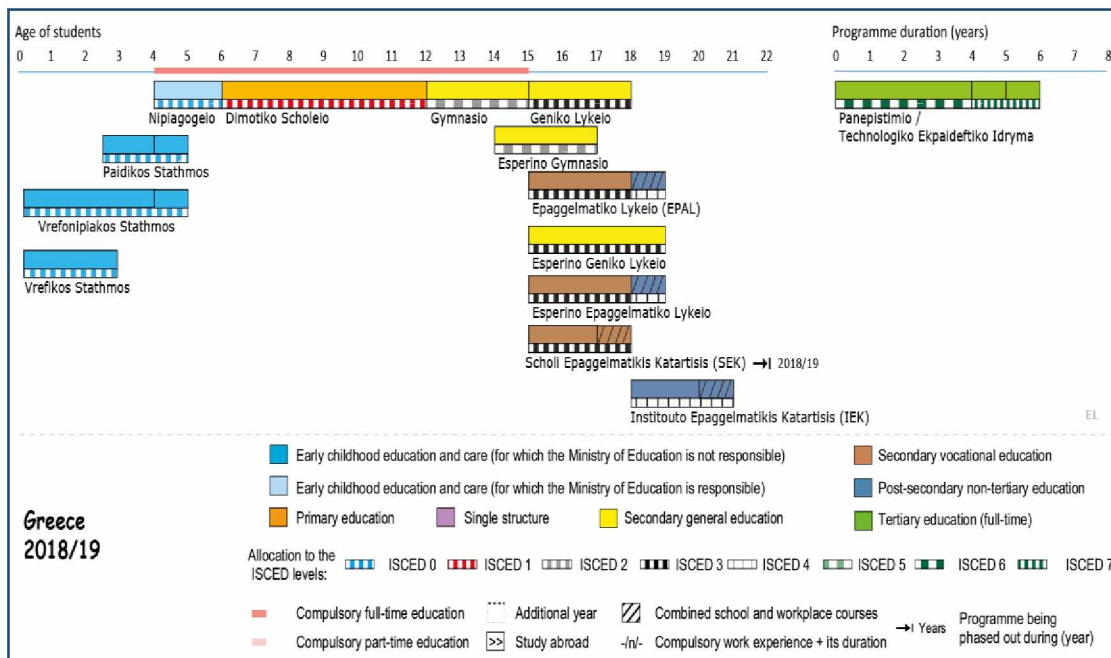
2.5 Η Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα χωρίζεται σε τρεις βασικές βαθμίδες [4]:

- Στην Πρωτοβάθμια
- Στην Δευτεροβάθμια και
- Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται τα σχολεία, ανά εκπαιδευτική βαθμίδα, ηλικία και επίπεδο κατάταξης στην κλίμακα της διεθνούς πρότυπης ταξινόμησης της εκπαίδευσης ISCED (UNESCO, 2011).

Εικόνα2 Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Πηγή: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/greece_el

Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση παρέχεται από τα Δημοτικά Σχολεία και αντιστοιχεί στην βαθμίδα ISCED 1 και το αρχικό στάδιο υποχρεωτικής εκπαίδευσης μαζί με το Νηπιαγωγείο, χωρίς το τελευταίο να προσμετράται στην εννεαετή υποχρεωτική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πριν το δημοτικό σχολείο αναφέρεται ως προσχολικής εκπαίδευσης που πραγματοποιείται σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς και στα νηπιαγωγεία, κατατάσσεται δε στην βαθμίδα ISCED 01.

Η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση χωρίζεται σε δύο επίπεδα.

1. Στην κατώτερη Δευτεροβάθμια που αναφέρεται στα Γυμνάσια ημερήσια ή εσπερινά και αντιστοιχεί σε ISCED 2. Το Γυμνάσιο αποτελεί το τελευταίο στο επίπεδο υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
2. Στην ανώτερη δευτεροβάθμια, η οποία δεν είναι υποχρεωτική και περιλαμβάνει τα Γενικά Λύκεια (ημερήσια και εσπερινά, τα επαγγελματικά λύκεια ΕΠΑ.Λ.(ημερήσια και εσπερινά), και τις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.). Τα απολυτήρια της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αντιστοιχούν στην βαθμίδα ISCED 4, εκτός των ΣΕΚ, που αντιστοιχούν σε ISCED 3.

Στην μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, υφίσταται ο θεσμός του Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (ISCED 5), ο οποίος όμως ανήκει στην μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση. Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση παρέχεται πλέον αποκλειστικά από τα Πανεπιστήμια, με ταξινόμηση ISCED 6, για τον βασικό τίτλο σπουδών. Τα μεταπτυχιακά αντιστοιχούν σε ISCED 7 και τα διδακτορικά σε ISCED 8.

Και στις δύο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης λειτουργούν εξειδικευμένες σχολικές μονάδες. α) Ειδικά νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών με ειδικές ανάγκες, β) Πρότυπα και πειραματικά νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια, γ) Μουσικά και Καλλιτεχνικά και Εκκλησιαστικά γυμνάσια και λύκεια και δ) Μειονοτικά και Διαπολιτισμικά σχολεία.

Η υποχρεωτικότητα της εκπαίδευσης αφορά στα παιδιά ηλικίας 6-15 ετών και περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το δημοτικό σχολείο και την προσχολική εκπαίδευση που παρέχεται στο νηπιαγωγείο και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που παρέχεται στο Γυμνάσιο. Η φοίτηση στα γενικά λύκεια, στα επαγγελματικά λύκεια, στα αντίστοιχα εσπερινά και στις ΣΕΚ είναι προαιρετική. Τα νήπια μπορούν να αρχίζουν από την ηλικία των 2,5 ετών σε δημόσιους βρεφονηπιακούς σταθμούς και σε ιδιωτικούς. Στους τελευταίους δύνανται να λειτουργούν και τμήματα νηπιαγωγείου. Η φοίτηση στα νηπιαγωγεία γίνεται μεταξύ της ηλικίας των τεσσάρων

και των έξι ετών. Υποχρεωτική είναι πλέον η διετής φοίτηση σε νηπιαγωγεία με την προϋπόθεση ύπαρξης δημόσιων υποδομών(Θωμαΐδου & Πέππας, 2013).

2.5.1 Το κατώτερο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα χωρίζεται σε δύο επίπεδα: την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που είναι υποχρεωτική και τη μη-υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η υποχρεωτική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση που αφορά στο Γυμνάσιο, είναι τριετούς διάρκειας. Η ανώτερη, μη-υποχρεωτική, ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, διακρίνεται στην γενική, που παρέχεται από τα γενικά λύκεια και στην επαγγελματική εκπαίδευση, που παρέχεται στα επαγγελματικά λύκεια ημερήσια ή εσπερινά και είναι πλέον τριετής και στα εσπερινά (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2018). Με βάση τα International Standards Classification of Education το κατώτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οδηγεί σε απολυτήριο με βαθμίδα ISCED 2, που αφορά μαθητές ηλικίας 12 - 15 ετών.

Εκτός των δημοσίων, λειτουργούν και ιδιωτικά γυμνάσια, με αντίστοιχη οργάνωση και αναλυτικό πρόγραμμα, τα οποία χορηγούν ισότιμους τίτλους σπουδών. Τα αναλυτικά προγράμματα αναπτύσσονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και εγκρίνονται από το Υπουργείο Παιδείας. Η αξιολόγηση είναι συνθετική όμως βασικό ρόλο παίζουν οι γραπτές εξετάσεις που γίνονται τον Ιούνιο σε συγκεκριμένο αριθμό μαθημάτων, ανάλογα με την τάξη φοίτησης. Η κλίμακα αξιολόγησης τόσο των γραπτών, όσο και των προφορικών εξετάσεων αντιστοιχεί από 0 έως 20. Η κατάταξη στην ISCED 2 βαθμίδα των αποφοίτων επιτρέπει να μπουν στην αγορά εργασίας ως ανειδίκευτοι.

Είναι ακόμα δυνατή η ίδρυση και αλλοδαπών σχολείων για τους αλλοδαπούς μαθητές που μένουν στη χώρα μας αλλά και παιδιών ελληνικής καταγωγής. Οι μονάδες αυτές μπορούν να λειτουργούν με ελληνικό διδακτικό πρόγραμμα, με ξένο διδακτικό πρόγραμμα αλλά και με μεικτό πρόγραμμα(Αργυρίου, 2017)

Πέρα από τα γενικά γυμνάσια λειτουργούν Εσπερινά Γυμνάσια, για μαθητές πάνω από 14^ον ετών, που εργάζονται. Η φοίτηση διαρκεί πλέον 3 έτη σε απόλυτη αντιστοιχία

με τις τάξεις του ημερήσιου γυμνασίου. Πρότυπα - Πειραματικά Γυμνάσια που στοχεύουν και στην προαγωγή της έρευνας, παράλληλα με την παροχή εκπαίδευσης. Υπάρχει συνεργασία με τις αντίστοιχες σχολές των πανεπιστημίων για την ανάπτυξη νέων μεθόδων διδασκαλίας και έμφαση δίνεται στην δημιουργικότητα και στην καινοτομία.

Τα γυμνάσια ειδικής αγωγής έχουν τέσσερις τάξεις, την προκαταρκτική και τρεις επόμενες. Στα γυμνάσια ειδικής αγωγής γίνονται δεκτοί οι μαθητές που είναι απόφοιτοι δημοτικού σχολείου (ειδικού ή γενικής εκπαίδευσης) και έχουν αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και της Α' ή Β' τάξης των ΕΕΕΕΚ. Για την εγγραφή στην Α' τάξη του ειδικού γυμνασίου απαιτείται αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο ΚΕΣΥ. Το ηλικιακό όριο μέχρι το οποίο μπορούν να φοιτούν σε Ειδικό Γυμνάσιο είναι τα 19 έτη.

Τα σχολεία που αφορούν μαθητές με συγκεκριμένα ταλέντα και κλίσεις αφορούν στις παρακάτω σχολικές δομές:

- ✚ Μουσικά Γυμνάσια
- ✚ Καλλιτεχνικά Γυμνάσια
- ✚ Εκκλησιαστικά Γυμνάσια
- ✚ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Γυμνάσια – Λύκεια για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.

Όπου παρατηρείται υψηλή πληθυσμιακή συγκέντρωση αλλοδαπών μαθητών και κρίνεται σκόπιμο μπορεί να ιδρύονται Διαπολιτισμικά Σχολεία με στόχο την κάλυψη των συγκεκριμένων αναγκών. Παράδειγμα αποτελούν τα μειονοτικά σχολεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης των οποίων το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών προσαρμόζεται και διδάσκεται η ελληνική όσο και η τουρκική γλώσσα (Αργυρίου, 2017).

Ο σκοπός της γενικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης που παρέχεται στο Γυμνάσιο, σύμφωνα με τον νόμο 1566/85 είναι η προώθηση της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών σε σχέση με τις δυνατότητές τους και τις απαιτήσεις της ζωής (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 1985).

Το σχολικό έτος στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ξεκινά την πρώτη Σεπτεμβρίου και λήγει στις 31- Αυγούστου του επόμενου έτους. Το διδακτικό έτος διαφέρει από το σχολικό και αρχίζει στην 1 Σεπτεμβρίου με λήξη στις 30 Ιουνίου του επόμενου έτους. Κατά το διδακτικό έτος πραγματοποιείται η διδασκαλία και οι αντίστοιχες εξετάσεις. Η διδασκαλία χωρίζεται σε δύο τετραμηνιαίες περιόδους. Η πρώτη ξεκινάει από την έναρξη των μαθημάτων έως 20 Ιανουαρίου και η δεύτερη περίοδος διαρκεί από τις 21 Ιανουαρίου έως τις 31 Μαΐου.

2.5.2 Το ανώτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήκουν τα Λύκεια. Αυτά χωρίζονται σε γενικά, επαγγελματικά και ειδικής αγωγής. Η βασική στοχοθεσία των εν λόγω σχολείων αναφέρεται στους ιδρυτικούς τους νόμους.

2.5.2.1 Διαδικασίες εγγραφής των μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Για τις εγγραφές των μαθητών στα λύκεια έχει θεσπιστεί συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο το οποίο καθορίζει τον χρόνο και τον τρόπο των εγγραφών. Οι εγγραφές στις μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιούνται στην αρχή κάθε σχολικού έτους για τους μαθητές της Α' τάξης που εισάγονται για πρώτη φορά. Οι μαθητές σχολείων που λειτουργούν στο εξωτερικό εγγράφονται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις καθώς και οι μαθητές που έχουν διακόψει τη φοίτησή τους. Οι διαδικασίες υποβολής αίτησης εγγραφής γίνονται ηλεκτρονικά από τους κηδεμόνες των μαθητών.

Οι εγγραφές στα Επαγγελματικά Λύκεια και στα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια και ΕΕΕΕΚ πραγματοποιούνται κάθε σχολικό έτος για τους μαθητές που εισάγονται για πρώτη φορά. Κατ' εξαίρεση όσοι κατέχουν τίτλο σπουδών ξένου σχολείου μπορούν να εγγράφονται με ειδικές διατάξεις, το ίδιο και όσοι έχουν διακόψει τη φοίτησή τους.

Η φοίτηση σε δημόσια ή ιδιωτικά Γυμνάσια ή Λύκεια μαθητών που δεν έχουν εγγραφεί νόμιμα απαγορεύεται. Επίσης δεν επιτρέπεται η ταυτόχρονη φοίτηση σε Γενικό Λύκειο ή Επαγγελματικό Λύκειο ή σε σχολική μονάδα Ε.Α.Ε. και σε άλλο σχολείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οποιουδήποτε Υπουργείου ή σχολή της Τριτοβάθμιας

Εκπαίδευσης ή στο μεταλυκειακό έτος-τάξη μαθητείας, ή σε Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) ή αντίστοιχων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του εξωτερικού.

Οι εγγραφές των μαθητών στις σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γίνονται από τους κηδεμόνες τους, μετά από γνωμάτευση του ΚΕΣΥ τον Ιούνιο του προηγούμενου σχολικού έτους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να πραγματοποιούνται εγγραφές τον Σεπτέμβριο, μέχρι την έναρξη των μαθημάτων σε τμήματα που ήδη λειτουργούν. Η διάταξη αυτή αφορά α) μαθητές που παραπέμφθηκαν στις επαναληπτικές εξετάσεις τον Σεπτέμβριο, β) αποφοίτους ειδικού Λυκείου που επιθυμούν την εγγραφή τους σε ΕΝΕΕΓΥΛ προκειμένου να αποκτήσουν πτυχίο ειδικότητας ή να συμμετέχουν στις Πανελλαδικές Εξετάσεις και γ) όσους αδυνατούσαν να εγγραφούν για λόγους ανωτέρας βίας.

Η προαγωγή και η απόλυση των μαθητών των σχολικών μονάδων εξαρτάται από την επίδοσή τους και από την τακτική τους φοίτηση. Η φοίτηση χαρακτηρίζεται επαρκής ή ανεπαρκής, με βάση τις απουσίες των μαθητών κατά το διδακτικό έτος. Οι απουσίες μετρώνται για κάθε διδακτική ώρα. Επαρκής είναι η φοίτηση μαθητών με αριθμό ωριαίων απουσιών μικρότερο από 114. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου οι μαθητές πρέπει να επαναλάβουν την τάξη. Για τα Μουσικά, Καλλιτεχνικά και Εσπερινά Σχολεία το όριο προσαυξάνεται στις 130 απουσίες. Επίσης για τα ΕΠΑΛ και συγκεκριμένα για τη Β' και την Γ' τάξη ο μέγιστος αριθμός απουσιών είναι 75. Αντίστοιχα στα εσπερινά ΕΠΑΛ ο μέγιστος αριθμός απουσιών είναι 78 για την Β' και 83 για την Γ' τάξη. Η υπέρβαση του ορίου οδηγεί σε χαρακτηρισμό της φοίτησης ως ανεπαρκούς.

Δεν λαμβάνονται υπόψη οι απουσίες μαθητών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες του σχολείου στο Εξωτερικό ή το Εσωτερικό, σε εθελοντική αιμοδοσία και σε περίπτωση πρόσκλησης ενώπιον του Συμβουλίου Επιλογής Οπλιτών, σε περιπτώσεις αργιών με βάση το δόγμα αλλόθρησκων μαθητών. Ακόμα δεν λαμβάνονται υπόψη απουσίες λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. Τέλος, καταχωρούνται αλλά δεν συνυπολογίζονται απουσίες μέχρι 24 ημέρες για τους μαθητές με διάφορα βαριά νοσήματα, που υποβάλλονται σε θεραπεία. Επίσης δεν μετρούν απουσίες μέχρι 20 μέρες σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών που απαιτούν χειρουργική επέμβαση, νοσηλεία,

θεραπείες για επιδημίες και χρόνιες παθήσεις. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται ενημέρωση από τους κηδεμόνες και προσκόμιση, με αίτηση, ιατρικών γνωματεύσεων.

Ο Σύλλογος Διδασκόντων μπορεί να μην μετρήσει απουσίες μέχρι δύο εβδομάδες, για μαθητές με εξαιρετικές επιδόσεις στη μουσική, στον χορό ή σε άλλες καλές τέχνες που συμμετέχουν σε πανελλήνια ή πανευρωπαϊκά ή παγκόσμια events. Επίσης για την συμμετοχή μαθητών σε διαγωνισμούς, για την συμμετοχή σε εισιτήριες εξετάσεις σχολών που δεν εντάσσονται στις πανελλαδικές εξετάσεις (πχ. η Σχολή Καλών Τεχνών) κλπ.

2.5.2.2 Διαδικασία καταχώρισης απουσιών

Ο υπεύθυνος καθηγητής του τμήματος οφείλει να ενημερώνει τους κηδεμόνες για τις απουσίες και να ενημερώνεται για τους λόγους απουσίας των μαθητών με κάθε πρόσφορο μέσο. Σε περίπτωση απουσίας τριών συνεχόμενων ημερών ή συμπλήρωσης τριάντα απουσιών γίνεται ενημέρωση με αποστολή μηνυμάτων στην ηλεκτρονική τους διεύθυνση ή κινητό τηλέφωνο. Σε περίπτωση αδυναμίας επικοινωνίας συγκαλείται το Συμβούλιο του Τμήματος για να εξεταστούν απαραίτητες περεταίρω ενέργειες.

2.5.2.3 Διαγωγή

Η διαγωγή των μαθητών μπορεί να χαρακτηρίζεται: «εξαιρετική», «καλή» ή «μεμπτή». Εξαιρετική χαρακτηρίζεται η διαγωγή όταν τηρούνται πλήρως οι κανόνες της σχολικής ζωής. Καλή χαρακτηρίζεται η διαγωγή μαθητών που παρεκκλίνουν. Μεμπτή χαρακτηρίζεται η διαγωγή των μαθητών που αποκλίνουν ιδιαίτερα. Αν η απόκλιση από την αναμενόμενη διαγωγή κριθεί ότι δεν μπορεί να διορθωθεί στο ίδιο σχολικό περιβάλλον ο μαθητής υποχρεώνεται να αλλάξει σχολικό περιβάλλον. Ο χαρακτηρισμός της διαγωγής γίνεται στην λήξη του διδακτικού έτους, ενώ οι χαρακτηρισμοί της διαγωγής ως καλή ή μεμπτή οφείλουν να αιτιολογούνται..

2.5.2.4 Βαθμολόγηση

Για την αξιολόγηση των μαθητών συνεκτιμάται η συμμετοχή στην διδακτική διαδικασία, η επιμέλεια, η επίδοση σε γραπτές εξετάσεις (διαγωνίσματα), οι εργασίες

που πραγματοποιεί στο σπίτι κλπ. Πραγματοποιούνται ολιγόλεπτες γραπτές δοκιμασίες με στόχο την συμπλήρωση της προφορικής αξιολόγησης. Επίσης, κατά το διδακτικό έτος γίνεται μια ωριαία γραπτή δοκιμασία, στο πρώτο τετράμηνο, μετά από προειδοποίηση. Υπάρχουν όρια των γραπτών δοκιμασιών στις οποίες υποβάλλονται οι μαθητές ανά ημέρα και εβδομάδα.

Στο τέλος του πρώτου τετραμήνου καλούνται οι κηδεμόνες των μαθητών για ενημέρωση σχετικά με τις επιδόσεις, την φοίτηση και την συμπεριφορά των μαθητών, ενώ παράλληλα τους δίνεται ο έλεγχος προόδου που αναφέρει τον μέσο όρο της προφορικής βαθμολογίας για κάθε μάθημα. Επίσης οι κηδεμόνες μπορούν να ενημερώνονται για την πρόοδο των μαθητών σύμφωνα με πρόγραμμα ενημέρωσης (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016).

Στο τέλος του διδακτικού έτους διεξάγονται οι γραπτές και απολυτήριες εξετάσεις των Λυκείων. Τα θέματα των εξετάσεων είναι κλιμακούμενης δυσκολίας και αφορούν στο σημαντικότερο μέρος της εξεταστέας ύλης. Πρέπει να μπορούν να απαντηθούν στον συγκεκριμένο χρόνο, ενώ είναι εναρμονισμένα με την φιλοσοφία των προγραμμάτων σπουδών. Οι ερωτήσεις μπορούν να είναι διαφόρων ειδών, ανάπτυξης, σύντομης απάντησης κλπ. Τα θέματα δίδονται την ημέρα διεξαγωγής των εξετάσεων από τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα και είναι κοινά για όλα τα τμήματα (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016).

Ο ορισμός επιτηρητών των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων γίνεται με απόφαση του Διευθυντή του Λυκείου πριν από την έναρξη των εξετάσεων από τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στο σχολείο. Αυτοί είναι υπεύθυνοι για την επιτήρηση των μαθητών κατά την εξέταση, παραλαμβάνουν τον φάκελο με τα θέματα, καταγράφουν τους απόντες, διανέμουν τα θέματα της εξέτασης και γράφουν στον πίνακα τον χρόνο έναρξης και λήξης. Οι επιτηρητές δεν έχουν το δικαίωμα παροχής διευκρινίσεων και μετά το πέρας της εξέτασης παραλαμβάνουν τα γραπτά, ελέγχουν τα ατομικά στοιχεία, διαγράφουν χιαστί τα κενά διαστήματα και υπογράφουν.

Οι μαθητές κατανέμονται με αλφαβητική σειρά στις αίθουσες, σε περίπτωση αδελφών υπάρχει δυνατότητα παρέκκλισης. Δεν επιτρέπεται οι μαθητές να έχουν μαζί τους βιβλία, τετράδια, σημειώσεις, κινητά τηλέφωνα κλπ. Σε περίπτωση που μαθητής έχει μαζί του κάτι που απαγορεύεται, αντιγράφει, θορυβεί και δεν συμμορφώνεται αποβάλλεται από την αίθουσα εξέτασης και βαθμολογείται με μηδέν, μετά την κλήση σε προφορική απολογία του μαθητή. Η διόρθωση των γραπτών των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων διορθώνονται και βαθμολογούνται από τον καθηγητή που δίδαξε το μάθημα.

Σε περίπτωση που λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας ή κωλύματος ο εκπαιδευτικός αδυνατεί να βαθμολογήσει τα γραπτά, η διόρθωση γίνεται από άλλον εκπαιδευτικό της ειδικότητας. Αν δεν υπάρχει εκπαιδευτικός με ανάθεση το μάθημα στην σχολική μονάδα ορίζεται άλλος εκπαιδευτικός από τον αρμόδιο Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι βαθμολογίες των δοκιμίων παραδίδονται μαζί με τα δοκίμια στο Διευθυντή του Λυκείου, μέσα σε τρεις ημέρες από την ημέρα της εξέτασης. Η καταχώριση της βαθμολογίας στα Ατομικά Δελτία είναι ευθύνη του Διευθυντή (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016).

Μετά την υποβολή αίτησης αναβαθμολόγησης από τους μαθητές η βαθμολογία είναι δυνατόν να αλλάξει. Η προθεσμία υποβολής αίτησης αναβαθμολόγησης είναι εντός δύο εργάσιμων ημερών από την έκδοση των αποτελεσμάτων και συνοδεύεται από το σχετικό παράβολο για κάθε δοκίμιο. Η αναβαθμολόγηση πραγματοποιείται στην Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης συγκροτεί τριμελή επιτροπή αναβαθμολόγησης, από δύο καθηγητές που έχουν ανάθεση το μάθημα για το οποίο ζητήθηκε αναβαθμολόγηση και από έναν Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου. Ο αναβαθμολογητής εμπλέκεται σε περίπτωση που οι βαθμοί των αναβαθμολογητών διαφέρουν περισσότερο από δώδεκα μονάδες στις εκατό. Πριν από την βαθμολόγηση του γραπτού από τον δεύτερο αναβαθμολογητή ο βαθμός του καλύπτεται. Με την ολοκλήρωση της αναβαθμολόγησης η συντάσσεται πρακτικό με την βαθμολογία και αποστέλλεται στο Λύκειο (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016).

Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές ανάγκες που μπορούν να εξετάζονται προφορικά δύνανται να ζητήσουν επανεξέταση. Η επανεξέταση γίνεται στο σχολείο φοίτησης, από τριμελή επιτροπή. Στην επιτροπή μετέχουν ο Διευθυντής και δύο εκπαιδευτικοί της ίδιας ειδικότητας διαφορετικοί από αυτούς που έκαναν την πρώτη εξέταση. Η αίτηση επανεξέτασης υποβάλλεται εντός δύο ημερών από την έκδοση των αποτελεσμάτων και συνοδεύεται από παράβολο. Ο τελικός βαθμός προκύπτει από τον μέσο όρο των βαθμών των δύο εξεταστών (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2009).

2.5.3 Τα γενικά λύκεια

Οι βασικοί στόχοι των λυκείων, σύμφωνα με το νόμο 1566/1985 είναι να βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν την κοινωνική πραγματικότητα και να επιλέξουν σωστές σπουδές για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Παράλληλα συμβάλλουν στην διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς τους προκειμένου να ενταχθούν στην κοινωνία και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της χώρας. Επίσης συμβάλλει στην κατανόηση της σημασίας του δημοκρατικού διαλόγου και της κοινωνικής συμμετοχής, στην ουσιαστική αυτογνωσία των μαθητών και στην ανάπτυξη κριτικού και δημιουργικού πνεύματος σε σχέση με τη ζωή, την επιστήμη, την τέχνη και τον πολιτισμό. Σε επίπεδο δόγματος έχει ως αποστολή την βαθύτερη συνειδητοποίηση του ορθόδοξου ήθους με παράλληλη εμπέδωση των πανανθρώπινων αξιών.

Ακόμα, προωθείται η ανάπτυξη του προβληματισμού μέσα από την μελέτη και την γνώση των ιστορικών γεγονότων, αλλά και της ιστορίας και της επιστήμης, εμπλουτίζεται το γνωστικό αλλά και γλωσσικό τους επίπεδο και αναπτύσσεται το αισθητικό κριτήριο, προκειμένου να κατανοήσουν καλύτερα την καλλιτεχνική έκφραση. Τέλος, εμπεδώνονται οι δεξιότητες, κινητικές ικανότητες και τα ταλέντα των μαθητών προκειμένου να αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής τους.

2.5.4 Τα επαγγελματικά λύκεια

Σε σχέση με το επαγγελματικό λύκειο επιδιώκονται επιπλέον η μετάδοση των απαραίτητων τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων

των μαθητών με στόχο να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις απαιτήσεις τεχνικών ή επαγγελματικών κλάδων.

Στον βασικό νόμο της εκπαίδευσης δίνεται βαρύτητα στην άσκηση σε σχέση με το επάγγελμα για τους μαθητές των επαγγελματικών λυκείων. Τονίζεται δηλαδή η σημασία της πρακτικής άσκησης και της απόκτησης πρακτικών δεξιοτήτων. Πράγματι, έχουν δημοσιευθεί αρκετοί νόμοι οι οποίοι εξειδικεύουν το συγκεκριμένο αντικείμενο.

Μία ακόμα διάκριση των σχολικών μονάδων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι αυτή σε ημερήσια και εσπερινά. Στα εσπερινά λύκεια (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ) έχουν δικαίωμα φοίτησης ενήλικοι ή ανήλικοι εργαζόμενοι μαθητές. Με τον τελευταίο νόμο η φοίτηση στα ημερήσια και στα εσπερινά λύκεια (ΓΕΛ - ΕΠΑΛ) είναι τριετής. Έτσι οι απόφοιτοι των εσπερινών λυκείων έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όπως και αυτή των γενικών λυκείων (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2018). Μόνη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση αποφοίτων Λυκείου που εγγράφονται σε εσπερινό ΕΠΑΛ για την απόκτηση πτυχίου ειδικότητας. Στην πρώτη τάξη όλων των παραπάνω δομών εγγράφονται απόφοιτοι του γυμνασίου χωρίς εξετάσεις.

2.5.5 Σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνουν τα ενιαία επαγγελματικά γυμνάσια λύκεια και τα εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και τα ειδικά λύκεια.

2.5.5.1 Λύκεια Ε.Α.Ε.

Τα λύκεια ειδικής αγωγής, περιλαμβάνουν τέσσερις τάξεις. Μια προκαταρτική και τρεις κανονικές τάξεις. Σε αυτά γίνονται δεκτοί απόφοιτοι Γυμνασίου, των τεσσάρων πρώτων τάξεων των ΕΝΕΕΓΥΛ ή των Ειδικών Γυμνασίων οι οποίοι έχουν αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Και σε αυτή την περίπτωση απαιτείται αξιολόγηση από το οικείο ΚΕΣΥ .

2.5.5.2 Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ)

Τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια, περιλαμβάνουν τις τέσσερις τάξεις του Ειδικού Γυμνασίου και τις τέσσερις τάξεις του Ειδικού Λυκείου. Για την εγγραφή απαιτείται αξιολόγηση από το οικείο ΚΕΣΥ. Στην συγκεκριμένη δομή οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επωφελούνται από εξειδικευμένα αναλυτικά προγράμματα με παράλληλη ακαδημαϊκή και επαγγελματική εκπαίδευση. Παρέχεται δε η δυνατότητα να παρακολουθήσουν και μεταλυκειακές δομές εκπαίδευσης και να συμμετέχουν σε προγράμματα ανεξάρτητης ή εποπτευόμενης εργασίας.

Στην Α' τάξη Γυμνασίου των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ εγγράφονται οι παρακάτω κατηγορίες μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες μαθητές:

- A. Οι απόφοιτοι Γενικού ή Ειδικού Δημοτικού Σχολείου και
- B. Οι απόφοιτοι Α' ή Β' τάξης των Ε.Ε.Ε.ΕΚ, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους.

Μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης στις τέσσερις τάξεις του Γυμνασίου τους χορηγείται το απολυτήριο Γυμνασίου. Οι κάτοχοι του απολυτηρίου Γυμνασίου μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο - Λύκειο ή στο Γενικό (ημερήσιο ή εσπερινό) Λύκειο, σε Επαγγελματικό Λύκειο (ημερήσιο ή εσπερινό), σε Ειδικό Λύκειο ή σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, αποφοίτων υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

2.5.5.3 Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Ε.ΕΚ.).

Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΕΕΕΕΚ) αποτελούν δομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η φοίτηση σε αυτές καλύπτει την απαίτηση για υποχρεωτικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα ΕΕΕΕΚ δύναται να εγγράφονται απόφοιτοι γενικών ή ειδικών δημοτικών σχολείων, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει έως και το 16ο έτος της ηλικίας τους, για την εγγραφή δε των μαθητών απαιτείται σχετική γνωμάτευση από τα οικεία ΚΕΣΥ. Πρόκειται προφανώς για μαθητές οι οποίοι αδυνατούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα του γυμνασίου και παρουσιάζουν

αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Δεν γίνονται δεκτοί στα ΕΕΕΕΚ μαθητές που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση.

2.6 Ωρολόγια προγράμματα

2.6.1 Γενικών Λυκείων

Τα ωρολόγια προγράμματα των λυκείων κατά πάγια τακτική ορίζονται για κάθε σχολικό έτος. Αν και ως προς τις βασικές τους κατευθύνσεις παραμένουν σταθερά, εντούτοις παρατηρούνται μικρές αλλαγές, που είναι αποτέλεσμα μεταβολών στην νομοθεσία, σε σχέση με την εισαγωγή ή την μεταβολή της βαρύτητας κάποιων μαθημάτων. Για το διδακτικό έτος 2020-21, ισχύουν τα προγράμματα που δημοσιεύθηκαν με την υπουργική απόφαση 2338/2020 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2020).

Συγκεκριμένα, για το ημερήσιο λύκειο το ωρολόγιο πρόγραμμα διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 2 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α΄ Τάξης Γενικού Λυκείου

Μαθήματα Γενικής Παιδείας		Ωρες
Ελληνική Γλώσσα	Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	5
	Νέα Ελληνική Γλώσσα	2
	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	2
Θρησκευτικά		2
Ιστορία		2
Μαθηματικά	Άλγεβρα	3
	Γεωμετρία	2
Αγγλικά		3
2η Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά ή Γερμανικά)		2
Φυσικές Επιστήμες	Φυσική	2
	Χημεία	2
	Βιολογία	2
Φυσική Αγωγή		2
Πολιτική Παιδεία (Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί & Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία)		2
Εφαρμογές Πληροφορικής		2
Γενικό Σύνολο Κοινού Προγράμματος		35

Τα μαθήματα της Α' τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου χωρίζονται σε δύο ομάδες, αφορούν στο κατά πόσο εξετάζονται γραπτά στο τέλος του διδακτικού έτους. Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται τα μαθήματα Γενικής Παιδείας που εξετάζονται γραπτά στις προαγωγικές εξετάσεις: η Ελληνική Γλώσσα, τα Μαθηματικά, η Ιστορία, οι Φυσικές Επιστήμες (εκτός της Βιολογίας) και η Πολιτική Παιδεία (Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί και Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία). Στη δεύτερη ομάδα Β' περιλαμβάνονται τα υπόλοιπα μαθήματα Γενικής Παιδείας και τα μαθήματα Επιλογής, τα οποία δεν εξετάζονται γραπτά στις προαγωγικές εξετάσεις.

Πίνακας 3 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Β' Τάξης Γενικού Λυκείου

Μαθήματα Γενικής Παιδείας – Κοινού Προγράμματος		Ώρες
Ελληνική Γλώσσα	Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	2
	Νέα Ελληνική Γλώσσα	2
	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	2
Μαθηματικά	Άλγεβρα	3
	Γεωμετρία	2
Φυσικές Επιστήμες	Φυσική	2
	Χημεία	2
	Βιολογία	2
Εισαγωγή στις Αρχές της Επιστήμης των Η/Υ		2
Ιστορία		2
Φιλοσοφία		2
Θρησκευτικά		2
Αγγλικά		2
2η Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά ή Γερμανικά)		1
Φυσική Αγωγή		2
Γενικό Σύνολο Κοινού Προγράμματος		30
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΜΑΔΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ		
Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών		Ώρες
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία		3
Λατινικά		2
Γενικό Σύνολο Προγράμματος Ομάδας Προσανατολισμού		5
Ομάδα Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών		Ώρες
Φυσική		2
Μαθηματικά		3
Γενικό Σύνολο Προγράμματος Ομάδας Προσανατολισμού		5

Στην Β΄ τάξη του Λυκείου δημιουργούνται οι Ομάδες Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών και Θετικών Σπουδών. Έτσι τα μαθήματα της δευτέρας χωρίζονται σε δύο ομάδες: α) Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται τα μαθήματα που εξετάζονται με γραπτή εξέταση στις προαγωγικές εξετάσεις και είναι: η Ελληνική Γλώσσα, η Ιστορία, οι Φυσικές Επιστήμες (μόνο η Βιολογία), τα Μαθηματικά (μόνο η Άλγεβρα για την Ομάδα Ανθρωπιστικών Σπουδών), ο Σύγχρονος Κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία (μόνο για την ομάδα Θετικών Σπουδών), και τα μαθήματα Ομάδων Προσανατολισμού. β) Η ομάδα Β΄ περιλαμβάνει τα υπόλοιπα μαθήματα που δεν εξετάζονται γραπτά.

Τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄ και στη Β΄ τάξη (Γενικής Παιδείας) Λυκείου αποτελούν ενιαίο μάθημα με τρία διδακτέα αντικείμενα α) Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, β) Νέα Ελληνική Γλώσσα και γ) Νέα Ελληνική Λογοτεχνία. Αντίστοιχα τα Μαθηματικά αποτελούν ενιαίο μάθημα με δύο αντικείμενα, την Άλγεβρα και την Γεωμετρία. Τέλος οι Φυσικές επιστήμες αποτελούν επίσης ενιαίο μάθημα με τρεις κλάδους: α) Φυσική, β) Χημεία και γ) Βιολογία. Σε αυτά τα μαθήματα προκύπτει κοινός βαθμός, ως μέσος όρος των επιμέρους βαθμολογιών.

Πίνακας 4 Πίνακας 5 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ΄ Τάξης Γενικού Λυκείου Γενικής Παιδείας

Μαθήματα Γενικής Παιδείας	Ωρες
Θρησκευτικά	1
Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία	6
Ιστορία (Ο.Π Θετικών Σπουδών και Σπουδών Υγείας και Ο.Π. Οικονομίας και	2
Μαθηματικά (Ο.Π. Ανθρωπιστικών Σπουδών)	2
Αγγλικά	2
Φυσική Αγωγή	2
Σύνολο	14

Πίνακας 6 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ΄ Τάξης Γενικού Λυκείου Μαθημάτων Προσανατολισμού

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΜΑΔΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	
Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών	Ώρες
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα	6
Ιστορία	6
Κοινωνιολογία (για το σχ. έτος 2020-2021), Λατινικά(από το σχ. έτος 2021-2022)	6
Σύνολο	18
Ομάδα Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών και Σπουδών Υγείας	Ώρες
Μαθηματικά (2 ^ο Επιστημονικό Πεδίο) ή Βιολογία(3 ^ο Επιστημονικό Πεδίο)	6
Φυσική	6
Χημεία	6
Σύνολο	18
Ομάδα Προσανατολισμού Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής	Ώρες
Μαθηματικά	6
Πληροφορική	6
Οικονομία	6
Σύνολο	18

Τα μαθήματα της Γ΄ τάξης του Γενικού Λυκείου χωρίζονται σε μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα προσανατολισμού, τα οποία είναι και αυτά στα οποία οι μαθητές καλούνται να διαγωνιστούν στις πανελλαδικές εξετάσεις. Επίσης, υπάρχει χωρισμός σε δύο ομάδες με την πρώτη να περιλαμβάνει την Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία και τα μαθήματα των Ομάδων Προσανατολισμού, τα οποία εξετάζονται γραπτά στις απολυτήριες εξετάσεις και την δεύτερη ομάδα να περιλαμβάνει τα υπόλοιπα μαθήματα, τα οποία δεν εξετάζονται γραπτώς.

2.6.2 Ωρολόγια προγράμματα ΕΠΑΛ

Ακολουθώντας την επιταγή του νομοθέτη για την απόκτηση επαγγελματικών προσόντων από τους αποφοίτους των ΕΠΑΛ, παράλληλα με την ανάπτυξή τους ως πολίτες, το ωρολόγιο πρόγραμμα των επαγγελματικών λυκείων περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας, προσανατολισμού, επιλογής και ειδικοτήτων. Μετά την πρώτη τάξη, μετά την οποία οι μαθητές μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε επαγγελματικό ή

γενικό λύκειο, συνεπώς τα προγράμματα περιλαμβάνουν περισσότερα μαθήματα γενικής παιδείας. Παράλληλα όμως, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να επιλέξουν κάποιο μάθημα επιλογής που τους ενδιαφέρει. Στις επόμενες τάξεις η αναλογία των μαθημάτων μεταβάλλεται προς όφελος των μαθημάτων των τομέων και της ειδικότητας, αφού ο στόχος των μαθητών είναι η απόκτηση επαγγελματικών προσόντων. Λόγω όμως της παραχώρησης στους μαθητές των ΕΠΑΛ της δυνατότητας εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και μέσω πανελλαδικών εξετάσεων, σε συγκεκριμένο ποσοστό, παραμένει ένας σημαντικός όγκος μαθημάτων γενικής παιδείας μέχρι την Τρίτη λυκείου.

Πίνακας 7 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας

	ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	ΩΡΕΣ	
1	Νέα Ελληνικά	4	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
2	Μαθηματικά	Άλγεβρα 3	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
		Γεωμετρία 1	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
3	Φυσικές Επιστήμες Χημεία	Φυσική 2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
		1	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
		Βιολογία 1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
4	Πολιτική Παιδεία	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
5	Ιστορία	1	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
6	Θρησκευτικά	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
7	Αγγλικά	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
8	Φυσική Αγωγή	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
9	Πληροφορική	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	22	

Πίνακας 8 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Προσανατολισμού

	ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	ΩΡΕΣ	
1	Ερευνητική Εργασία στην Τεχνολογία	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
2	Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός - Ασφάλεια και Υγεία στο χώρο εργασίας	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
3	Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων	3	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	7	

Πίνακας 9 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Α Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Επιλογής

	ΜΑΘΗΜΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΩΡΕΣ	
1	Αγωγή Υγείας	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
2	Αρχές Γραμμικού και Αρχιτεκτονικού Σχεδίου	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
3	Αρχές Ηλεκτρολογίας και Ηλεκτρονικής	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
4	Αρχές Μηχανολογίας	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
5	Αρχές Οικονομίας	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
6	Βασικές Αρχές Σύνθεσης	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
7	Γεωπονία και Αειφόρος Ανάπτυξη	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
8	Ναυτιλιακές Γνώσεις	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	35	

Στην δεύτερη τάξη των ΕΠΑΛ υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία μαθημάτων που σχετίζεται με τον τομέα σπουδών που ακολουθούν οι μαθητές. Το σύνολο των ωρών αυτών των μαθημάτων είναι 23. Παρακάτω παρουσιάζονται τα μαθήματα γενικής παιδείας και οι ώρες διδασκαλίας.

Πίνακας 10 Β ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (12 ώρες)	ΩΡΕΣ	ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	
1	Νέα Ελληνικά	3	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
2	Μαθηματικά	Άλγεβρα	2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
		Γεωμετρία	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
3	Φυσικές Επιστήμες	Φυσική	1	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
		Χημεία	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
4	Θρησκευτικά	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
5	Αγγλικά	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
6	Εισαγωγή στις Αρχές της Επιστήμης των Η/Υ	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
7	Φυσική Αγωγή	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	12		
	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (23 ώρες)	23		
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	35		

Γ' Λυκείου ΕΠΑΛ

Στη Τρίτη Λυκείου των ΕΠΑΛ, διδάσκονται και μαθήματα ειδικότητας, των αντιστοίχων τομέων που οι μαθητές έχουν επιλέξει στην Β' Λυκείου. Το σύνολο των ωρών των μαθημάτων ειδικότητας είναι 23. Οι διδακτικές ώρες μαθημάτων γενικής παιδείας είναι 12.

Πίνακας 11 Ωρολόγιο Πρόγραμμα Γ Τάξης ΕΠΑΛ - Μαθήματα Γενικής Παιδείας

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (12 ώρες)	ΩΡΕΣ	ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΣΕ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
1	Νέα Ελληνικά	3	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	ΝΑΙ
2	Μαθηματικά Άλγεβρα Γεωμετρία	2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	ΝΑΙ
		1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
3	Φυσικές Επιστήμες Φυσική Χημεία	2	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
		1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
4	Αγγλικά	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
5	Εισαγωγή στις Αρχές της Επιστήμης των Η/Υ	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
6	Φυσική Αγωγή	1	ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ	
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	12		

Τρίτο κεφάλαιο: Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

3.1 Χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό

Η χρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης στην χώρα μας αφορά, κατά κύριο λόγο στον Τακτικό Προϋπολογισμό, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκούς πόρους. Σε αρκετά μικρότερο βαθμό το σύστημα δέχεται πόρους από μη κρατικές- ιδιωτικές πηγές όπως οι δωρεές και οι επιχορηγήσεις(Υπουργείο Οικονομικών, 2019).

Η μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων χρηματοδοτείται κυρίως μέσω ευρωπαϊκών πόρων, αφού πολλές δράσεις της είναι ενταγμένες σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Το μεγαλύτερο τμήμα της δημόσιας χρηματοδότησης για την εκπαίδευση εκτελείται από την κεντρική κυβέρνηση. Εκτός από την μισθοδοσία των εκπαιδευτικών που πραγματοποιείται κεντρικά, πόροι μεταβιβάζονται μέσω πιστώσεων στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, στις Περιφερειακές Ενότητες και στους Δήμους. Αν και μισθοδοσία των εκπαιδευτικών εκτελείται κεντρικά, την ευθύνη για την εκκαθάριση έχουν οι κατά τόπους Διευθυντές Εκπαίδευσης.

Αναλυτικότερα, από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων καλύπτονται οι δαπάνες μισθοδοσίας του εκπαιδευτικού προσωπικού και του ειδικού εκπαιδευτικού και βοηθητικού προσωπικού. Παράλληλα, η μισθοδοσία των αναπληρωτών εκπαιδευτικών, κατά ένα μέρος χρηματοδοτείται από ευρωπαϊκούς πόρους. Από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, μέσω των Δήμων, χρηματοδοτούνται οι δαπάνες λειτουργίας των σχολείων.

Από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων (ΠΔΕ) καλύπτονται οι δαπάνες πάγιου κεφαλαίου. Βασικά αναφέρονται σε κατασκευή κτηρίων – διδακτηρίων, σε αγορές ακινήτων, σε κατασκευές ή επισκευές σχολικών κτηρίων και εγκαταστάσεων, αλλά και στην προμήθεια και συντήρηση εξοπλισμού των σχολικών εργαστηρίων. Επίσης μέσω του ΠΔΕ χρηματοδοτούνται οι δαπάνες για την προετοιμασία και την

εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, για την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και την στήριξη της εκπαιδευτικής πολιτικής.

3.2 Χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκούς πόρους

Σχετικά με την χρηματοδότηση από ευρωπαϊκούς πόρους αυτή πραγματοποιείται μέσα από το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ). Παράλληλα, αναπτύσσονται και υλοποιούνται αναπτυξιακά προγράμματα, με έμφαση στις καινοτόμες δράσεις και πρακτικές. Αυτά τα προγράμματα συνχρηματοδοτούνται κατά 75% ή 80% από ευρωπαϊκούς πόρους και κατά 25% ή 20% από εθνικούς πόρους, μέσω του ΠΔΕ. Από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) χρηματοδοτείται και το τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα με τίτλο: «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει «..στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την απασχόληση, την καταπολέμηση της φτώχειας και την εκπαίδευση, υποστηρίζοντας έτσι το συνολικό όραμα της χώρας για τη αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής»(Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2020).

Όσον αφορά στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, οι στόχοι του προγράμματος σχετίζονται με:

- Την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ενεργό ενσωμάτωση.
- Την ανάπτυξη της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων.
- Την μείωση της, φτώχειας της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Την εναρμόνιση μεταξύ της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής.
- Την προσπάθεια ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων στην κοινωνία.
- Τη μείωση της σχολικής διαρροής.
- Την αναβάθμιση και την σύνδεση της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης καθώς και της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Στην Ελλάδα, παρόλο που και στις τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες η εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν, η **ιδιωτική δαπάνη** για την εκπαίδευση η οποία περιλαμβάνει κυρίως

τα δίδακτρα φροντιστηρίων, ιδιωτικών σχολείων, ιδιωτικών ΙΕΚ και ιδιωτικών μαθημάτων, εκτιμάται ότι ξεπερνά το 29% (2016) της δημόσιας δαπάνης(Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2019).

Οι ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση αφορούν στην παροχή υπηρεσιών από τα Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια, τα οποία λειτουργούν εκ παραλλήλου με την Δημόσια πρωτοβάθμια και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στα Ιδιωτικά ΙΕΚ και κολλέγια. Σημαντικό επίσης μέρος των δαπανών αφορά στην κάλυψη του κόστους των ιδιωτικών φροντιστηρίων παράλληλα με τα μαθήματα του σχολείου, των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών, του κόστους ιδιαίτερων μαθημάτων και του κόστους άλλων δραστηριοτήτων.

3.3 Χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην χώρα μας είναι δωρεάν. Για τον πρώτο ακαδημαϊκό κύκλο σπουδών τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα απαγορεύεται να εισπράττουν δίδακτρα από τους φοιτητές τους. Επίσης δύναται να μην εισπράττουν δίδακτρα σε ορισμένο ποσοστό φοιτητών και στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών με βάση την παρ. 2 του άρθρου 35 του Ν. 4485/2017 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2017).

Στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας εφαρμόζεται το αυτοδιοίκητο σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος. Τα ΑΕΙ αποτελούν αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ενώ τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Η χρηματοδότησή τους γίνεται μέσω του Κρατικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Η ευθύνη της διαχείρισης των πόρων των ιδρυμάτων βαρύνει τα ίδια τα ιδρύματα. Είναι επίσης δυνατόν να ιδρυθεί Ειδικό Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου που θα αναλάβει την αξιοποίηση και την διαχείριση της περιουσίας του Ιδρύματος.

Το κάθε ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης εκπονεί τον στρατηγικό σχεδιασμό του, ο οποίος υποστηρίζει την επίτευξη της αποστολής και των σκοπών του με βάση το νόμο 4009/2011(Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2011). Επίσης, συντάσσεται τετραετές ακαδημαϊκό πρόγραμμα στο πλαίσιο των δυνατοτήτων που παρέχει η κρατική

χρηματοδότηση μέσω του Κρατικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Σε σχέση με την χρηματοδότηση ο σχεδιασμός κάθε ιδρύματος εξειδικεύονται ως προς τις παρακάτω κατηγορίες δαπανών:

- Λειτουργικές δαπάνες και έξοδα
- Δαπάνες για επενδύσεις
- Δαπάνες προσωπικού (ακαδημαϊκού και διοικητικού).

Η χρηματοδότηση των ιδρυμάτων κατανέμεται στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων και δεικτών σύμφωνα με το νόμο 4653/2020 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2020). Τέτοιοι δείκτες αναφέρονται στο κόστος ανά φοιτητή, στον ετήσιο αριθμό φοιτητών και την διάρκεια των σπουδών. Στην κατανομή πιστώσεων για την πρόσληψη προσωπικού λαμβάνεται υπόψη η αναλογία διδακτικού, διοικητικού προσωπικού με τους φοιτητές. Μπορεί να παρέχεται και πρόσθετη χρηματοδότηση με βάση δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων του κάθε ιδρύματος. Σύμφωνα με τον νόμο 4653/20 για το δημοσιονομικό έτος 2021 η δημόσια επιχορήγηση των Α.Ε.Ι. θα κατανεμηθεί (κατά 80%) με βάση αντικειμενικά κριτήρια τα οποία εξειδικεύονται παρακάτω:

- ✚ Ο συνολικός αριθμός των φοιτητών σε κάθε πρόγραμμα σπουδών.
- ✚ Το μέσο ετήσιο κόστος ανά φοιτητή σε κάθε πρόγραμμα σπουδών.
- ✚ Η διάρκεια κάθε προγράμματος σπουδών.
- ✚ Το μέγεθος και η γεωγραφική διασπορά του ιδρύματος.

Σε ποσοστό είκοσι τοις εκατό η επιχορήγηση των ΑΕΙ κατανέμεται με βάση τους δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων του ιδρύματος. Τέτοιοι δείκτες είναι, η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η ερευνητική δραστηριότητα και η διεθνοποίηση.

3.4 Παρουσίαση ποσοτικών στοιχείων προϋπολογισμού για την εκπαίδευση.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι εγγεγραμμένες πιστώσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για το οικονομικό έτος 2020, που αφορά στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ουσιαστικά πρόκειται για τα κονδύλια του προϋπολογισμού που αφορούν στην εκπαίδευση.

Πίνακας 12 Τακτικός Προϋπολογισμός για την Εκπαίδευση πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019)

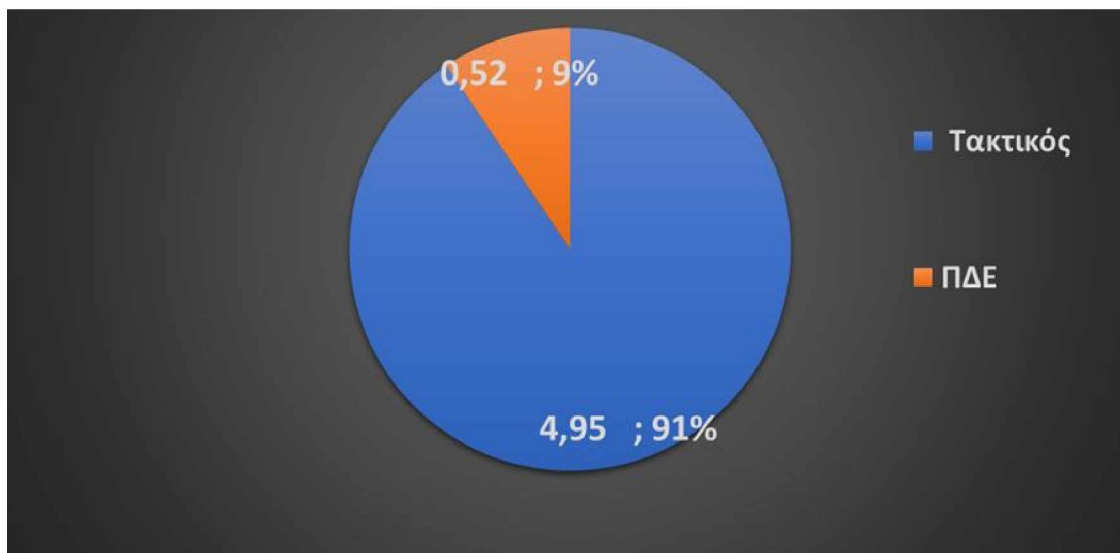
Μείζονα κατηγορία	Ονομασία	
21	Παροχές σε εργαζομένους	4,504,560,000
22	Κοινωνικές παροχές	422,000
23	Μεταβιβάσεις	337,667,000
24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	106,610,000
25	Επιδότησεις	60
29	Πιστώσεις υπό κατανομή	1,268,000
31	Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	2,393,000
	ΣΥΝΟΛΟ	4,952,920,060

Πίνακας 13 Τακτικός Προϋπολογισμός για την Εκπαίδευση - ΠΔΕ πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	510,000,000
-----------------------------------	-------------

Παρακάτω βλέπουμε διαγραμματικά την κατανομή των δαπανών για την εκπαίδευση μεταξύ προϋπολογισμού και προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Το ποσοστό κάλυψης τρεχουσών, κυρίως, δαπανών από τον προϋπολογισμό είναι συντριπτικό.

Εικόνα3 Ποσοστιαία κατανομή δαπανών μεταξύ τακτικού προϋπολογισμού και προγράμματος δημοσίων επενδύσεων

Πιο αναλυτικά, στον προϋπολογισμό του έτους 2020 έχουν εγγραφεί για την χρηματοδότηση της πρωτοβάθμιας, της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της ειδικής αγωγής οι παρακάτω πιστώσεις

Πίνακας 14 Χρηματοδότηση και Προϋπολογισμός της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
πηγή: (Υπουργείο Οικονομικών, 2019)

Κωδ. ταξινόμησης	Ονομασία	2020
1019-206-0000000	Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής	3,597,028,300
21	Παροχές σε εργαζομένους	3,555,001,500
22	Κοινωνικές παροχές	150,000
23	Μεταβιβάσεις	37,073,000
24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	3,903,800
29	Πιστώσεις υπό κατανομή	150,000
31	Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	750,000

Για το οικονομικό έτος 2020 έχουν εγγραφεί στον Κρατικό Προϋπολογισμό για την επιχορήγηση της ανώτατης εκπαίδευσης διάφορα κονδύλια. Από την συγκέντρωση των συγκεκριμένων ποσών προκύπτει ο παρακάτω πίνακας:

Πίνακας 15 Χρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, πηγή: (Υπουργείο Παιδείας, 2020)

Κωδ. ταξινόμησης	Ονομασία	Ποσά
1019-208-0000000	Γενική Γραμματεία Ανώτατης Εκπαίδευσης	255.845.600,00
2310802065	Επιχορήγηση στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης για ενίσχυση οικογενειών με τέκνα που σπουδάζουν μακριά του τόπου μόνιμης κατοικίας τους	40.000.000,00
1019-802-0000000	Δαπάνες της Ανεξάρτητης Αρχής Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση που καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του Υπ. Παιδείας και Θρησκευμάτων	719.000,00
1019-905-0000000	Αμοιβές και αποζημιώσεις υπαλλήλων των νομικών προσώπων της Ανώτατης Εκπαίδευσης που βαρύνουν απευθείας τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων	647.371.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ	943.935.600,00

Όπως είναι εμφανές, πρόκειται για μια ποικιλία κονδυλίων (από τα οποία παρουσιάζονται μόνο τα σχετικά σύνολα. Αφορούν τόσο λειτουργικές δαπάνες και δαπάνες προσωπικού όσο και άλλα έξοδα.

Τέλος, σε σχέση με την δια βίου μάθηση για το 2020 έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό οι παρακάτω πιστώσεις:

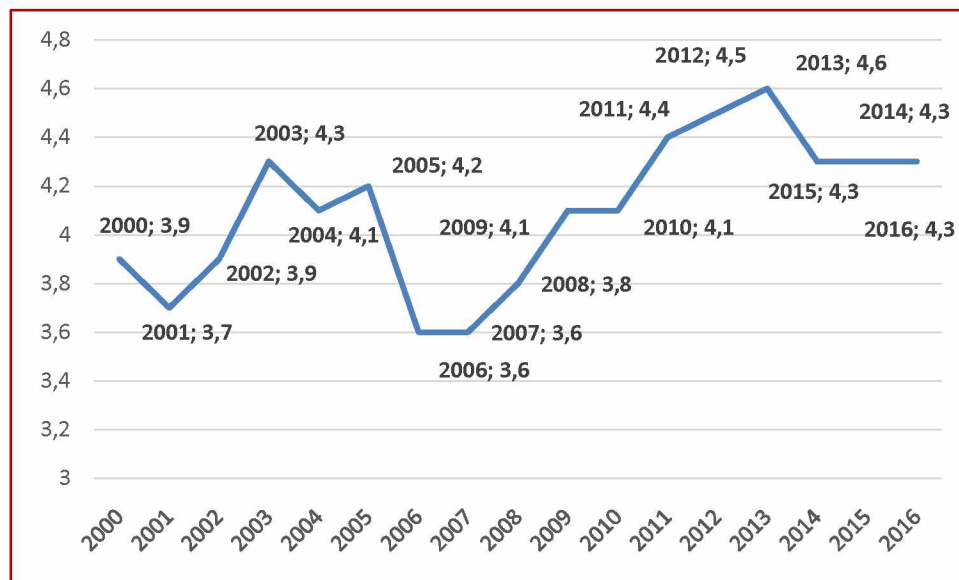
Πίνακας 16 Χρηματοδότηση της Δια Βίου Μάθησης, πηγή: (Υπουργείο Παιδείας, 2020)

Κωδ. ταξινόμησης	Ονομασία	Ποσά
1019-207-0000000	Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης	84.685.100,00
2310802055	Επιχορήγηση στο Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.)	58.783.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ	143.468.100,00

3.5 Η διαχρονική πορεία των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση.

Η παρουσίαση των κονδυλίων των δαπανών για την εκπαίδευση για μία χρονιά δημιουργεί μια στατική αποτύπωση της κατάστασης. Προκειμένου να έχουμε μια καλύτερη αποτύπωση της πορείας των δαπανών για την εκπαίδευση, μέσα από την μέτρηση των δαπανών ως ποσοστό το ΑΕΠ. Βλέπουμε μια μείωση του σχετικού ποσοστού στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Σε αυτό πρέπει να συνυπολογιστεί η μείωση του ΑΕΠ σε απόλυτους αριθμούς. Στο χαμηλότερο σημείο το ποσοστό έφτασε το 2016. Στην συνέχεια βλέπουμε μια σταθερή κατάσταση, σε ποσοστό πάνω από το 4%.

Εικόνα4 Πορεία του ποσοστού δαπανών για την εκπαίδευση

Σε σχέση με την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση η Ελλάδα βρίσκεται σε ποσοστό κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (1,3% έναντι 1,9% για το έτος 2015) (Τσαμαδιάς, 2020, σ. 198). Αντίστοιχα ποσοστά αναφέρονται και στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με μικρότερη όμως απόκλιση 1,4% έναντι 1,5%. Αντίθετα, σε σχέση με τις δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση το ποσοστό ήταν το 2015 λίγο πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η γενικότερη κατανομή των δαπανών μεταξύ των κατηγοριών εκπαίδευσης είναι σχεδόν ίδια με την ΕΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Τσαμαδιά(2020), η κατανομή στην ΕΕ είναι η παρακάτω:

Εικόνα5 Κατανομή των δαπανών ανά κατηγορία εκπαίδευσης

ΧΩΡΑ	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ	ΛΟΙΠΑ
ΕΕ	32	40	15	14
ΕΛΛΑΔΑ	32	40	19	19

Τέταρτο κεφάλαιο: Η Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας

4.1 Η Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας

Η Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας από το 2011 είναι μια από τις εβδομήντα τέσσερις περιφερειακές ενότητες της Ελλάδας και διοικητικώς ανήκει στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Πρόκειται για έναν νομό ορεινό που περιβάλλεται από τα όρη του Παναϊτωλικού και Τυμφρηστού. Αποτελεί την μικρότερη περιφερειακή ενότητα της Στερεάς και είναι πολύ αραιοκατοικημένη. Συνορεύει νότια και δυτικά με την Αιτωλοακαρνανία στα δυτικά, βόρεια με την περιφερειακή ενότητα Καρδίτσας και ανατολικά με τη Φθιώτιδα. Με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» ιδρύθηκε η Περιφερειακή Ενότητα της Ευρυτανίας, η οποία ανήκει στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Μετά τις συγχωνεύσεις των καποδιστριακών δήμων δημιουργήθηκαν μόνο δύο δήμοι στην Περιφερειακή Ενότητα. Ο δήμος Καρπενησίου με έδρα το Καρπενήσι και ο Δήμος Αγράφων με έδρα το Κερασοχώρι Ευρυτανίας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 στους δήμους της Ευρυτανίας κατοικούν συνολικά 20081 κάτοικοι, κατανεμημένοι όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Ο Δήμος Καρπενησίου προήλθε από την συνένωση έξι καποδιστριακών δήμων, Καρπενησίου, Δομνίστας, Κτημενίων, Ποταμιάς, Προυσού και Φουρνάς. Ο δήμος Αγράφων προέρχεται από την συγχώνευση των πρώην δήμων Αγράφων, Ασπροποτάμου, Φραγκίστας, Απεραντίων και Βίνιανης.

Πίνακας 17 Κατανομή πληθυσμού στην Ευρυτανία. Πηγή :Εθνική Στατιστική Αρχή

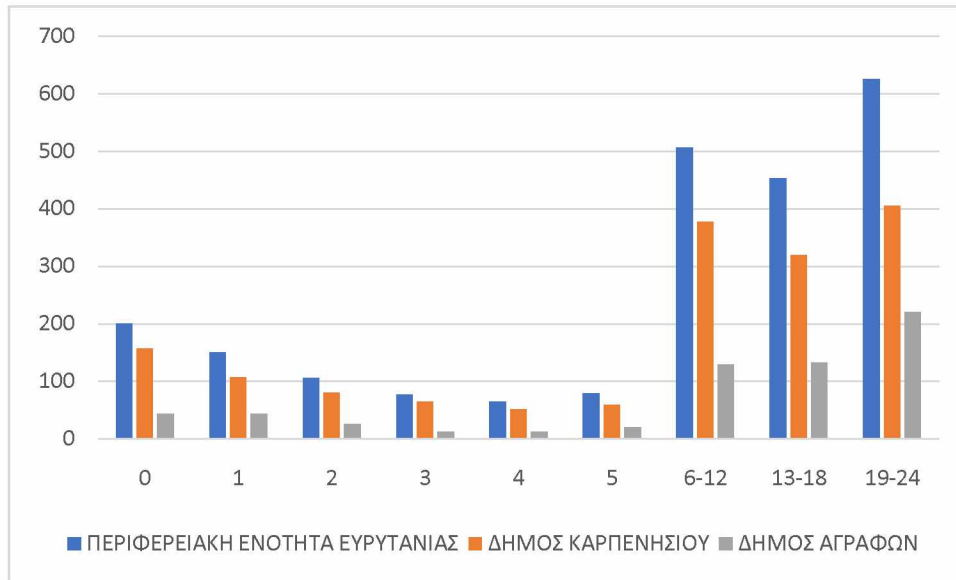
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	13,105
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	6,976

Όπως διαπιστώνουμε και από τα πληθυσμιακά στοιχεία της περιφερειακής ενότητας, πρόκειται για μια περιοχή με μικρό πληθυσμό, ο οποίος φθίνει. Στα παρακάτω διαγράμματα βλέπουμε ότι σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας από τις 9241 γυναίκες, παιδιά έχουν οι 6427. Τα παιδιά που είναι μικρότερα των πέντε ετών είναι 679, σε

ηλικίες δημοτικού 507, γυμνασίου 453 και Λυκείου 453 (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011).

Εικόνα6 Συχνότητα ηλικίας μικρότερου παιδιού στην Ευρυτανία

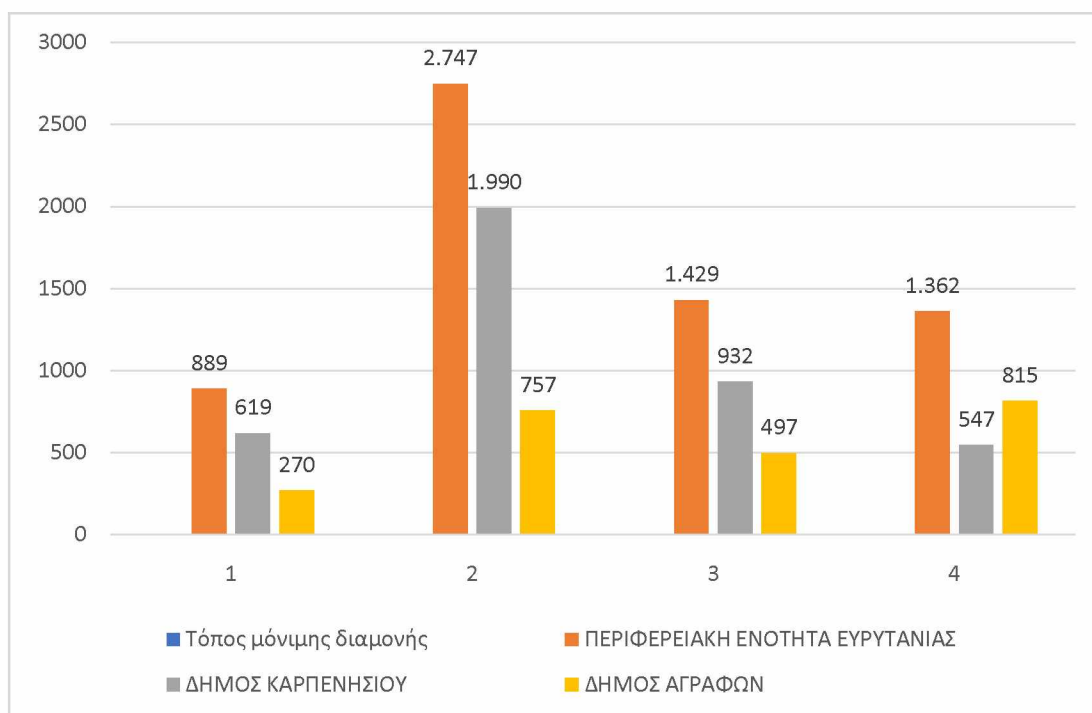

Η πλειοψηφία των μαθητών ανήκει στον Δήμο Καρπενησίου, ενώ στον Δήμο Αγραφών κατοικούν λιγότεροι από τους μισούς μαθητές σε όλες της βαθμίδες της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας18 Συχνότητες ηλικιών του μικρότερου παιδιού στην Ευρυτανία

Τόπος μόνιμης διαμονής	Σύνολο γυναικών	Χωρίς παιδιά	Ηλικία μικρότερου παιδιού									
			0	1	2	3	4	5	6-12	13-18	19-24	25 και άνω
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	9,241	2,814	201	151	106	77	65	79	507	453	626	4,162
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	6,037	1,949	157	107	80	65	52	59	378	320	405	2,465
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	3,204	865	44	44	26	12	13	20	129	133	221	1,697
Δήμος Αγραφών, ως ποσοστό Δήμου Καρπενησίου			28,03%	41,12%	32,50%	18,50%	25,00%	33,90%	34,13%	41,56%	54,57%	68,84%

Εικόνα7 Συγκριτικός αριθμός παιδιών ανά μητέρα

Σε σχέση με την γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού του νομού, διαπιστώνουμε μια συγκέντρωση του πληθυσμού στο Καρπενήσι, το οποίο είχε 6775 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, δηλαδή ποσοστό 33.73% του πληθυσμού της Περιφερειακής Ενότητας. Αντίθετα, τα χωριά της Ευρυτανίας χαρακτηρίζονται μικρά έως πολύ μικρά, με μόνο τα Άγραφα και το Ραπτόπουλο να έχουν λίγο πάνω από 1000 μόνιμους κατοίκους. Αντίστοιχη αναμένεται να είναι η κατανομή του μαθητικού δυναμικού της περιφερειακής ενότητας.

4.2 Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Π.Ε. Ευρυτανίας

Η διοικητική δομή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ευρυτανίας ορίζει ως υπεύθυνη για την λειτουργία των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ευρυτανίας. Η έδρα της ΔΔΕ Ευρυτανίας βρίσκεται στο Καρπενήσι. Πρόκειται για μια διεύθυνση αποτελούμενη από τέσσερα επιμέρους τμήματα (Διοικητικού, Οικονομικού, Εκπαιδευτικών θεμάτων και

Πληροφορικής), που ακολουθεί την οργανωτική δομή των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας. Στην αρμοδιότητα της εν λόγω Διεύθυνσης υπάγονται οι παρακάτω σχολικές μονάδες.

Οι σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ευρυτανίας φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 19 Σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ευρυτανίας

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1	1ο ΕΕΕΕΚ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ	ΠΡΟΦ.ΗΛΙΑΣ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙ
2	1ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ	ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 1 ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙ
3	1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΔΥΤΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ
4	1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ	ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙ
5	1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΑΛΛΑΙΟΚΑΤΟΥΝΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ(σε αναστολή λειτουργίας)	ΠΑΛΛΑΙΟΚΑΤΟΥΝΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
6	1ο ΕΠΑΛ ΔΥΤΙΚΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	ΔΥΤΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ
7	1ο ΕΠΑΛ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ	ΕΘΝ. ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙ
8	2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ	ΑΜΟΡΓΟΥ 6 ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙ
9	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ Α.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΓΡΑΝΙΤΣΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
10	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ Α.Τ. ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
11	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ Α.Τ. ΡΑΙΠΤΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΡΑΙΠΤΟΠΟΥΛΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
12	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ Α.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΦΟΥΡΝΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν τρία ημερήσια Γυμνάσια, ένα Γενικό Λύκειο, τέσσερα Γυμνάσια με Λυκειακές Τάξεις, δύο ΕΠΑΛ και ένα Εργαστήριο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Εικόνα8 Χάρτης Σχολικών Μονάδων Ευρωτανίας - Πηγή: ΔΙΔΕ Ευρωτανίας

Πέμπτο κεφάλαιο: Ερευνητικό μέρος

5.1 Σκοπός της έρευνας

Στην συγκεκριμένη έρευνα διερευνώνται οι πτυχές της ποιότητας στις σχολικές μονάδες των Λυκείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας κατά το σχολικό έτος 2018-19. Οι δείκτες με βάση τους οποίους πραγματοποιείται η συγκεκριμένη έρευνα, έχουν διαμορφωθεί από την διεθνή βιβλιογραφία. Πέρα από την παρουσίαση των δεικτών θα παρουσιαστούν και επιπλέον στοιχεία για κάθε σχολική μονάδα.

5.2 Χρησιμοποιούμενοι δείκτες.

Οι δείκτες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στη συγκεκριμένη έρευνα, έχουν διαμορφωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Έκθεση για την ποιότητα της εκπαίδευσης του 2000 (European Union, 2006). Η συγκεκριμένη έκθεση περιλαμβάνει 16 δείκτες ποιότητας. Επίσης, χρησιμοποιήθηκε παράλληλα η έρευνα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για την αξιολόγηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Εκπαίδευση και Ποιότητα στο Ελληνικό Σχολείο, Συλλογικός τόμος, 2008), αλλά και τα αποτελέσματα από σχετικές επιστημονικές έρευνες στην ελληνική, αλλά και στην διεθνή βιβλιογραφία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι μεταβλητές ποιότητας οι οποίες χρησιμοποιούνται στην τρέχουσα έρευνα.

Πίνακας 20 Ορισμός των μεταβλητών ποιότητας της έρευνας

Μεταβλητές	Ερμηνεία Μεταβλητών
X ₁	Αριθμός μαθητών σχολικής μονάδας
X ₂	Αριθμός τμημάτων σχολικής μονάδας
X ₃	Αριθμός εκπαιδευτικών σχολικής μονάδας
X ₄	Μόνιμοι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας
X ₅	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας
X ₆	Ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας
X ₇	Εκπαιδευτικοί με μεταπτυχιακό
X ₈	Εκπαιδευτικοί με διδακτορικό

X ₉	Εκπαιδευτικοί με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε.
X ₁₀	Η/Υ ανά μαθητή
X ₁₁	Η/Υ ανά εκπαιδευτικό
X ₁₂	Ενεργή ιστοσελίδα του σχολείου
X ₁₃	Διαδραστικός πίνακας (ύπαρξη)
X ₁₄	Προτζέκτορας(ύπαρξη)
X ₁₅	Πραγματοποίηση σχολικών προγραμμάτων
X ₁₆	Παλαιότητα κτηριακού συγκροτήματος
X ₁₇	Εμβαδόν κτηριακού συγκροτήματος (σε τ.μ.)
X ₁₈	Εμβαδόν προαύλιου (σε τ.μ.)
X ₁₉	Ύπαρξη λειτουργικής σχολικής βιβλιοθήκης
X ₂₀	Ύπαρξη εξοπλισμένου και λειτουργικού εργαστηρίου Φ.Ε.
X ₂₁	Ύπαρξη εξοπλισμένου και λειτουργικού εργαστηρίου Πληροφορικής
X ₂₂	Ύπαρξη χώρου στάθμευσης για τους εκπαιδευτικούς
X ₂₃	Κτηριακές υποδομές με πρόσβαση Α.μ.Ε.Α.
X ₂₄	Ύπαρξη αίθουσας εκδηλώσεων
X ₂₅	Ετήσιες Δημόσιες Δαπάνες

Επίσης, συλλέχθηκαν ορισμένα δημογραφικά στοιχεία των διευθυντών/ντριών των σχολείων που συμμετείχαν. Τα συγκεκριμένα δημογραφικά στοιχεία των διευθυντών/ντριών ήταν:

- ✓ Το φύλο.
- ✓ Η ηλικία
- ✓ Τα έτη υπηρεσίας
- ✓ Το επίπεδο σπουδών και
- ✓ Το επίπεδο της πιστοποιημένης γνώση ΞΓ.

Χρησιμοποιήθηκαν διάφορων ειδών μεταβλητές, ποσοτικές και κατηγορικές μεταβλητές. Οι πρώτες διευκολύνουν την ποσοτική παρουσίαση των δεδομένων, ενώ οι υπόλοιπες εντάσσουν τα δεδομένα σε κατηγορίες ή εκφράζουν την ύπαρξη ή μη ενός χαρακτηριστικού.

Η μεταβλητή X₂₄, προήλθε από το άθροισμα των μεταβλητών των δαπανών για μισθοδοσία εκπαιδευτικών, για λειτουργικά έξοδα και μεταφορές μαθητών/τριών. Τα ποσά της ετήσιας δημόσιας δαπάνης για λειτουργικές ανάγκες συλλέχθηκαν από την αντίστοιχη Σχολική Επιτροπή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε Δήμου, για το οικονομικό έτος 2019. Αντίστοιχα, οι δαπάνες για μεταφορά των μαθητών αφορούσαν

στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για το σχολικό έτος 2018-2019. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες πηγάζουν από τους καποδιστριακούς και καλλικρατικούς νόμους.

Τα συλλεγόμενα χαρακτηριστικά- μεταβλητές, ομαδοποιούνται σε άξονες, , όπως φαίνεται παρακάτω:

Πίνακας 21 Άξονες ομαδοποίησης των μεταβλητών

Μέγεθος της σχολικής μονάδας	X_1, X_2, X_3
Εκπαιδευτικοί	$X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9$
Νέες τεχνολογίες	$X_{10}, X_{11}, X_{12}, X_{13}, X_{14}$
Σχολικά προγράμματα	X_{15}
Κτιριακές υποδομές	$X_{16}, X_{17}, X_{18}, X_{19}, X_{20}, X_{21}, X_{22}, X_{23}, X_{24}$
Δημόσια Δαπάνη	X_{25}

Οι παραπάνω μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να υπολογιστούν συγκεκριμένοι δείκτες ποιότητας. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται αναλυτικά ο τρόπος υπολογισμού των συγκεκριμένων δεικτών.

Πίνακας 22 Δείκτες ποιότητας

Δείκτες Ποιότητας	Περιεχόμενο	Τρόπος υπολογισμού
Δ_1	Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	$\frac{X1}{X2} = \frac{\text{Αριθμός μαθητών}}{\text{Αριθμός τμημάτων}}$
Δ_2	Αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό	$\frac{X1}{X3} = \frac{\text{Αριθμός μαθητών}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_3	Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ ως προς την χρήση τους	$\frac{X1}{X10} = \frac{\text{Αριθμός μαθητών}}{\text{Αριθμός Η/Υ ανά μαθητή}}$
Δ_4	Αριθμός εκπαιδευτικών ανά Η/Υ ως προς την χρήση τους	$\frac{X3}{X11} = \frac{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}{\text{Αριθμός Η/Υ για εκπαιδευτικού}}$
Δ_5	Αριθμός τετραγωνικών μέτρων (m ²) κτιριακών υποδομών ανά μαθητή	$\frac{X17}{X1} = \frac{[\text{τ.μ.}] \text{ κτιριακών υποδομών}}{\text{Αριθμός μαθητών}}$
Δ_6	Αριθμός τετραγωνικών μέτρων (m ²) προαύλιου χώρου ανά μαθητή	$\frac{X18}{X1} = \frac{[\text{τ.μ.}] \text{ προαύλιου χώρου}}{\text{Αριθμός μαθητών}}$
Δ_7	Ποσοστό εκπαιδευτικών που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X7}{X3} = \frac{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών μεταπτυχιακό}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_8	Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X8}{X3} = \frac{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών διδακτορικό}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_9	Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση Τ.Π.Ε. ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X9}{X3} = \frac{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών Τ.Π.Ε.}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_{10}	Ποσοστό μόνιμων εκπαιδευτικών ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X4}{X3} = \frac{\text{Αριθμός μόνιμων εκπαιδευτικών}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_{11}	Ποσοστό αναπληρωτών εκπαιδευτικών ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X5}{X3} = \frac{\text{Αριθμός αναπληρωτών εκπαιδευτικών}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_{12}	Ποσοστό ωρομίσθιων εκπαιδευτικών ως προς το σύνολο των εκπαιδευτικών	$\frac{X6}{X3} = \frac{\text{Αριθμός ωρομίσθιων εκπαιδευτικών}}{\text{Αριθμός εκπαιδευτικών}}$
Δ_{13}	Ετήσια δημόσια δαπάνη ανά μαθητή	$\frac{X25}{X1} = \frac{\text{Ετήσια Δημόσια Δαπάνη}}{\text{Αριθμός μαθητών}}$

Λόγω του απογραφικού τύπου της έρευνας, αφού όλα τα σχολεία περιλαμβάνονται, χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την παρουσίαση των ευρημάτων μας. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης και διασποράς. Τέτοια μέτρα είναι:

- Ο μέσος όρος (mean)
- Η τυπική απόκλιση (standard deviation)
- Το εύρος (range)
- Το ελάχιστο και το μέγιστο (min, max).

Δεν κρίθηκε αναγκαία η αναλυτική παρουσίαση δεικτών ασυμμετρίας, κύρτωσης κλπ, λόγω του πολύ μικρού πληθυσμού των σχολικών μονάδων οι οποίες συμμετείχαν.

Μέσω της έρευνας αυτής έγινε καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των παραγόντων ποιότητας ως προς

- A) Το εκπαιδευτικό προσωπικό
- B) Τις υποδομές
- Γ) Τις Δαπάνες

Επίσης εξετάστηκε το επίπεδο ικανοποίησης των διευθυντών/ντριών από του παραπάνω παράγοντες, προκειμένου να εντοπιστεί το τελικό αποτέλεσμα των συγκεκριμένων παραγόντων, όπως το βιώνουν οι διευθυντές και διευθύντριες των σχολικών μονάδων της Ευρυτανίας.

5.3 Ερευνητικό εργαλείο

Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε το δομημένο ερωτηματολόγιο. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε σε online πλατφόρμα, μέσω της οποίας έγινε η συμπλήρωσή του από τους διευθυντές/ντριες των σχολικών μονάδων. (Παράρτημα). Το ερωτηματολόγιο περιείχε ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν από συγκεκριμένη λίστα απαντήσεων ή να καταχωρίσουν λίγο την απάντησή τους. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος συλλέχθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των διευθυντών των Λυκείων της Ευρυτανίας. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις για κάθε άξονα, όπως έχουν αναφερθεί παραπάνω.

Όπως κάθε ερευνητικό εργαλείο, το ηλεκτρονικά αναρτημένο ερωτηματολόγιο παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Κύρια μέριμνα ήταν η σωστή κατασκευή του ερωτηματολογίου, ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος εξαγωγής λανθασμένων συμπερασμάτων. Ορισμένα βασικά πλεονεκτήματα της χρήσης του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου είναι τα παρακάτω:

- Είναι ένας οικονομικός τρόπος συλλογής δεδομένων.
- Μπορεί να συμπληρωθεί από μεγάλο αριθμό ατόμων.
- Αποτελεί μια μέθοδο εύκολη στην χρήση.
- Οι ερωτώμενοι απαντούν χωρίς επηρεασμούς.
- Η ανάλυση μπορεί να γίνει με τυποποιημένο τρόπο και μέθοδο.

- Δεν απαιτεί πολύ χρόνο συγκέντρωσης.
- Μπορεί να συμπληρωθεί οποτεδήποτε.
- Οι απαντήσεις είναι εύκολο να δοθούν (τυποποιημένες κλειστές απαντήσεις).

Τα κυριότερα μειονεκτήματα του ερωτηματολογίου είναι τα εξής:

- Στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου δεν είναι δυνατόν να δοθούν πολλές επιπλέον εξηγήσεις.
- Υπάρχουν συγκεκριμένες, τυποποιημένες απαντήσεις.
- Οι ερωτήσεις πρέπει να διατυπώνονται προσεκτικά.
- Τα ποιοτικά στοιχεία δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν.
- Οι συμμετέχοντες δεν έχουν κίνητρο να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.
- Συχνά παρουσιάζεται χαμηλό ποσοστό απαντήσεων.
- Δεν εντοπίζονται οι αιτίες των στάσεων, αλλά τα αποτελέσματα.

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο εξασφαλίζει την έμμεση επικοινωνία μεταξύ ερευνήτριας και συμμετεχόντων. Έτσι αποφεύγονται τα προβλήματα επηρεασμού, αλλά αυξάνεται η ανάγκη σωστής διατύπωσης των ερωτημάτων. Η δόμηση του ερωτηματολογίου και η ορθή διατύπωση των ερωτήσεων αποτελούν πολύ σημαντικές παραμέτρους.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ορθή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, έγινε σχετική επικοινωνία και ενημέρωση των διευθυντών/ντριών των σχολικών μονάδων που συμμετείχαν, σχετικά με τον σκοπό της έρευνας και την μεθοδολογία. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν τον Νοέμβριο του 2020 και αφορούσαν στο σύνολο των Λυκείων της Ευρυτανίας. Η στατιστική ανάλυση έγινε με την χρήση του πακέτου SPSS25, ενώ για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε και το MicrosoftExcel 2016.

5.4 Στατιστική ανάλυση

5.4.1 Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων

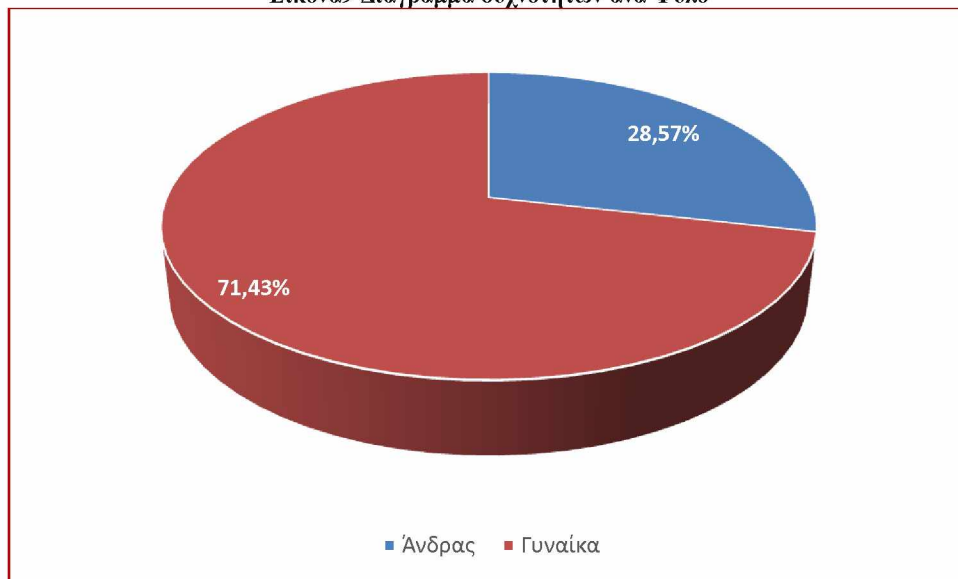
5.4.1.1 Φύλο

Σε σχέση με το φύλο των διευθυντών/ντριών των Λυκείων της Ευρυτανίας διαπιστώνουμε ότι το γυναικείο φύλο υπερτερεί. Αυτό αποτελεί ενδιαφέρον εύρημα σε σχέση με την αντίθετη κατάσταση που επικρατεί στην χώρα μας. Ως πιθανότερος λόγος προβάλλει ο μικρός αριθμός των σχολικών μονάδων.

Πίνακας23 Πίνακας συχνοτήτων ανά Φύλο

Φύλο:	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Άνδρας	2	28.571	28.571	28.571
Γυναίκα	5	71.429	71.429	100.000
Total	7	100.000		

Εικόνα9 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Φύλο

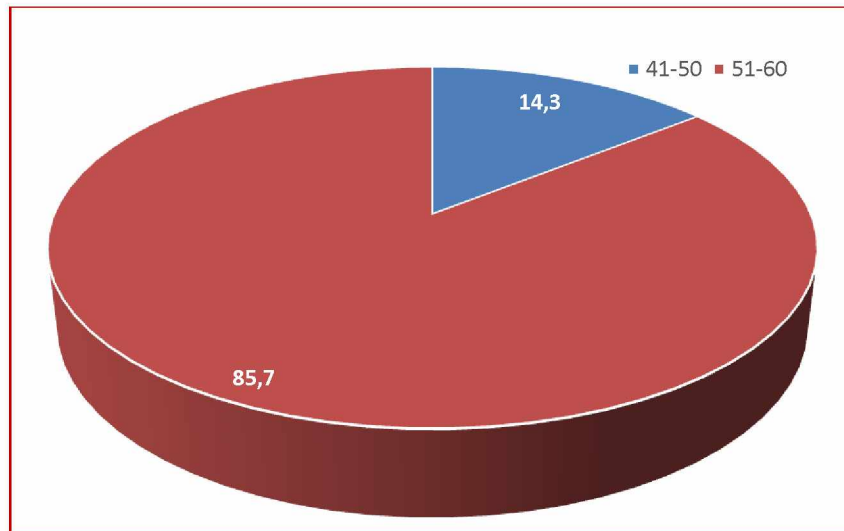
5.4.1.2 Ηλικία

Σε σχέση με την ηλικία των διευθυντών/ντριών διαπιστώνεται ότι πρόκειται για εκπαιδευτικούς κυρίως άνω των 50 ετών, σε ποσοστό 85,7%. Το γεγονός αυτό αποτυπώνει την προτίμηση στα έτη υπηρεσίας ως κριτήριο επιλογής στελεχών εκπαίδευσης.

Πίνακας24 Πίνακας συχνοτήτων ανά Ηλικία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	41-50	1	14.3	14.3	14.3
	51-60	6	85.7	85.7	100.0
	Total	7	100.0	100.0	

Εικόνα10 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Ηλικία

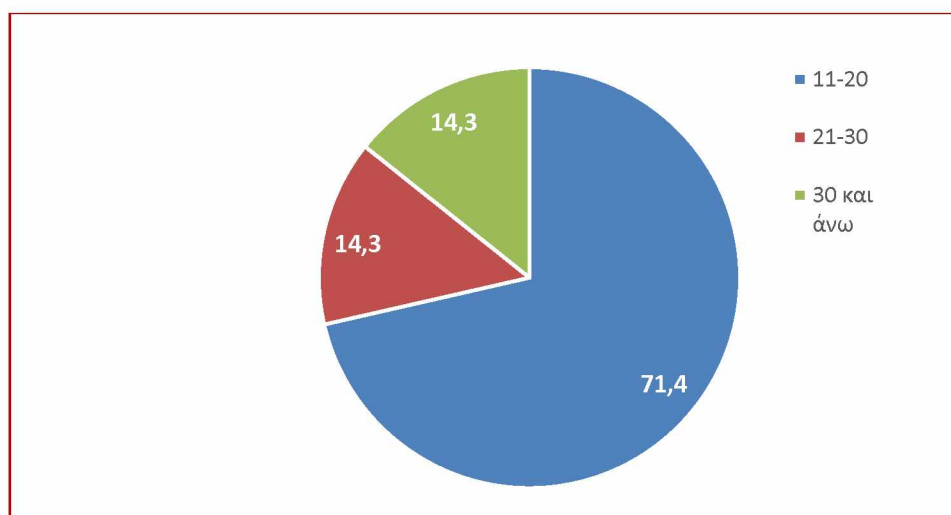
5.4.1.3 Έτη υπηρεσίας

Αντίστοιχη με την κατανομή της ηλικιακής κατηγορίας είναι και η κατανομή με βάση τα έτη υπηρετήσεως, όπως ήταν αναμενόμενο.

Πίνακας25 Πίνακας συχνοτήτων ανά Έτη υπηρεσίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	11-20	5	71.4	71.4	71.4
	21-30	1	14.3	14.3	85.7
	30 και άνω	1	14.3	14.3	100.0
	Total	7	100.0	100.0	

Εικόνα11 Διάγραμμα συχνοτήτων με βάση τα Έτη υπηρεσίας

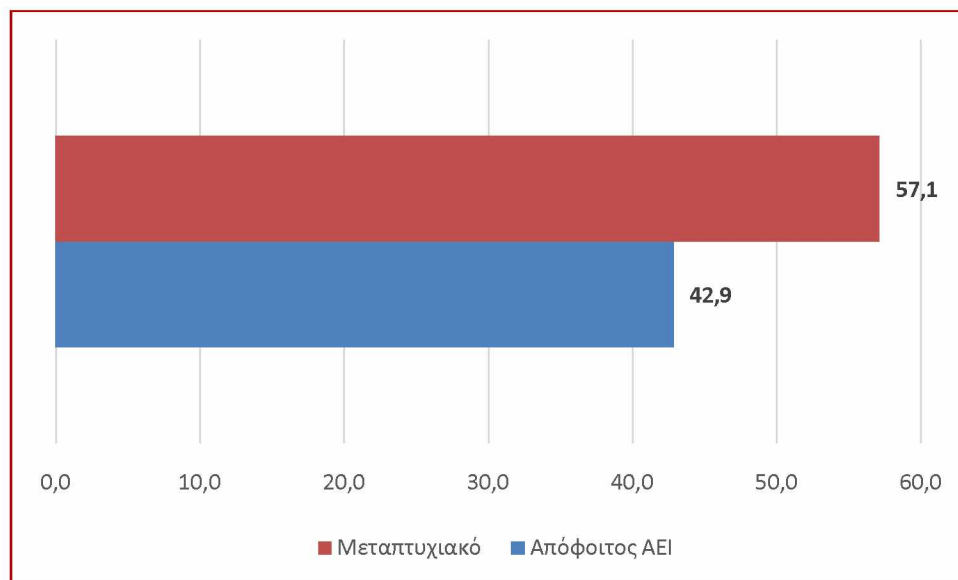
5.4.1.4 Επίπεδο σπουδών

Ως προς το επίπεδο οι συμμετέχοντες δηλώνουν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σε ποσοστό 57,1% και κάτοχοι μόνο βασικού τίτλου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 42,9%.

Πίνακας26 Πίνακας συχνοτήτων ανά Επίπεδο σπουδών

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απόφοιτος ΑΕΙ	3	42.9	42.9	42.9
	Μεταπτυχιακό	4	57.1	57.1	100.0
Total		7	100.0	100.0	

Εικόνα12 Διάγραμμα συχνοτήτων ανά Επίπεδο σπουδών

5.5 Βασικά μεγέθη σχολικών μονάδων

5.5.1 Μαθητές και εκπαιδευτικοί

Για την παρουσίαση των μεγεθών των σχολικών μονάδων χρησιμοποιήθηκαν οι μεταβλητές X_1 έως X_9 , οι οποίες αφορούν στα μεγέθη του μαθητικού και εκπαιδευτικού προσωπικού.

Πίνακας27 Συχνότητες μεταβλητών μεγέθους σχολικών μονάδων

Ονομασία Σχολικής Μονάδας:	M1:Συνολικός αριθμός μαθητών/τριών	M2: Σύνολικός αριθμός διδασκόντων	M3:Συνολικός αριθμός εκπαιδευτικών	M4:Συνολικός αριθμός μονίμων εκπαιδευτικών	M5:Συνολικός αριθμός αναπληρωτών εκπαιδευτικών	M6:Συνολικός αριθμός φορομασθίων εκπαιδευτικών	Μεταπτυχιακό με Διδακτορικό	Μ8:Αριθμός εκπαιδευτικών με Διδακτορικό	Μ9:Αριθμός εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΙΠΕΝΗΣΙΟΥ	180	9	24	20	4	0	2	0	23
1ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΙΠΕΝΗΣΙΟΥ	123	6	28	15	13	0	9	0	11
ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΤ ΡΑΪΤΟΠΟΥΛΟΥ	46	6	14	6	7	1	6	1	10
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ	29	6	17	5	12	0	5	0	17
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	25	3	15	9	6	0	3	0	8
1 ^ο ΕΠΑΛ ΔΥΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	10	3	7	3	4	0	1	1	1
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ	9	3	11	9	2	0	1	0	5
ΣΥΝΟΛΟ	422	44	123	71	51	1	27	2	75

Στον πίνακα 26 είναι εμφανής η συγκέντρωση του μαθητικού δυναμικού στο Καρπενήσι, όπου φοιτούν 303 μαθητές συνολικά. Η ποσοστιαία αναλογία στο σύνολο του μαθητικού δυναμικού των Λυκείων είναι 71.8%. Ακολουθούν μικρά σχολεία με το μικρότερο να φοιτούν 9 μαθητές σε Λύκειο (ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ). Αντίστοιχα κινείται και ο αριθμός των τμημάτων, βάση της κείμενης νομοθεσίας. Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν, διαπιστώνεται επάρκεια, αν και μεγάλο ποσοστό τους καλύπτεται από μη μόνιμο προσωπικό (κυρίως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς).

Σχετικά με την μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών, δεν διαπιστώνεται μεγάλος αριθμός κατόχων μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων. Σε σχέση με την επιμόρφωση σε χρήση ΤΠΕ στην εκπαίδευση, διαπιστώνεται ότι υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευτικών που διαθέτουν το συγκεκριμένο προσόν.

Πίνακας28 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών μαθητών

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Συνολικός αριθμός μαθητών/τριών:	7	171	9	180	60.29	65.640
Συνολικός αριθμός τμημάτων:	7	8	3	11	6.29	2.928
A' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών:	7	47	4	51	18.86	18.596
A' τάξη: Αριθμός τμημάτων:	7	1	1	2	1.57	0.535
B' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών:	7	70	1	71	22.57	28.112
B' τάξη: Αριθμός τμημάτων:	7	3	1	4	1.86	1.069
Γ' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών:	7	57	1	58	18.00	20.380
Γ' τάξη: Αριθμός τμημάτων:	7	2	1	3	1.71	0.756

Πίνακας29 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών εκπαιδευτικών

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Συνολικός αριθμός εκπαιδευτικών:	7	21	7	28	16.57	7.277
Συνολικός αριθμός μόνιμων εκπ/κών:	7	15	5	20	10.14	5.429
Συνολικός αριθμός αναπληρωτών εκπ/κών:	7	11	2	13	7.29	3.988
Συνολικός αριθμός ωρομισθίων εκπ/κών:	7	1	0	1	0.14	0.378
Αριθμός εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών:	7	8	1	9	3.86	2.968
Αριθμός εκπαιδευτικών με Διδακτορικό τίτλο σπουδών:	7	1	0	1	0.29	0.488
Αριθμός εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε.:	7	22	1	23	10.71	7.365

5.5.2 Υλικοτεχνική υποδομή

Παρακάτω παρουσιάζονται οι απαντήσεις σχετικά με την υλικοτεχνική υποδομή, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή των αντίστοιχων δεικτών.

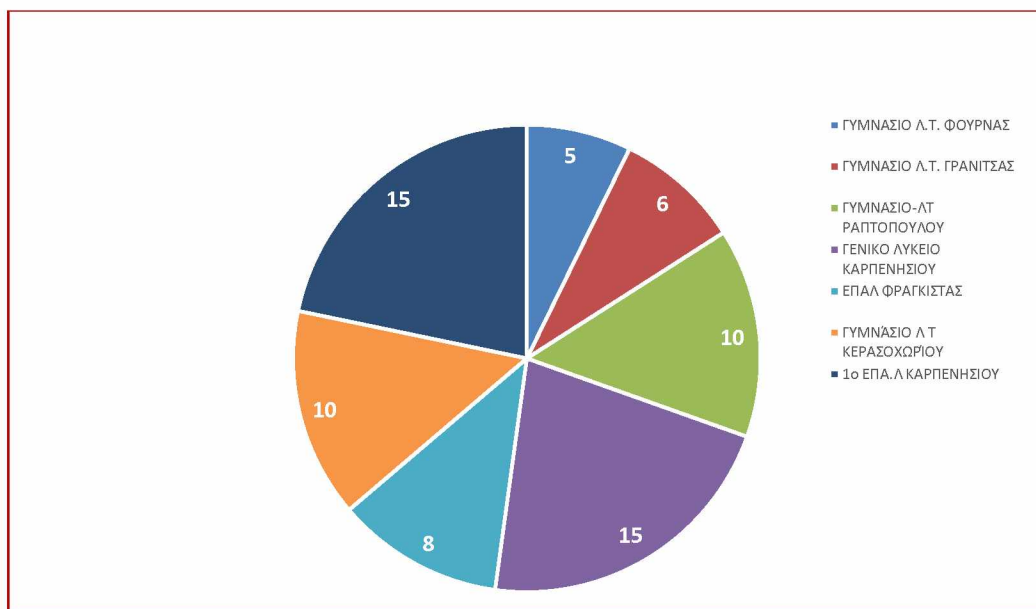
Πίνακας30 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών υλικοτεχνικής υποδομής

Όνομασία ΣχολικήςΜονάδας:	M10: Αριθμός Η/Υ για μαθητές/τριες	M11: Αριθμός Η/Υ για εκπ/κούς	M13: Διαδραστικός πίνακας	M14: Προτζέκτορας	M16: Παλαιότητα σχολικούκτηρί ου	M17: Εμβαδόν κτιριακών υποδομών	M18: Εμβαδόν προαύλιου χώρου
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Α.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ	5	2	Όχι	Ναι	Άνωτων 40 ετών	700	1000
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Α.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ	6	2	Ναι	Ναι	21-30 ετών	1500	1000
ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΑΤ ΡΑΪΤΟΠΟΥΛΟΥ	10	6	Ναι	Ναι	21-30 ετών	896	2000
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	15	5	Ναι	Ναι	Άνωτων 40 ετών	2500	1850
1 ^ο ΕΠΑΛ ΔΥΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	8	5	Ναι	Ναι	11-20 ετών	200	2000
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Α Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	10	3	Όχι	Ναι	Άνωτων 40 ετών	1255	2500
1 ^ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	15	4	Ναι	Ναι	Άνωτων 40 ετών	2300	3000

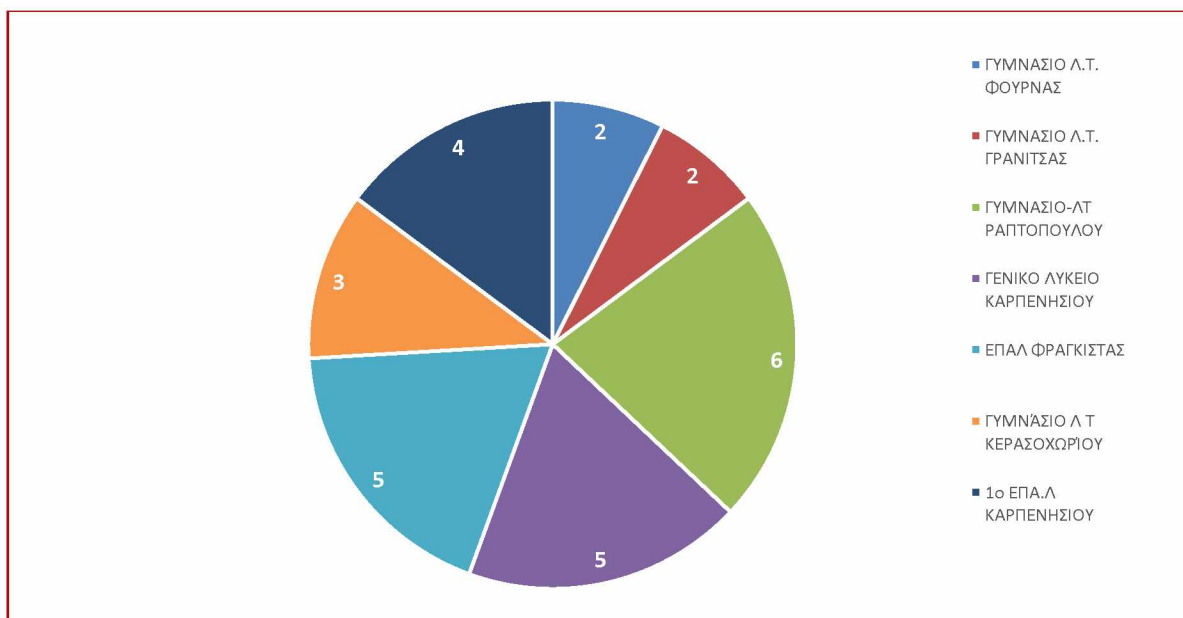
Σε σχέση με την υλικοτεχνική υποδομή παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει ο απαραίτητος εξοπλισμός σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Όπως θα φανεί και παρακάτω, μέσα από την εξαγωγή των δεικτών, σε ορισμένα σχολεία ο εξοπλισμός δεν επαρκεί δυσκολεύοντας την εκπαιδευτική διαδικασία. Αντίστοιχη κατάσταση επικρατεί και σε σχέση με τους Η/Υ για τους εκπαιδευτικούς. Όλα τα σχολεία διαθέτουν προτζέκτορα και τα περισσότερα διαθέτουν και διαδραστικό πίνακα. Οι εγκαταστάσεις, αν και κάποιες είναι παλαιές, φαίνονται επαρκείς. Παρακάτω βλέπουμε μια απεικόνιση των συγκεκριμένων μεγεθών.

Εικόνα13 Μ10: Αριθμός Η/Υ για μαθητές/τριες

Εικόνα14 Μ11: Αριθμός Η/Υ για εκπαιδευτικούς

Πίνακας31 Περιγραφικά στατιστικά μεταβλητών Η/Υ

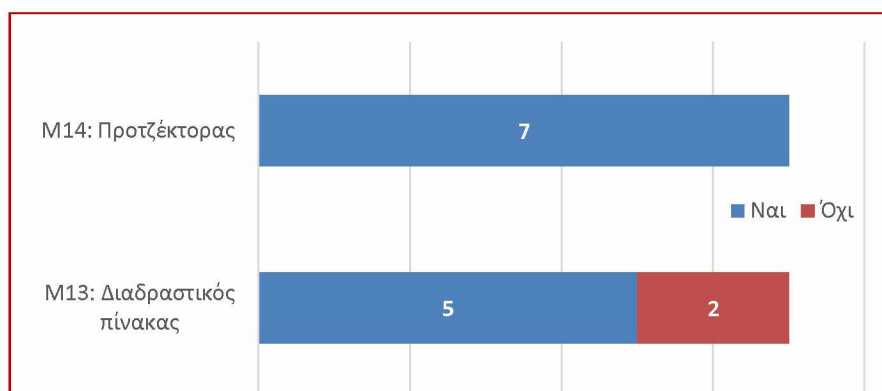
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Αριθμός Η/Υ για μαθητές/τριες:	7	10	5	15	9,86	3,976
Αριθμός Η/Υ για εκπ/κούς	7	4	2	6	3,86	1,574
Valid N (listwise)	7					

Στον πίνακα 30 ο μέσος όρος των ηλεκτρονικών υπολογιστών που διατίθενται για χρήση από τους μαθητές πλησιάζει το 10. Η διακύμανση της μεταβλητής φτάνει το 3,976, γεγονός που δείχνει μια διασπορά για την συγκεκριμένη μεταβλητή. Αυτό είναι αναμενόμενο, μια και υπάρχει μεγάλη ανισοκατανομή του μαθητικού πληθυσμού με δύο σχολεία να διαθέτουν το 72% σχεδόν των μαθητών.

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι διαθέσιμοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές για χρήση από τους εκπαιδευτικούς είναι σαφώς λιγότεροι. Η μέση τιμή ισούται με 3,86 και η τυπική απόκλιση με 1,574. Και στην περίπτωση των υπολογιστών για τους εκπαιδευτικούς παρουσιάζεται μεγάλη διασπορά ($iqf = 0.4$).

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, όλες οι σχολικές μονάδες διαθέτουν προτζέκτορες για την διενέργεια παρουσιάσεων. Η χρήση των συγκεκριμένων συσκευών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, μέσω της διείσδυσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ, παρέχοντας μια εναλλακτική μέθοδο διδασκαλίας.

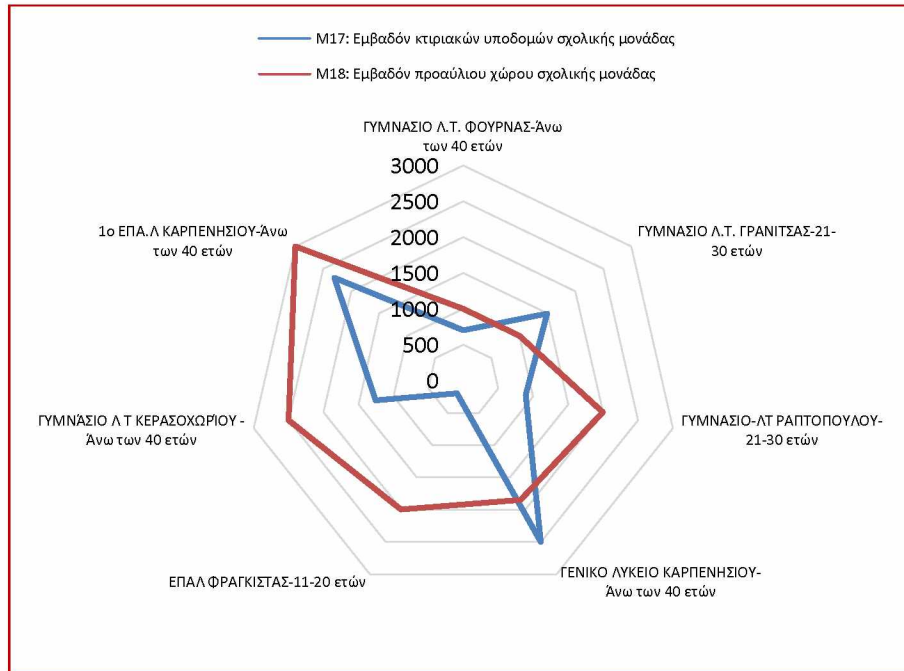
Εικόνα15 Ύπαρξη εποπτικών μέσων διδασκαλίας

Σχετικά με τον διαθέσιμο χώρο των σχολικών μονάδων, στον παρακάτω διάγραμμα, διαπιστώνεται η επίδραση του διαφορετικού μεγέθους. Μεγάλους χώρους κτηρίων διαθέτουν οι μονάδες που βρίσκονται σε αστικές κυρίως περιοχές, όπως στο

Καρπενήσι. Αντίθετα μεγάλους αύλιους χώρους διαθέτουν και μικρότερες σχολικές μονάδες όπως το Γυμνάσιο –Λ.Τ Κερασοχωρίου και το 1^οΕΠΑΛ Δυτ. Φραγκίστας.

Εικόνα16 Διάγραμμα χώρων σχολικών μονάδων

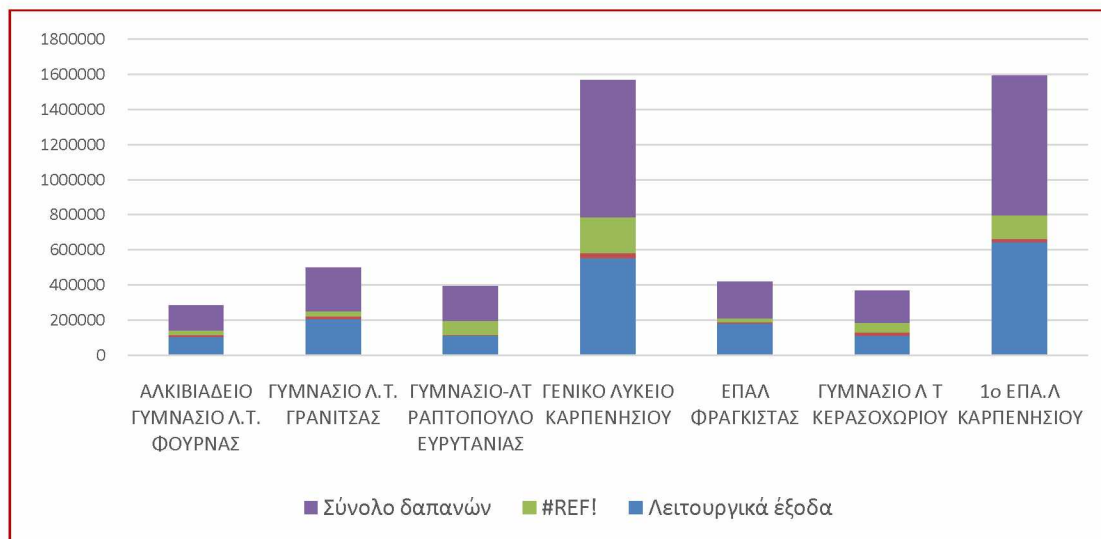
5.5.3 Δημόσιες δαπάνες

Στον πίνακα παρουσιάζονται οι δημόσιες δαπάνες ανά Λύκειο της Ευρυτανίας για το σχολικό έτος 2018-19. Οι επιμέρους δαπάνες αφορούν στην μισθοδοσία των εκπαιδευτικών, τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων και δαπάνες για την μεταφορά των μαθητών. Παρατηρούμε ότι τα σχολεία με μεγάλο αριθμό μαθητών, που ανήκουν στο Δήμο Καρπενησίου, έχουν αντίστοιχα μεγάλες δαπάνες.. Το σύνολο των δαπανών του ΓΕΛ και του 1^{ου}ΕΠΑΛ Καρπενησίου αντιστοιχεί στο 61,71% του συνόλου των δαπανών. Κανένα από τα υπόλοιπα σχολεία δεν ξεπερνά το 10% των συνολικών δαπανών. Τα δύο μεγάλα σχολεία του Καρπενησίου έχουν επίσης τα μεγαλύτερα κόστη μεταφοράς μαθητών, γεγονός που δείχνει την ανάγκη μεταφοράς μαθητών στην πρωτεύουσα της Π.Ε

Πίνακας32 Δαπάνες ανά σχολική μονάδα

Σχολική Μονάδα	Μισθοί εκπαιδευτικών	Λειτουργικά έξοδα:	Μεταφορά μαθητών	Σύνολο δαπανών	Ποσοστά
ΑΛΚΙΒΙΑΔΕΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	105600	8000	28000	141,600	5.53%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	204000	16000	30000	250,000	9.76%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ- Λ.Τ.ΡΑΙΠΤΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	110000	6000	80000	196,000	7.65%
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	550286	33000	200000	783,286	30.59%
1 ^ο ΕΠΑ.Λ ΔΥΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	180000	9000	20000	209,000	8.16%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	110000	20000	54000	184,000	7.19%
1ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	642000	20000	135000	797,000	31.12%

Εικόνα17 Ιστόγραμμα Δαπανών ανά σχολική μονάδα

Η μεγάλη διαφοροποίηση των σχολικών μονάδων φαίνεται και στο τεράστιο εύρος των δαπανών (655.400€) και στην τυπική απόκλιση (291554,13€). Αντίστοιχα μεγάλη είναι η διακύμανση των επιμέρους κατηγοριών δαπάνης, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας33 Περιγραφικά στατιστικά ανά κατηγορία δαπάνης

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Λειτουργικά έξοδα	7	27000.00	6000.00	33000.00	16000.00	9433.98
Μεταφορά μαθητών	7	180000.00	20000.00	200000.00	78142.86	66933.87
Σύνολο δαπανών	7	655400.00	141600.00	797000.00	365840.86	291654.13
Valid N (listwise)	7					

4.5.5 Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Η εκπαίδευση για την αειφορία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσα από αυτή οι μαθητές κατανοούν την σχέση του ανθρώπου και φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, ευαισθητοποιούνται σε σχέση με τα προβλήματα και δραστηριοποιούνται στην προσπάθεια αντιμετώπισής τους. Από εκπαιδευτική σκοπιά, μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης διασαφηνίζονται έννοιες, αναγνωρίζονται αξίες, καλλιεργούνται δεξιότητες και στάσεις απαραίτητες για την προστασία του περιβάλλοντος σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Ένας δείκτης ποιότητας με βάση την περιβαλλοντική εκπαίδευση μπορεί να παρέχει ιδιαίτερες πληροφορίες σε σχέση με τις σχολικές μονάδες και το άνοιγμά τους στην ευρύτερη κοινωνία.

Στην συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μεταβλητή X_{15} που μετρά τον αριθμό των περιβαλλοντικών προγραμμάτων την τρέχουσα περίοδο.

Πίνακας34 Αριθμός Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Σχολική Μονάδα	Περιβαλλοντικά προγράμματα	Πολιτιστικά προγράμματα	Προγράμματα Αγωγής Υγείας	Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας	Ευρωπαϊκά Προγράμματα
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ	1	0	0	0	0
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ	1	0	1	0	0
ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΤ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΥ	1	1	0	0	0
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	0	4	0	0	0
1 ^ο ΕΠΑΛ ΔΥΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	1	1	0	0	0
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	2	4	0	0	1
1 ^ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	1	2	0	0	1

Παρατηρούμε ότι σε όλες τις σχολικές μονάδες πραγματοποιούνται περιβαλλοντικά προγράμματα εκτός του Γενικού Λυκείου Καρπενησίου. Είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι αν και ορισμένες σχολικές μονάδες είναι πολύ μικρές σε αριθμό μαθητών, εντούτοις πραγματοποιούν περιβαλλοντικά προγράμματα. Στα συγκεκριμένα προγράμματα προφανώς εμπλέκεται μεγάλο ποσοστό, αν όχι το σύνολο των μαθητών.

Σε σχέση με τα πολιτιστικά προγράμματα βλέπουμε ότι ορισμένες σχολικές μονάδες τα προτιμούν, όπως το ΓΕΛ Καρπενησίου και το Γυμνάσιο-Λ.Τ. Κερασοχωρίου. Οι υπόλοιπες σχολικές μονάδες δεν έχουν αναπτύξει πολιτιστικό πρόγραμμα. Μεγάλη έλλειψη διαπιστώνεται στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Καμία σχολική μονάδα δεν έχει εκπονήσει τέτοιου είδους πρόγραμμα, γεγονός που στερεί από τους μαθητές ευκαιρίες να γνωρίσουν καλύτερα τις δεξιότητές τους και να μάθουν τις δυνατότητες που τους ανοίγονται μετά την αποφοίτηση από το Λύκειο.

Μικρή είναι και η συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα, τα οποία αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία δράσεων. Δίνουν την δυνατότητα συνεργασίας με σχολεία του εξωτερικού και επιμόρφωσης στο εξωτερικό. Εξαρτώνται όμως από το επίπεδο των γνώσεων ξένων γλωσσών και προϋποθέτουν την ανάπτυξη μιας «ευρωπαϊκής» κουλτούρας στην σχολική μονάδα. Σημαντικό ρόλο παίζει η ύπαρξη αρκετών εκπαιδευτικών με οργανική θέση στο σχολείο καθώς οι δράσεις ξεπερνούν συνήθως το σχολικό έτος και απαιτούν μεγαλύτερη δέσμευση στο πρόγραμμα.

Γενικά, όπως βλέπουμε στο παρακάτω διάγραμμα τα περισσότερα σχολεία πραγματοποιούν ένα με δύο προγράμματα. Μόνο το Γυμνάσιο με Λ.Τ Κερασοχωρίου τρέχει έξι προγράμματα συνολικά.

5.6 Δείκτες ποιότητας Λυκείων Ευρυτανίας

Προκειμένου να παρουσιαστεί πληρέστερα η τρέχουσα κατάσταση στα Λύκεια της Ευρυτανίας χρησιμοποιήθηκαν οι δείκτες ποιότητας στην εκπαίδευση (European Union, 2006). Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι δείκτες ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες. α) στο μέγεθος σχολικών μονάδων, που περιλαμβάνει στοιχεία του μαθητικού και του εκπαιδευτικού προσωπικού, β) τις υποδομές και γ) τις δαπάνες.

Αντίστοιχα έχουν τεθεί και τα ερευνητικά μας ερωτήματα, τα οποία αναφέρονται στην περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης των Λυκείων της Ευρυτανίας, μέσα από τους δείκτες. Επιπροσθέτως, θα παρουσιαστούν οι απαντήσεις σε σχέση με την ικανοποίηση των διευθυντών/ντριών των σχολικών μονάδων ως προς τις τρεις κατηγορίες που προαναφέρθηκαν.

5.6.1 Μέγεθος σχολικών μονάδων

5.6.1.1 Δείκτες μαθητικού δυναμικού

Όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, ο δείκτης Δ1 που αντιπροσωπεύει το μέσο αριθμό μαθητών ανά τμήμα, ισούται με 8,80 μαθητές. Ο αριθμός φαίνεται χαμηλός για τα δεδομένα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (Τσαμαδιάς, 2020, σ. 61) και παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Η τυπική απόκλιση ισούται με 8,015 μαθητές και το εύρος με 18,22. Η μεγάλη ανομοιογένεια οφείλεται στην ανομοιογένεια των σχολικών μονάδων. Κυριαρχούν οι σχολικές μονάδες του Δήμου Καρπενησίου, που έχουν μέσο όρο μαθητών ανά τμήμα 14,5, με τυπική απόκλιση 9,96. Αντίθετα, στον σαφώς μικρότερο και πιο αραιοκατοικημένο Δήμο Αγράφων ο μέσος αριθμός μαθητών ισούται με 4,52 και η τυπική τους απόκλιση 2,34.

Πίνακας35 Δείκτες μαθητικού δυναμικού Ευρυτανίας

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ1: Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	7	18,2273	2,2727	20,5000	8,8009	8,0154
Δ2: Αριθμός ανά εκπαιδευτικό	7	6,6818	0,8181	7,5000	2,9713	2,4332

Πίνακας36 Δείκτες μαθητικού δυναμικού ανά Δήμο

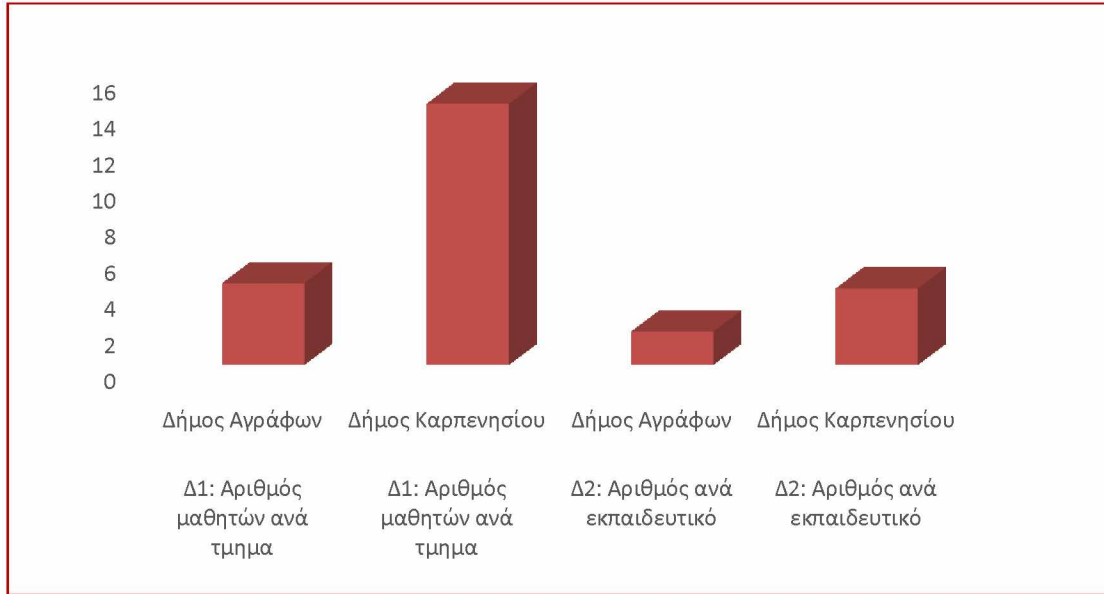
ΔΗΜΟΣ		N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δήμος Αγράφων	Δ1: Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	4	5,3939	2,2727	7,6667	4,5265	2,3422
	Δ2: Αριθμός ανά εκπαιδευτικό	4	1,8557	1,4300	3,2857	2,0221	0,8512
	Valid N (listwise)	4					
Δήμος Καρπενησίου	Δ1: Αριθμός μαθητών ανά τμήμα	3	17,5000	3,0000	20,5000	14,5000	9,9624
	Δ2: Αριθμός ανά εκπαιδευτικό	3	6,6818	0,8182	7,5000	4,2370	3,3436

Σε σχέση με την αναλογία μαθητών με εκπαιδευτικούς, ο δείκτης Δ2 (αριθμός μαθητών ανά εκπαιδευτικό) ισούται κατά μέσο όρο, με 2,97 (τ.α. 2,43). Η ανισοκατανομή του μαθητικού δυναμικού φαίνεται και σε αυτόν τον δείκτη, με τις σχολικές μονάδες του Καρπενησίου να παρουσιάζουν σχεδόν τριπλάσιους μαθητές ανά

εκπαιδευτικό (μ.ο 4,23 έναντι 1,84). Η τιμή του δείκτη χαρακτηρίζεται μικρή ως προς τον μ.ο. της χώρας που ισούται με 11, αλλά με της Ε.Ε. (Τσαμαδιάς, 2020, σ. 85).

Εικόνα18 Ιστόγραμμα Δεικτών μαθητικού δυναμικού

5.6.1.2 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού

Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς παρακάτω παρουσιάζονται τα ποσοστά των εκπαιδευτικών με αυξημένα προσόντα και οι αναλογίες των επιμέρους κατηγοριών εκπαιδευτικών ως προς το σύνολο.

Πίνακας37 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ7: Ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό	7	35,52%	8.33%	42.86%	22.3037%	12.9682%
Δ8: Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό	7	14.29%	0.00%	14.29%	3.0618%	5.62140%
Δ9 Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε:	7	85.71%	14.29%	100.00%	59.9465%	31.06209%
Valid N (listwise)	7					

Ο δείκτης Δ7 που εκφράζει το ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό. Ενώ η μέση τιμή ισούται με 22.3037%, που σημαίνει ότι ο ένας στους πέντε εκπαιδευτικούς κατέχει μεταπτυχιακό, στον Δήμο Αγράφων το ποσοστό είναι λίγο αυξημένο (28,57%) και στον Δήμο Καρπενησίου είναι σαφώς μικρότερο (16,52%). Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα πρέπει να συνδυαστεί με το ποσοστό αναπληρωτών (Δ11) και των μονίμων (Δ10), επί του συνόλου του προσωπικού καθώς και την αναλογία αναπληρωτών προς μόνιμους εκπαιδευτικούς 2,3157 στον Δήμο Αγράφων έναντι 0,8571 στον Δήμο Καρπενησίου.

Ο δείκτης εκπαιδευτικών με διδακτορικό (Δ8) είναι, αναμενόμενα, σε χαμηλά επίπεδα με το ποσοστό να ισούται με 2,04% σε επίπεδο νομού. Ο δείκτης Δ9 εκφράζει το ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε και δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις, μεταξύ των Δήμων. Η μέση τιμή του δείκτη ισούται με 59,76%, η τυπική απόκλιση με 35,89% και το εύρος διακύμανσης με 85,71%. Τα συγκεκριμένα στατιστικά δείχνουν όμως μεγάλη διακύμανση ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς γενικά. Πραγματικά υπάρχει σχολική μονάδα με μόνο 14.29% των εκπαιδευτικών να κατέχει πιστοποίηση ΤΠΕ και μονάδα στην οποία όλοι κατέχουν την εν λόγω πιστοποίηση.

Πίνακας38 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού Δήμος Αγράφων

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ7: Ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό	4	28.57%	14.29%	42.86%	26.6397%	12.48052%
Δ8: Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό	4	14.29%	0.00%	14.29%	5.3582%	6.84063%
Δ9 Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε:	4	85.71%	14.29%	100.00%	59.7630%	35.88981%

Πίνακας39 Δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού Δήμος Καρπενησίου

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ7: Ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό	3	23,81%	8,33%	32,14%	16,5224%	13,53304%
Δ8: Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό	3	0,00%	0,00%	0,00%	0,0000%	0,00000%
Δ9 Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε:	3	56,55%	39,29%	95,83%	60,1912%	31,02072%

5.6.6.2.1 Σχέση Μονίμων αναπληρωτών εκπαιδευτικών

Παρατηρείται ότι στον Δήμο Αγράφων υπηρετούν κυρίως αναπληρωτές (50,86%, τυπική απόκλιση 13,80%). Αντίθετα στον Δήμο Καρπενησίου οι αναπληρωτές αποτελούν μόνο το 27,09% (τ.α. 16,76%). Αυτή ενδέχεται να είναι η αιτία του μεγαλύτερου ποσοστού κατόχων μεταπτυχιακού στο Δήμο Αγράφων, μια και οι αναπληρωτές είναι νεότεροι σε ηλικία και επιδιώκουν την κατοχή τέτοιων τίτλων, προκειμένου να διοριστούν ευκολότερα.

Πίνακας40 Εκπαιδευτικοί ανά Δήμο

Δήμος	N	Range	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Δήμος Αγράφων	Δ10 Ποσοστό μονίμων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	4	30,59%	29,41%	60,00%	189,41%	47,3529%
	Δ11 Ποσοστό αναπληρωτών επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	4	30,59%	40,00%	70,59%	203,45%	50,8613%
	Δ12 Ποσοστό ωρομισθίων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	4	7,14%	0,00%	7,14%	7,14%	1,7857%
	Valid N (listwise)	4					
Δήμος Καρπενησίου	Δ10 Ποσοστό μονίμων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	3	29,76%	53,57%	83,33%	218,72%	72,9076%
	Δ11 Ποσοστό αναπληρωτών επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	3	29,76%	16,67%	46,43%	81,28%	27,0924%
	Δ12 Ποσοστό ωρομισθίων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	3	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,0000%
	Valid N (listwise)	3					

Ο συνολικός αριθμός των μονίμων εκπαιδευτικών, όπως αναφέρθηκε στον πίνακα 26 παραπάνω είναι 71, ως αναπληρωτές υπηρετούν 51, ενώ υπάρχει και ένας ωρομίσθιος. Ο λόγος των δεικτών Δ10 με Δ11 εκφράζει την αναλογία μονίμων με αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Από τον σχετικό λόγο προκύπτει ότι η σχέση μονίμων με τους αναπληρωτές. Η διαφορά είναι εμφανής στο Δήμο Καρπενησίου αντιστοιχούν 2,31 μόνιμοι σε κάθε αναπληρωτή, αντίθετα στο Δήμο Αγράφων μόνο 0,85.

Πίνακας41 Αναλογία μόνιμων με αναπληρωτές ανά δήμο

Περιοχή	Δ10/Δ11
Δήμος Αγράφων	0,8571
Δήμος Καρπενησίου	2,3157
Νομός Ευρυτανίας	1,4468

Το εύρημα αυτό συνάδει με το γεγονός ότι στα απομακρυσμένα σχολεία υπηρετούν λιγότεροι μόνιμοι εκπαιδευτικοί. Οι συγκεκριμένες σχολικές μονάδες καλύπτονται από προσλήψεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών, οι οποίοι πριμοδοτούνται μέσω του συστήματος μοριοδότησης.

5.6.2 Δείκτες υποδομών

5.6.2.1 Δείκτης Δ₃ -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ

Σε σχέση με τις υποδομές των σχολικών μονάδων εξάγονται δείκτες που αφορούν στην επάρκεια ηλεκτρονικών υπολογιστών, των λοιπών εποπτικών μέσων διδασκαλίας αλλά και των σχολικών κτηρίων.

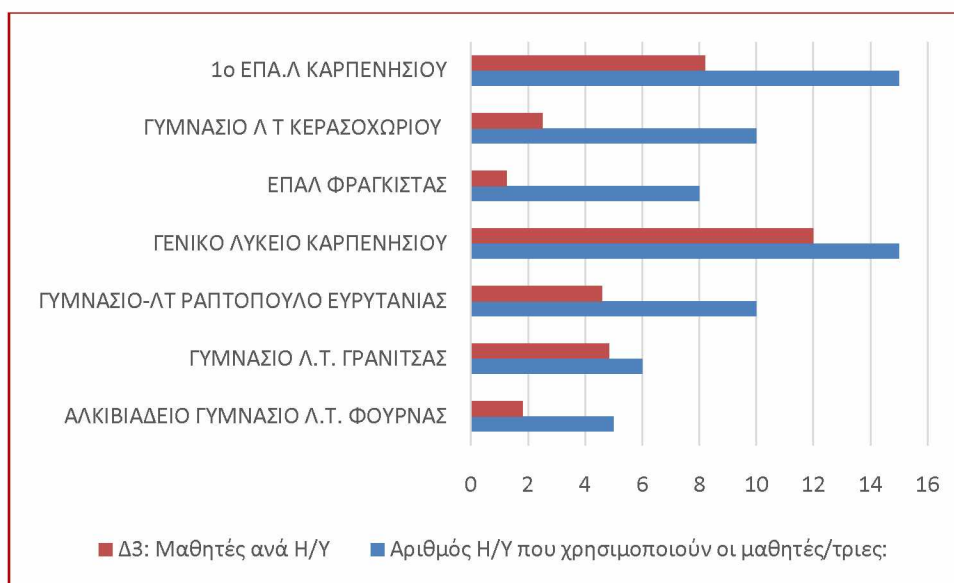
Αρχικά παρουσιάζεται ο δείκτης Δ₃ σχετικά με την αναλογία μαθητών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή και ο δείκτης Δ₄ για την αναλογία εκπαιδευτικών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Πίνακας42 Περιγραφικά στατιστικά Δείκτης Δ₃ -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ

	N	Range	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Δ3: Μαθητές ανά Η/Υ	7	10,7500	1,2500	12,0000	35,1833	5,0262	3,8725
Valid N (listwise)	7						

Σε επίπεδο νομού, ο δείκτης Δ₃ έχει μέση τιμή κοντά στο 5, η τυπική απόκλιση 3,8725, ενώ το εύρος διακύμανσης είναι πολύ μεγάλο και φτάνει στο 10,75. Το συγκεκριμένο εύρημα χρήζει περαιτέρω διερεύνησης, αφού φαίνεται σε κάποια σχολεία η αναλογία μαθητών και ηλεκτρονικών υπολογιστών να διαφέρει έντονα.

Εικόνα19 Ιστόγραμμα Δείκτης Δ_3 -Αναλογία μαθητών ανά Η/Υ

Όπως φαίνεται και στο παραπάνω ιστόγραμμα, το Γυμνάσιο με Λ.Τ. Φουρνάς έχει μόνο πέντε Η/Υ διαθέσιμους για τους μαθητές, όμως λόγω του μικρού αριθμού των μαθητών του παρουσιάζει πολύ υψηλό δείκτη Δ_3 με έναν ΗΥ για κάθε 1,8 μαθητές. Αντίθετα τα δύο Λύκεια του Καρπενησίου, ΓΕΛ και ΕΠΑΛ, διαθέτουν δεκαπέντε ΗΥ το καθένα, όμως η αναλογία μαθητών σε κάθε ΗΥ (Δ_3) ισούται με 8,2 και 12.

Μετά λοιπόν από την αναγωγή με τον αριθμό των μαθητών (Δ_3), παρουσιάζεται η αντίθετη εικόνα. Λόγω του αριθμού των μαθητών του στο Γυμνάσιο με Λ.Τ Κερασοχωρίου αν και διατίθενται δέκα υπολογιστές ο δείκτης Δ_3 φτάνει στο 2,5 μαθητές ανά Η/Υ. Το 1^οΕΠΑΛ Δυτ. Φραγκίστας και το Γυμνάσιο με Λ.Τ. Φουρνάς αναρριχώνται στις πρώτες θέσεις.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τονιστεί ότι η σύγκριση μεταξύ σχολικών μονάδων διαφορετικού τύπου, όπως τα Γενικά Λύκεια, τα Γυμνάσια με Λ.Τ και τα ΕΠΑΛ δεν παρέχει ασφαλή συμπεράσματα. Σε σχέση με τα ΕΠΑΛ, οι ανάγκες σε εξοπλισμό ΗΥ εξαρτώνται από τους τομείς και τις ειδικότητες που παρέχουν(Τσαμαδιάς, 2020).

5.6.2.2 Δείκτης Δ4 -Αναλογία εκπαιδευτικών και Η/Υ

Στο δείκτη Δ₄ παρατηρούμε ότι η αναλογία εκπαιδευτικών ανά διαθέσιμο ηλεκτρονικό υπολογιστή έχει μέση τιμή 5.1328, τυπική απόκλιση 2.1750 και πολύ μεγάλο εύρος ως προς το μέσο (range= 6.17). Παρατηρούμε ακόμα ότι τα Γυμνάσια με Λ.Τ. Φουρνάς και Γρανίτσας διαθέτουν μόνο δύο Η/Υ για χρήση από τους εκπαιδευτικούς τους. Μετά την αναγωγή στον αριθμό των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, με βάση το δείκτη Δ₄ την καλύτερη επίδοση παρουσιάζουν το Γυμνάσιο με Λ.Τ. Ραπτόπουλου (Δ₄=2,33) και το 1^οΕΠΑΛ Δυτ. Φραγκίστας (Δ₄=2,8). Στην χειρότερη κατάσταση βρίσκεται το Γυμνάσιο με Λ.Τ Γρανίτσας, με Δ₄=8,5 και αναλογία δύο ΗΥ για 17 εκπαιδευτικούς.

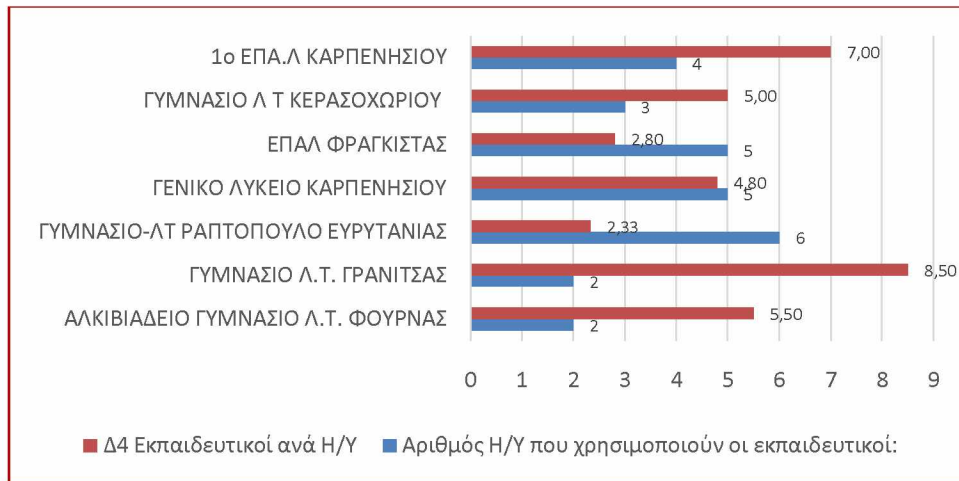
Πίνακας43 Περιγραφικά στατιστικά Δ4 Εκπαιδευτικοί ανά Η/Υ

	N	Range	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Δ4 Εκπαιδευτικοί ανά Η/Υ	7	6.1700	2.3300	8.500		5.1328	2.1750
Valid N (listwise)	7						

Αριθμός Η/Υ που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί:

Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range	Sum
3,86	7	1,574	2	6	4	27

Εικόνα20 Ιστόγραμμα εκπαιδευτικών ανά Η/Υ

5.6.2.3 Δείκτες Δ₅& Δ₆(τ.μ. ανά μαθητή)

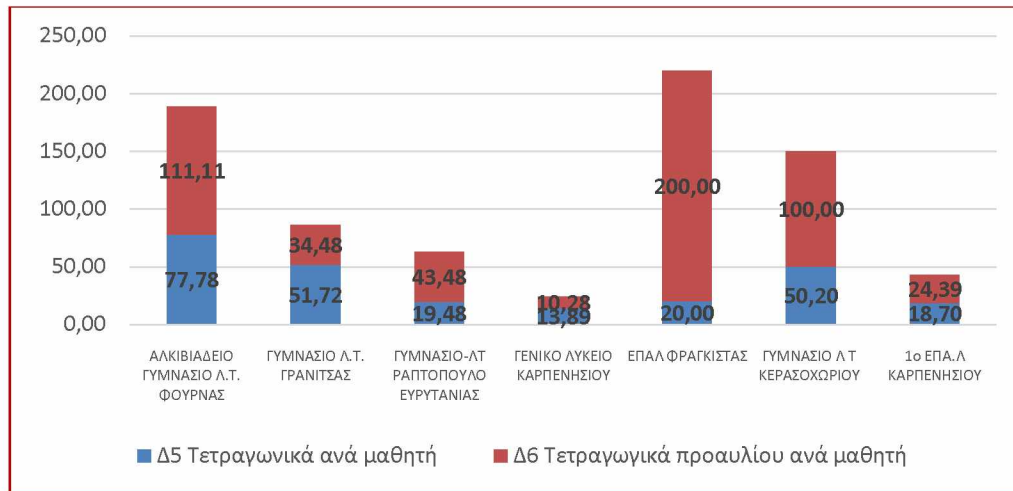
Με τους συγκεκριμένους δείκτες μελετήθηκε ο χώρος που διατίθεται στους μαθητές, σε σχέση με το εμβαδό των κτηριακών εγκαταστάσεων (Δ₅) και του αύλιου χώρου (Δ₆). Από την μελέτη των περιγραφικών στατιστικών διαπιστώνουμε έναν μεγάλο μέσο όρο τετραγωνικών μέτρων ανά μαθητή (μο_{Δ₅} 35,97τμ, μο_{Δ₆} 74,82τμ). Επίσης είναι εμφανής η μεγάλη διακύμανση (24,191 και 67,01 αντίστοιχα).

Αυτό συμβαίνει λόγω της μεγάλης διαφοράς του μαθητικού δυναμικού. Παρατηρούμε ότι στις σχολικές μονάδες του Καρπενησίου αντιστοιχούν λιγότερα τετραγωνικά μέτρα σε κάθε μαθητή. Αντίθετα, στα μικρά σχολεία, όπως το 1^οΕΠΑΛ Δυτ. Φραγκίστας (με 10 μαθητές) και το Γυμνάσιο – Λ.Τ. Φουρνάς (με 9 μαθητές) αντιστοιχεί πολύς χώρος σε κάθε μαθητή.

Πίνακας44 Περιγραφικά στατιστικά χώρων ανά μαθητή

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ ₅ T.M. ανά μαθητή	7	63.89	13.89	77.78	35.9671	24.19150
Δ ₆ T.M. προαλίου ανά μαθητή	7	189.72	10.28	200.00	74.8200	67.00639
Valid N (listwise)	7					

Εικόνα21 Ιστόγραμμα χώρων ανά μαθητή

5.6.2.4. Δείκτες Δ₇ έως Δ₉ μορφωτικό επίπεδο εκπαιδευτικών

Με τους συγκεκριμένους δείκτες εξετάστηκαν τα ποσοστά των εκπαιδευτικών που διαθέτουν τίτλους ή επιμορφώσεις πέραν των απαιτούμενων για διορισμό. Από τα παρακάτω στατιστικά και το ιστόγραμμα διαπιστώνουμε ότι η γνώση χρήσης ΤΠΕ παρουσιάζει την μεγαλύτερη συχνότητα. Σε όλες τις σχολικές μονάδες ο αντίστοιχος δείκτης Δ₉ έχει μεγαλύτερη τιμή από τους υπόλοιπους. Η μέση τιμή του Δ₉ ισούται με 59,95%, παρουσιάζει όμως μεγάλη τυπική απόκλιση (31,06%) και εύρος (85.71%). Οι σχολικές μονάδες με τα μεγαλύτερα scores είναι το Γυμνάσιο με Λ.Τ Γρανίτσας και το ΓΕΛ Καρπενησίου.

Εικόνα22 Περιγραφικά στατιστικά προσόντων εκπαιδευτικών

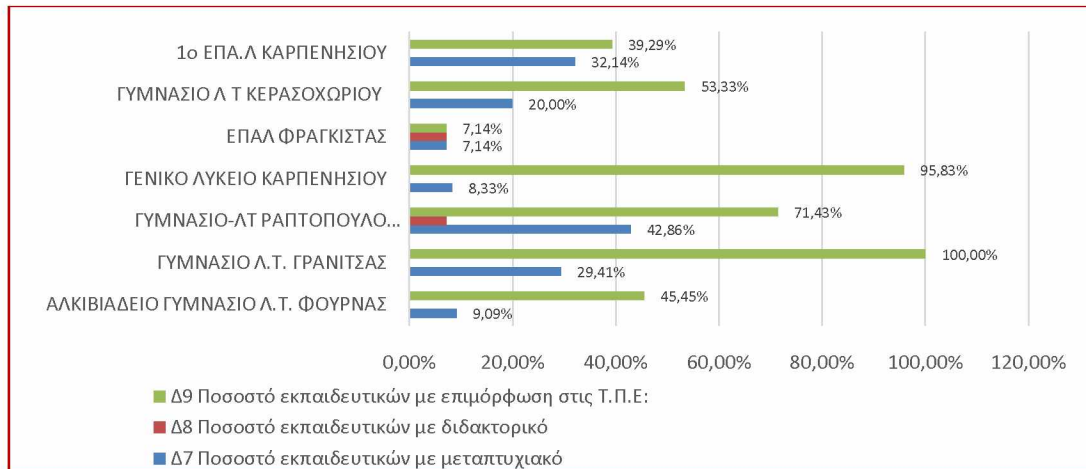
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ7 Ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό	7	34.52%	8.33%	42.86%	22.30%	12.97%
Δ8 Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό	7	14.29%	0.00%	14.29%	3.06%	5.62%
Δ9 Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε:	7	85.71%	14.29%	100.00%	59.95%	31.06%

Το ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό τίτλο (Δ8) είναι αρκετά χαμηλότερο με τον μέσο όρο να ισούται με 22,30% με την τυπική απόκλιση με σχεδόν 13%. Στην παράγραφο 4.5.1 είχαμε διαπιστώσει επίσης, ότι η κατοχή τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών σχετίζεται με την εργασιακή κατάσταση εκπαιδευτικών. Πραγματικά, ο

συντελεστής γραμμικής συσχέτισης φτάνει στο 0.74. Τέλος, μόνο σε δύο περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι στην σχολική μονάδα υπηρετεί εκπαιδευτικός με διδακτορικό τίτλο.

Εικόνα23 Ιστόγραμμα συχνοτήτων δεικτών προσόντων εκπαιδευτικών

Εικόνα24 Συσχετίσεις Ιστόγραμμα συχνοτήτων δεικτών προσόντων εκπαιδευτικών

<i>Correlations</i>		Δ11 Ποσοστό αναπληρωτών επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	Δ7 Ποσοστό εκπαιδευτικών με μεταπτυχιακό	Δ8 Ποσοστό εκπαιδευτικών με διδακτορικό	Δ9 Ποσοστό εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε:
Δ11 Ποσοστό αναπληρωτών επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	Pearson Correlation	1	0.740	0.155	0.159
	Sig. (2-tailed)		0.057	0.740	0.733
	N	7	7	7	7

5.6.2.5 Ποσοστά εκπαιδευτικών ανά σχέση εργασίας- Δ₁₀, Δ₁₁, Δ₁₂

Ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο ελληνικό δημόσιο σχολείο, δεν είναι μόνιμοι, με την έννοια του μόνιμου δημοσίου υπαλλήλου. Και στην περίπτωση της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας παρουσιάζεται μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών, οι οποίοι έχουν διοριστεί ως αναπληρωτές με συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Η μέση τιμή του ποσοστού αναπληρωτών ισούται με 40,68% ανά σχολείο με τυπική απόκλιση 18,72%. Σε περιφερειακά σχολεία, όπως στο Γυμνάσιο με Λυκειακές Τάξεις Γρανίτσας το ποσοστό των αναπληρωτών φτάνει στο 70.59%. Αντίθετα στο ΓΕΛ Καρπενησίου υπηρετούν μόνο 16,67% αναπληρωτές. Οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί

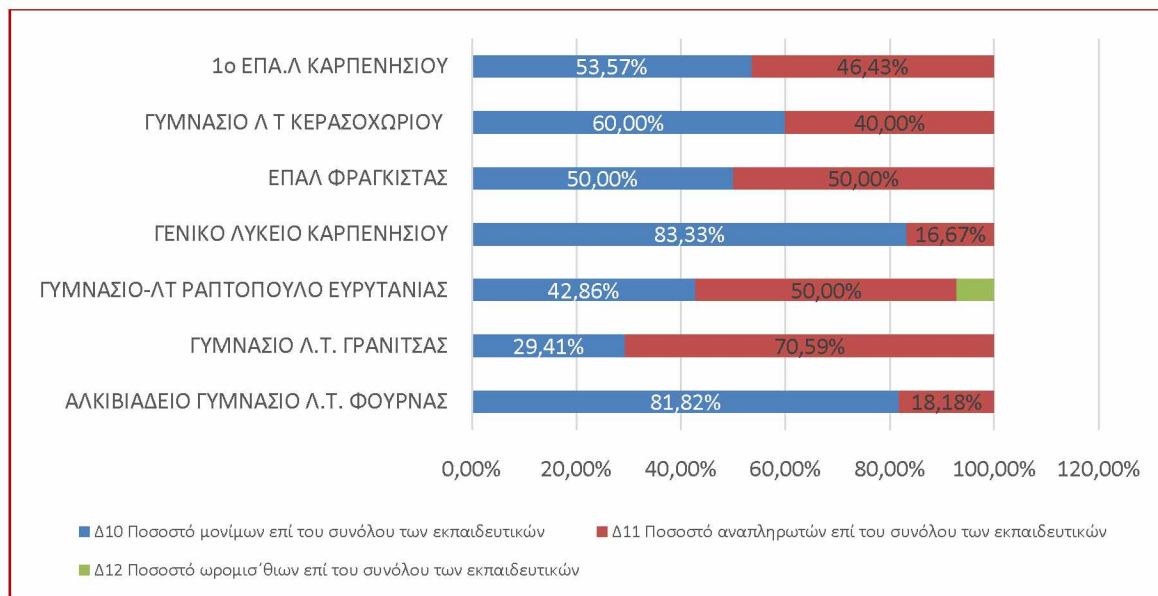

αποτελούν την πλειοψηφία με το ποσοστό τους να φτάνει το 58,3% με τυπική απόκλιση 19,41%. Ως ωρομίσθιοι έχουν προσληφθεί μόνο δύο εκπαιδευτικοί. Γενικά υπάρχει μεγάλη διακύμανση, όσον αφορά στο ποσοστά των εκπαιδευτικών ανά σχέση εργασίας όπως αποτυπώνεται στο εύρος το οποίο φτάνει στο 53,92% για τους αναπληρωτές και τους μόνιμους.

Πίνακας45 Περιγραφικά στατιστικά δεικτών εκπαιδευτικού προσωπικού

Descriptive Statistics						
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ10 Ποσοστό μόνιμων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	7	53.92%	29.41%	83.33%	58.30%	19.49%
Δ11 Ποσοστό αναπληρωτών επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	7	53.92%	16.67%	70.59%	40.68%	18.72%
Δ12 Ποσοστό ωρομισθίων επί του συνόλου των εκπαιδευτικών	7	7.14%	0.00%	7.14%	1.02%	2.70%
Valid N (listwise)	7					

Εικόνα25 Διάγραμμα στατιστικών δεικτών εκπαιδευτικού προσωπικού

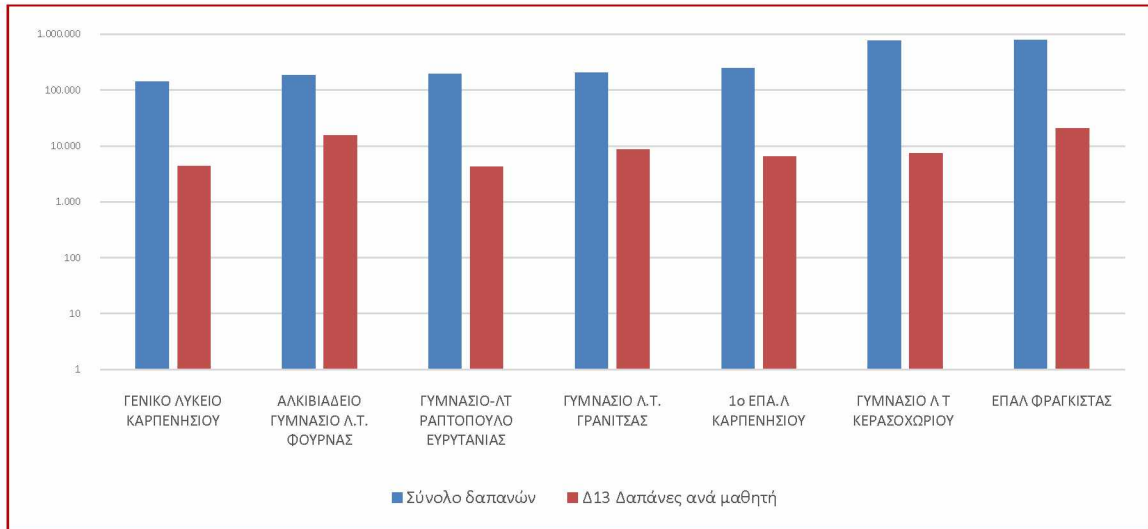

5.6.2.6 Δαπάνες ανά μαθητή Δ₁₃

Ο δείκτης Δ₁₃ παρέχει πιο ξεκάθαρη εικόνα για το σύνολο του κόστους ανά μαθητή. Διαιρώντας το σύνολο των δαπανών με τους μαθητές, λαμβάνεται υπόψη οι οικονομίες κλίμακος που δημιουργούνται στις μεγάλες σχολικές μονάδες. Διαπιστώνεται

ότι το φαινομενικά μεγάλο κόστος σε απόλυτες τιμές των σχολικών μονάδων του Καρπενησίου, είναι πρακτικά χαμηλότερο από το μοναδιαίο κόστος των μικρότερων σχολικών μονάδων.

Εικόνα26 Ιστόγραμμα Δαπανών ανά μαθητή και συνολικών δαπανών

Πίνακας46 Δείκτης Δ13 - Δαπάνες ανά μαθητή και σχολική μονάδα

Όνομασία Σχολικής Μονάδας	Δ ₁₃
ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΤ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	4,260.87
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	4,351.59
1ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	6,479.67
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	7,360.00
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ	8,620.69
ΑΛΚΙΒΙΑΔΕΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ	15,733.33
ΕΠΑΛ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	20,900.00

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι το κόστος ανά μαθητή είναι μικρότερο στο Γυμνάσιο με Λ.Τ Ραπτόπουλου (4260,87€) και στο ΓΕΛ Καρπενησίου (4351,95€). Αν και το χαμηλό κόστος ανά μαθητή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι είναι φθηνότερο να υπάρχουν μόνο μεγάλες σχολικές μονάδες στην πρωτεύουσα, εντούτοις κάτι τέτοιο δεν μπορεί να ισχύει γενικά. Τόσο το οδικό δίκτυο όσο και το γεωγραφικό ανάγλυφο της περιοχής θέτει όρια στις δυνατότητες μεταφοράς των μαθητών.

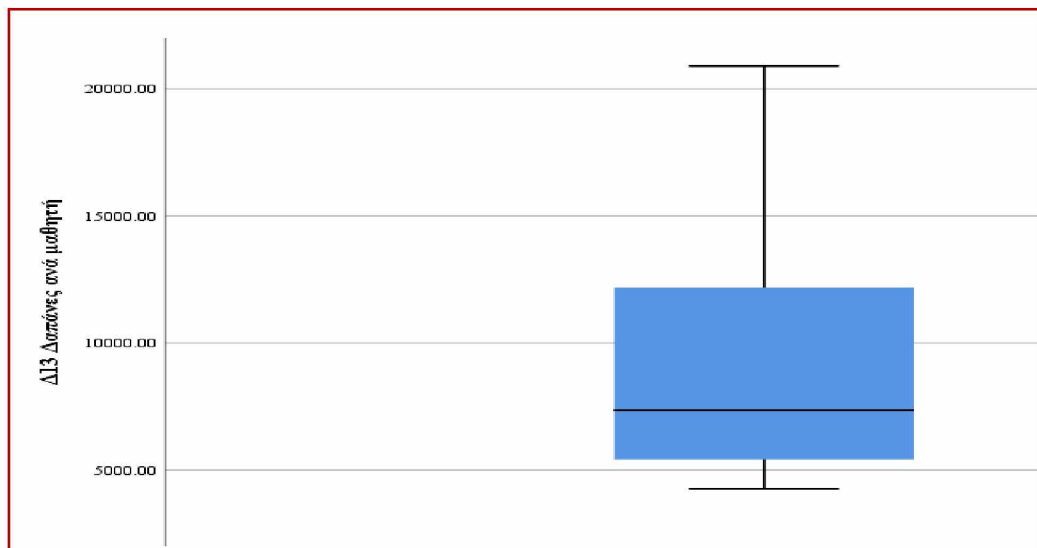
Η διαφοροποίηση του δείκτη Δ₁₃ μεταξύ των μονάδων φαίνεται και από τα περιγραφικά στατιστικά. Η μέση τιμή ισούται με 9672,31€, και η τυπική απόκλιση με 6285,39€. Το εύρος διακύμανσης είναι υπερδιπλάσιο της μέσης τιμής (16639,13€). Παρά

την μεγάλη διακύμανση του δείκτη ο συντελεστής μεταβλητότητας, ο οποίος μετρά την τυπική απόκλιση ως ποσοστό του μέσου όρου ισούται με 65%, ενώ στην περίπτωση των απόλυτων μεγεθών των δαπανών ισούται με 79,72%. Η μείωση της μεταβλητότητας οφείλεται στην μεγαλύτερη συγκέντρωση μαθητών στα μεγάλα σχολεία.

Πίνακας47 Περιγραφικά στατιστικά δαπανών ανά μαθητή/τρια

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Δ13 Δαπάνες ανά μαθητή	7	16639.13	4260.87	20900.00	9672.3071	6285.3847
Valid N (listwise)	7					

Εικόνα27Boxplot δαπανών ανά μαθητή/τρια

5.7 Μέτρηση ικανοποίησης διευθυντών

Προκειμένου να διαπιστωθεί το πώς η υπάρχουσα κατάσταση αξιολογείται από τους διευθυντές και τις διευθύντριες των σχολικών μονάδων, τέθηκαν ερωτήσεις σχετικά με το κατά πόσο είναι ικανοποιημένοι/ες από την τρέχουσα κατάσταση ως προς το επίπεδο των υποδομών, του εξοπλισμού, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των δαπανών των σχολικών μονάδων. Οι απαντήσεις δόθηκαν σε μια πεντάβαθμη κλίμακα

likert με το 3 να αντιστοιχεί στην ουδέτερη στάση. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις και τα βασικά περιγραφικά στατιστικά μέτρα.

Πίνακας 47 Σχετική ικανοποίηση και περιγραφικά στατιστικά σε σχέση με τους ερευνητικούς άξονες

Σχολική Μονάδα	Ικανοποίηση από την κτηριακή υποδομή	Ικανοποίηση από το επίπεδο του εξοπλισμού	Ικανοποίηση από το επίπεδο του εκπαιδευτικού προσωπικού	Ικανοποίηση από το επίπεδο δαπανών
ΑΛΚΙΒΙΑΔΕΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΦΟΥΡΝΑΣ	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [1]
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [4]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]
ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΤ ΡΑΪΤΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [4]	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [4]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [2]
1 ^ο ΕΠΑΛ ΔΥΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]
ΓΥΜΝΑΣΙΟ Λ.Τ ΚΕΡΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ [3]
1 ^ο ΕΠΑ.Λ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [1]	ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [2]	ΠΛΗΡΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [5]	ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ [1]
Μέσος όρος	3.000	3.000	5.000	2.571
Τυπική απόκλιση	1.000	0.577	0.000	1.397
Συντελεστής μεταβλητότητας	0.333	0.192	0.000	0.543
Εύρος διακύμανσης	3.000	2.000	0.000	4.000
Διάμεσος	3.000	3.000	5.000	3.000
Επικρατούσα τιμή	3.000	3.000	5.000	3.000

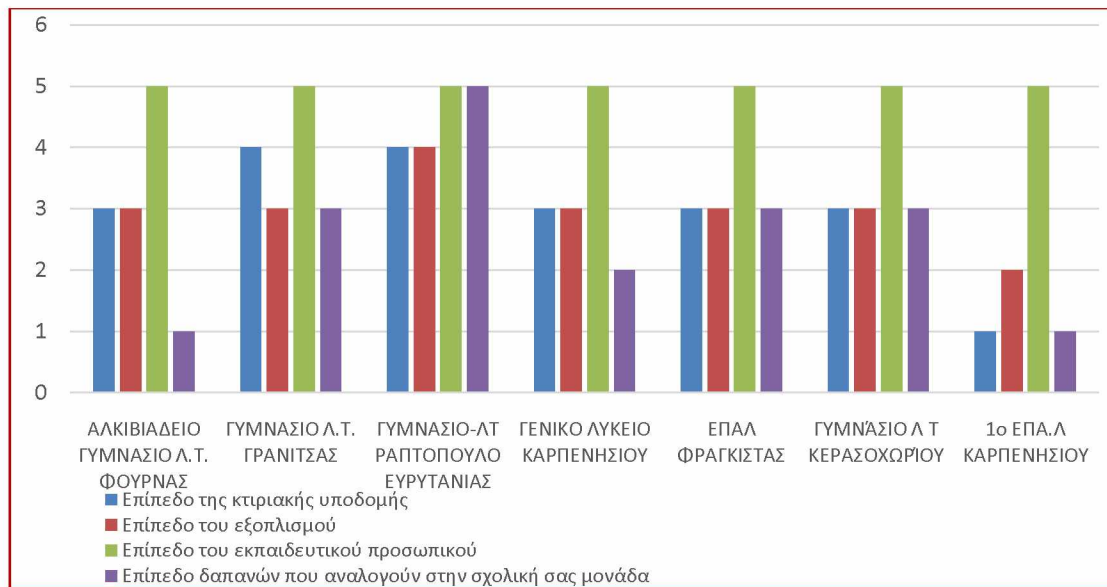
Διαπιστώνεται ουδετερότητα σε σχέση με το επίπεδο της κτηριακής υποδομής (μ.τ. 3,00 και τ.α. 1,00). Καθόλου ικανοποιημένος από την κτηριακή υποδομή δήλωσε ο Διευθυντής του 1^{ου} ΕΠΑΛ Καρπενησίου, γεγονός που οδηγεί σε σκέψεις ως προς την ποιότητα των εγκαταστάσεων στο εν λόγω σχολείο, στο οποίο οι χώροι είναι από τους μεγαλύτερους στο Νομό (2300 τμ κτηριακές εγκαταστάσεις).

Αντίστοιχα, σε σχέση με το επίπεδο εξοπλισμού των σχολικών μονάδων επικράτησε η ουδετερότητα (μ.τ. 3,00 και τ.α. 0,57), με μικρότερη όμως μεταβλητότητα. Όμως και πάλι ο Διευθυντής του 1^{ου} ΕΠΑΛ Καρπενησίου φαίνεται μη ικανοποιημένος.

Σε σχέση με τις δαπάνες ο μέσος όρος αντιστοιχεί σε μη ικανοποίηση (μ.τ. 2,571 και τ.α. 1,397). Επίσης, υπάρχουν δύο διευθυντές που δηλώνουν καθόλου ικανοποιημένοι, αυξάνοντας το εύρος διακύμανσης (3,00) και την μεταβλητότητα (0,543). Παρόλα αυτά οι περισσότεροι δηλώνουν ουδέτεροι.

Τέλος, μόνη απόλυτη συμφωνία δηλώνεται σχετικά με την ικανοποίηση από το επίπεδο του εκπαιδευτικού προσωπικού. Αν και όλοι οι διευθυντές δηλώνουν πλήρως ικανοποιημένοι, το σύνολο των εκπαιδευτικών του νομού είναι αρκετά μεγάλο και μάλλον είναι δύσκολο να είναι όλοι άψογοι. Παρακάτω παρουσιάζεται ιστόγραμμα των απαντήσεων στην πεντάβαθμη κλίμακα.

Εικόνα28 Ιστόγραμμα συγκριτικών ικανοποιήσεων σε σχέση με τους ερευνητικούς άξονες

5.8 Συμπεράσματα

Μία βασική διαπίστωση της τρέχουσας εργασίας αφορά στον χαμηλό αριθμό των μαθητών ανά τάξη και ανά εκπαιδευτικό στην Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας. Ιδιαίτερα χαμηλοί είναι οι απόλυτοι αριθμοί των μαθητών στον Δήμο Αγράφων, που χαρακτηρίζεται από την ιδιαιτερότητα της ορεινότητας και της δύσβατης γεωμορφολογίας. Αντίθετα, στον Δήμο Καρπενησίου και ιδιαίτερα σε σχολεία της πόλης του Καρπενησίου υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός μαθητών ανά τάξη. Από την σύγκριση με τον μέσο όρο της χώρας (Τσαμαδιάς, 2020, σ. 58) προκύπτει σαφώς η χαμηλή τιμή του δείκτη.

Ο αριθμός των εκπαιδευτικών στην Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας φαίνεται να είναι ικανοποιητικός. Μεγάλο όμως ποσοστό αφορά σε αναπληρωτές εκπαιδευτικούς, κυρίως στον Δήμο Αγράφων. Οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί μπορούν να χαρακτηριστούν ως υψηλών προσόντων. Εντοπίστηκε γραμμική συσχέτιση μεταξύ της σχέσης εργασίας (αναπληρωτή) και της κατοχής μεταπτυχιακών τίτλων. Συγκεκριμένα, οι περιοχές με υψηλό ποσοστό αναπληρωτών εκπαιδευτικών παρουσιάζουν συντελεστή γραμμικής συσχέτισης 0,74 ως προς το ποσοστό κατοχής μεταπτυχιακών τίτλων. Ως πιθανότερος λόγος για την συγκεκριμένη συσχέτιση φαίνεται να είναι η πριμοδότηση των μεταπτυχιακών τίτλων ως προσόν μόνιμου διορισμού.

Διαπιστώσαμε επίσης επάρκεια χώρων διδασκαλίας αλλά και αύλειων χώρων των σχολείων, αν και ορισμένα σχολικά κτήρια έχουν χτιστεί αρκετά παλαιότερα. Η επάρκεια χώρων έχει δυστυχώς να κάνει κυρίως με την έλλειψη μαθητικού δυναμικού στα περιφερειακά σχολεία της εν λόγω Περιφερειακής Ενότητας.

Σχετικά με την ύπαρξη εξοπλισμού πληροφορικής διαπιστώθηκε σχετική επάρκεια ηλεκτρονικών υπολογιστών για τους μαθητές και μαθήτριες. Αντίθετα, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που είναι διαθέσιμοι για χρήση από τους εκπαιδευτικούς είναι σαφώς λιγότεροι. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα προβλήματα συμβατότητας που δημιουργεί η πρόοδος της τεχνολογίας κάνει απαραίτητη την προμήθεια νέου και τεχνολογικά σύγχρονου εξοπλισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών. Διαπιστώθηκε επίσης η ύπαρξη διαδραστικών πινάκων και άλλων εποπτικών μέσων διδασκαλίας.

Σε σχέση με τις δημόσιες δαπάνες διαπιστώθηκε έντονη διακύμανση των δεικτών δαπανών ανά μαθητή, η οποία οφείλεται στην διακύμανση του αριθμού των μαθητών ανά σχολείο και στην ύπαρξη ιδιαίτερων συνθηκών στο οδικό δίκτυο του νομού. Έτσι, μικρά και απομονωμένα σχολεία παρουσιάζουν μεγαλύτερη κατά κεφαλήν δαπάνη, ενώ οι σχολικές μονάδες του Καρπενησίου παρουσιάζουν χαμηλή κατά κεφαλήν δαπάνη αν και κατέχουν μεγαλύτερα συνολικά ποσοστά δαπανών. Η κατηγορία δημοσίων δαπανών η οποία κυριαρχεί, είναι αυτή της μεταφοράς των μαθητών και αυτό οφείλεται στο ορεινό ανάγλυφο και στο αραιοκατοικημένο της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας.

Επίσης, εξετάσαμε την σχετική ικανοποίηση των διευθυντών και διευθυντριών των σχολικών μονάδων της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας, σε σχέση με τις ανωτέρω κατηγορίες δεικτών ποιότητας. Διαπιστώσαμε ότι οι διευθυντές/ντριες δηλώνουν απόλυτα ικανοποιημένοι/ες μόνο από το επίπεδο των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στις σχολικές μονάδες. Ουδέτερη στάση κρατούν σε σχέση με την κατάσταση των κτιριακών υποδομών και την κατάσταση του εξοπλισμού των σχολείων.

Τέλος, μη ικανοποιημένοι/ες δήλωσαν οι διευθυντές/ντριες σε σχέση με την κατηγορία των δημοσίων δαπανών. Αυτό ενδέχεται να έχει σχέση τόσο με το ύψος των δαπανών όσο και με τον γραφειοκρατικό τρόπο με τον οποίο υλοποιούνται οι δαπάνες, μέσω των σχολικών επιτροπών των δήμων και της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας.

5.9 Περιορισμοί - προτάσεις περαιτέρω έρευνας

Η συγκεκριμένη εργασία διενεργήθηκε στο πλαίσιο ενός μεταπτυχιακού προγράμματος με πόρους της ίδιας της ερευνήτριας. Παρ όλους τους συγκεκριμένους περιορισμούς, μπόρεσε να αποτυπώσει ποσοτικά τις συγκεκριμένες κατηγορίες δεικτών ποιότητας για την Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας, ενώ για την μέτρηση επιπλέον χαρακτηριστικών της ποιότητας απαιτείται πιο συστηματικός έλεγχος και αντίστοιχοί πόροι.

Η ποσοτικοποίηση των δεδομένων, μέσα από τους δείκτες ποιότητας, επιτρέπει την σύγκριση μεταξύ περιοχών με διαφορετικά δημογραφικά, οικονομικά και άλλα χαρακτηριστικά. Πιστεύουμε ότι η συγκεκριμένη έρευνα έδωσε μία πλήρη εικόνα της

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Ευρυτανίας, σε σχέση με τους συγκεκριμένους δείκτες ποιότητας και μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την άσκηση εκπαιδευτικής πολιτικής, σε τοπικό επίπεδο.

Μια επιπλέον συμβολή της εργασίας αναφέρεται στην μέτρηση της ικανοποίησης των στελεχών από την τρέχουσα κατάσταση, όπως αυτή διαπιστώθηκε από τους δείκτες ποιότητας. Πρόκειται για χρήσιμες απόψεις στελεχών πρώτης γραμμής η γνώμη των οποίων προέρχεται από την καθημερινή τριβή με την εκπαιδευτική διαδικασία κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες που περιγράφηκαν στους ποσοτικούς δείκτες.

Αναφορές

- Ahmad Al-Tarawneh, H. (2011). The Implementation of Total Quality Management (TQM) On the Higher Educational Sector in Jordan. *International Journal of Industrial Marketing, 1*(1).
- Bonstingl, J. J. (1992). *Schools of Quality: An Introduction to Total Quality Management in Education*. 1250 North Pitt Street, Alexandria, VA 22314: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Cheng, C., & Ming Tam, W. (1997). Multi-models of quality in education. *Quality Assurance in Education, 5*(1), σσ. 22-31.
- Defining Quality. (2011, 2 19). *Assessment & Evaluation in Higher Education, 18*(1), σσ. 9-34.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. MIT Press.
- EUR-Lex. (2006, 8 5). *EUR-Lex Access to European Union Law*. Ανάκτηση 11 5, 2020, από Δείκτες για την ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11063>
- European Commission. (2019). *Education and Training Monitor 2019*. Ανάκτηση 9 29, 2020, από <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/volume-1-2019-education-and-training-monitor.pdf>
- European Quality Assurance in Vocational Education and Training. (2020). *Mission*. Ανάκτηση 9 22, 2020, από EQAVET: <https://www.eqavet.eu/About-Us/Mission>
- European Union. (2004, 4 3). *EUR- Lex*. Ανάκτηση 10 2, 2020, από Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C104/1, 2004: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2004:104:FULL&from=EN>
- European Union. (2006, 5 8). *Δείκτες για την ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης*. Ανάκτηση από EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11063&from=EL>
- Garvin, D. A. (1988). *Managing quality: The strategic and competitive edge*. New York: The Free Press.
- Morgan, C., & Murgatroyd, S. (1994). *Total quality management in the public sector: an international perspective*. Philadelphia: Open University Press.
- Murray, P., & Chapman, R. (2003, October). From Continuous Improvement to Organizational Learning: Developmental Theory. *The Learning Organization, 10*(5), σσ. 272-282.
- Observatory Manga Charta Universitatum. (1988). *Observatory Manga Charta Universitatum*. Ανάκτηση 11 13, 2020, από Η Magna Charta των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων: <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/greek-modern>

- OECD. (2004). *OECD*. Ανάκτηση 10 2, 2020, από Education Policy Analysis 2004: <https://www.oecd.org/innovation/research/educationpolicyanalysis2004.htm>
- UNESCO. (2011). *International Standard Classification of Education (ISCED)*. Ανάκτηση 10 3, 2020, από International Standard Classification of Education: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>
- Αργυρίου, Χ. (2017). *Διπλωματική Εργασία: Το μέγεθος και το ετήσιο δημόσιο κόστος ανά μαθητή και ποσοτικοί δείκτες ποιότητας των Γυμνασίων της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδας σε ηλεκτρονικό περιβάλλον*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Θετικών Επιστημών, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Πληροφορική και Υπολογιστική Βιοϊατρική».
- Βλάχος, Δ., & Δαγκλής, Ι. (2008). *Η ποιότητα στην εκπαίδευση: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Βλάχος, Δημήτριος. (2008). *Εκπαίδευση και Ποιότητα στο Ελληνικό Σχολείο, Συλλογικός τόμος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2011). *Δημογραφικά χαρακτηριστικά Απογραφή 2011*. Ανάκτηση 10 20, 2020, από Ελληνική Στατιστική Αρχή: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. Ανάκτηση 10 1, 2020, από Εκπαίδευση και κατάρτιση Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (πλαίσιο «ΕΚ 2020»): https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_el
- Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (πλαίσιο «ΕΚ 2020»)*. (2020). Ανάκτηση 9 23, 2020, από https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_el
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2000, 3 24). *EUR-Lex*. Ανάκτηση από Έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000): προς την Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac10241>
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1977, 4 13). *Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Μέσης και Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως*. Αθήνα.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2009, 12 30). *Εξέταση μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. ΦΕΚ 2544/Β/30-12-2009*. Ανάκτηση από Εθνικό Τυπογραφείο.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2011, 9 6). *Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων*. Ανάκτηση από Εθνικό Τυπογραφείο.

- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2016, 4 22). *Αξιολόγηση των μαθητών του Γενικού Λυκείου Π.Δ. 46 τ. Α'*. Ανάκτηση 10 10, 2020, από Εθνικό Τυπογραφείο:
http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wFHp_31M9ESQXdtvSoClrL8R5ab1UmX_Hjt1l9LGdkF53UIxsx942CdyqXSQYNUqAGCF0IFB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5WIsuV-nRwO1oKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijOxN1bRm0tdv3KpRJ238xSCogaF0VyQdIG51A7j5VgGT
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2017). Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις. Ν. 4485/2017. *Εθνικό Τυπογραφείο*.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2018, 6 18). *Εθνικό Τυπογραφείο*. Ανάκτηση 10 10, 2020, από Νόμος 4547: http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wG3UHK-ZeQumndtvSoClrL8sN_Ci5tJ5zV5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKl3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SlufwsuG5x2FZp4dRmpsuHroxzyOwkWo8OopyrDmjZYcMW
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2020, 1 24). *Νόμος 4653/2020 Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων και άλλες διατάξεις*. Ανάκτηση από Εθνικό Τυπογραφείο.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2020, 6 15). *Υπουργική Απόφαση 74181/Δ2/15-6-2020 ΦΕΚ 2338 τ. Β'*. Ανάκτηση 10 10, 2020, από Εθνικό Τυπογραφείο: http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wHUdWFr4xouZundtvSoClrL8oVI0aL41KlzuFUDqazHcNeJInJ48_97uHrMts-zFzeyCiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRjQZnsIAdk8Lv_e6cmzhEembNmZCMxLMtV4AhR2j24IFw5yLrPCkeNDML7L1SgTk2u_v84ats-2_
- Ζαβλανός, Μ. (2003). *Η ολική ποιότητα στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Σταμούλη.
- Ζωγόπουλος, Ε. (2011). Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. *Τα Εκπαιδευτικά*, σσ. 52-66.
- Θωμάϊδου, Φ., & Πέππας, Κ. (2013). *Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση: Συγκριτική ανάλυση*. Αθήνα: Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών.
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. (2019). *Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Κρίση και εξέλιξη της δημόσιας και ιδιωτικής δαπάνης*. Αθήνα: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών.
- Καρατζιά- Σταυλιώτη, Ε., & Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). *Αξιολόγηση Αποτελεσματικότητας και Ποιότητας στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κατσαρός, Ι. (2008). *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

- N.1566. (1985, 9 30). *Υπουργείο Παιδείας*. Ανάκτηση 10 1, 2020, από Υπουργείο Παιδείας:
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf
- Ξωχέλλης, Π. (1997). Σχολείο και Εκπαιδευτικός Μπροστά στις Σύγχρονες Προκλήσεις. *Μακεδόν(4)*, σσ. 3-19.
- Πασιαρδής, Π. (2004). *Εκπαιδευτική Ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πασιαρδής, Π. (2015). *Διαχείριση Αλλαγής, Σχολική Αποτελεσματικότητα και Στρατηγικός Σχεδιασμός (Τόμοι I & II)*. Αθήνα: Έλλην.
- Πασιαρδής, Π., & Πασιαρδή, Γ. (1993). *Το αποτελεσματικό σχολείο και ο αποτελεσματικός εκπαιδευτικός*. Θεσσαλονίκη: Art of Text.
- Πετρίδου, Ε. (2000). Πρόταση μιας πρότυπης διαδικασίας προγραμματισμού του έργου της σχολικής μονάδας. Στο Ζ. Παπαναούμ, *Ο Προγραμματισμός του εκπαιδευτικού στη σχολική μονάδα* (σσ. 49-58). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Πετρίδου, Ε. (2005). Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού οργανισμού ποιότητας. Στο Α. Καυάλης, *Οργάνωση και διοίκηση σχολικών μονάδων* (σσ. 183-194). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Σύνταγμα της Ελλάδος. (1974 -1986). *Σύνταγμα*. Ανάκτηση 10 1, 2020, από Ελληνικό Κοινοβούλιο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>
- Σφακιανάκη, Ε. (2015). *Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και Εκπαίδευση. Προσεγγίσεις, Εφαρμογές, Μελέτες περίπτωσης*. Αθήνα: Πολιτεία.
- Τσαμαδιάς, Κ. (2020). *Οικονομική της Εκπαίδευσης-Έρευνας-Καινοτομίας (Τομος Α)*. Αθήνα: Ίων.
- Τσαούσης, Δ. (1989). *Χρηστικό λεξικό Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσουρέκης, Δ. (1987). *Σύγχρονη Παιδαγωγική*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. (2020, 4 23). Ανάκτηση 10 12, 2020, από ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση:
<https://www.espa.gr/el/pages/staticOPEpanadvn.aspx>
- Υπουργείο Οικονομικών. (2019, 11). Ανάκτηση 10 20, 20220, από Υπουργείο Οικονομικών:
<https://www.minfin.gr/documents/20182/12041501/21-11-2019+++%CE%9A%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3+%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3+2020.pdf/6d9d7d27-cdc5-4c1f-9026-1b18d456d999>
- Υπουργείο Παιδείας. (2020). *Κατανομή πιστώσεων τακτικού προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2020 του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ΑΔΑ: 6Ζ9Φ46ΜΤΑΗ-Π6Μ*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας.

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η παρούσα έρευνα διενεργείται στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση» της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με θέμα : *«Ποσοτικές προσεγγίσεις της ποιότητας των σχολικών μονάδων της ανώτερης Δ.Ε: Η περίπτωση των Λυκείων της Π.Ε. Ευρυτανίας»*. Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται αποκλειστικά στους Διευθυντές/ντριες των Λυκείων και Λυκειακών τάξεων της Π.Ε. Ευρυτανίας και τα στοιχεία που ζητούνται αφορούν στο **σχολικό έτος 2018-2019** και αποσκοπούν στην διερεύνηση πτυχών της ποιότητας των Λυκείων της Π.Ε Ευρυτανίας.

Σας διαβεβαιώνουμε ότι οι πληροφορίες αφορούν αποκλειστικά στους σκοπούς της έρευνας και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για την εξαγωγή ερευνητικών συμπερασμάτων. Με δεδομένο ότι η συμβολή σας στην διεξαγωγή της παρούσας έρευνας είναι καθοριστική, σας παρακαλώ να αφιερώσετε λίγο από τον χρόνο σας προκειμένου να το συμπληρώσετε.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συμμετοχή σας.

Ηλιοπούλου Βασιλική

ΠΕ06, Αγγλικής Φιλολογίας

A. Στοιχεία Διευθυντή/ντριας

1. Φύλο:

Ανδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία:

31-40

41-50

51-60

60 και άνω

3. Έτη υπηρεσίας:

1-10

11-20

21-30

30 και άνω

4. Επίπεδο σπουδών (σημειώστε τον ανώτερο τίτλο σπουδών):

Απόφοιτος ΤΕΙ

Απόφοιτος ΑΕΙ

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

5. Ξένες γλώσσες (σημειώνετε τον αριθμό):

..... Μέτρια γνώση

..... Καλή γνώση

..... Πολύ καλή γνώση

..... Άριστη γνώση

B. Στοιχεία Σχολικής Μονάδας (για το σχολικό έτος 2018-2019)

Όνομασία Σχολικής Μονάδας: .....

Μέγεθος Σχολικής Μονάδας

1. Συνολικός αριθμός μαθητών/τριών: .....

2. Συνολικός αριθμός τμημάτων: .....

A' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών: ..... Αριθμός τμημάτων: .....

B' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών: ..... Αριθμός τμημάτων: .....

Γ' τάξη: Αριθμός μαθητών/τριών: ..... Αριθμός τμημάτων: .....

Εκπαιδευτικοί

3. Συνολικός αριθμός εκπαιδευτικών: .....

4. Συνολικός αριθμός μονίμων εκπ/κών: .....

5. Συνολικός αριθμός αναπληρωτών εκπ/κών: .....

6. Συνολικός αριθμός ωρομισθίων εκπ/κών: .....

7. Αριθμός εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών: .....

8. Αριθμός εκπαιδευτικών με Διδακτορικό τίτλο σπουδών: .....

9. Αριθμός εκπαιδευτικών με επιμόρφωση στις Τ.Π.Ε: .....

Νέες Τεχνολογίες

10. Αριθμός Η/Υ που χρησιμοποιούν οι μαθητές/τριες: .....

11. Αριθμός Η/Υ που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί: .....

12. Το σχολείο διαθέτει ιστοσελίδα;

Ναι

Όχι

13. Το σχολείο διαθέτει διαδραστικό πίνακα;

Ναι

Όχι

14. Το σχολείο διαθέτει προτζέκτορα;

Ναι

Όχι

Υλοποίηση προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων

15. Η σχολική μονάδα συμμετείχε σε: (αναφέρετε τον αριθμό δίπλα από κάθε κατηγορία)

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα .....

Πολιτιστικό Πρόγραμμα .....

Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας .....

Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας .....

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα (π.χ. Erasmus) .....

Κτιριακή υποδομή

16. Παλαιότητα σχολικού κτηρίου:

1-10 ετών

11-20 ετών

21-30 ετών

Άνω των 40 ετών

17. Εμβαδόν κτιριακών υποδομών σχολικής μονάδας: ..... τ.μ

18. Εμβαδόν προαύλιου χώρου σχολικής μονάδας: ..... τ.μ

19. Η σχολική μονάδα διαθέτει σχολική βιβλιοθήκη η οποία αξιοποιείται κατά τη μαθησιακή διαδικασία από μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς;

20. Η σχολική μονάδα διαθέτει αίθουσα εκδηλώσεων; Ναι Όχι

21. Η σχολική μονάδα διαθέτει εξοπλισμένο εργαστήριο Φυσικών Επιστημών;

Ναι Όχι

22. Η σχολική μονάδα διαθέτει εξοπλισμένο εργαστήριο Πληροφορικής;

Ναι Όχι

23. Η σχολική μονάδα διαθέτει χώρο στάθμευσης για τους/τις εκπαιδευτικούς;

Ναι Όχι

24. Στην σχολική μονάδα υπάρχει υποδομή για άτομα με κινητικά προβλήματα; (π.χ. ειδικές ράμπες, ασανσέρ) Ναι Όχι

Δαπάνες

25. Ετήσιες δημόσιες δαπάνες που αφορούν στους μισθούζτων εκπαιδευτικών που μισθοδοτούνται από την σχολικήμονάδα για το έτος 2019:.....€

26. Ετήσιες δαπάνες για τα λειτουργικά έξοδα της σχολικήςμονάδας και καλύπτονται από την Σχολική Επιτροπή για το έτος2019 : .....€

27. Δαπάνες που αφορούν στην μεταφορά των μαθητών/τριών τηςσχολικής μονάδας και καλύπτονται από την ΠεριφέρειαΣτερεάς Ελλάδας για το σχολικό έτος 2018-2019: .....€

Κατά πόσο είστε ευχαριστημένοι/ες από το επίπεδο:

A. Της κτιριακής υποδομής

ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΛΙΓΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΜΕΤΡΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η
-----------------------------	--------------------------	----------------------------	--------------------------	-------------------------------

B. Του εξοπλισμού

ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΛΙΓΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΜΕΤΡΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η
-----------------------------	--------------------------	----------------------------	--------------------------	-------------------------------

Γ. Του εκπαιδευτικού προσωπικού γενικά

ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΛΙΓΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΜΕΤΡΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η
-----------------------------	--------------------------	----------------------------	--------------------------	-------------------------------

Δ. Των δαπανών που αναλογούν στην σχολική σας μονάδα

ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΛΙΓΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΜΕΤΡΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ/Η
-----------------------------	--------------------------	----------------------------	--------------------------	-------------------------------

Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας.